

Miljødirektoratets tilråding til Klima- og miljødepartementet om
etablering av

ANDFJORDEN MARINE VERNEOMRÅDE

24. februar 2026

Innhold

1 Forslag	4
2 Hjemmelsgrunnlag og bakgrunn for verneforslaget	4
2.1 Relevante tiltak	6
2.2 Kunnskapsgrunnlag	7
2.3 Verneverdier	8
3 Saksbehandling	10
4 Viktige endringer under prosessen	12
4.1 Avgrensning og arealomfang	12
4.2 Verneforskriften	12
4.3 Navnsetting	13
5 Virkninger av vernet	13
5.1 Problemformulering	13
5.1.1 Egenskaper og interesser i området	13
5.1.2 Påvirkningsfaktorer og trusler mot verneverdier	17
5.1.3 Nullalternativet	18
5.2 Målsettinger	18
5.3 Alternative avgrensninger	18
5.4 Prinsipielle spørsmål	20
5.5 Positive og negative virkninger av vern	20
5.5.1 Naturarv	21
5.5.2 Andre økosystemtjenester	26
5.5.3 Fiskeri og annen høsting etter havressurslova	28
5.5.4 Akvakultur	30
5.5.5 Forsvaret, forsvarsindustri og romfartsindustri	33
5.5.6 Andre virkninger	36
5.6 Samlet vurdering av positive og negative virkninger	38
6 Høringsinnspill	43
6.1 Høringsparter og uttalelser	43
6.2 Merknader til høringsforslaget med kommentarer	43
6.2.1 Generelle merknader og holdninger til vern	43
6.2.2 Verneplanprosessen	45
6.2.3 Formålet med vernet	46
6.2.4 Geografisk avgrensning	46
6.2.5 Vern av overflate, vannsøyle og sjøbunn	56
6.2.6 Forslaget til verneforskrift	56
6.2.7 Undersjøisk naturmangfold (inkl. forslag til beskyttelsesområde)	57

6.2.8 Forskning og overvåking (inkl. forslag til referanseområder).....	58
6.2.9 Fiskeri og annen høsting etter havressurslova.....	60
6.2.10 Akvakultur.....	63
6.2.11 Masseuttak.....	65
6.2.12 Samisk næringsgrunnlag.....	65
6.2.13 Forsvaret, forsvarsindustri og romfartsvirksomhet.....	65
6.2.14 Marin samferdsel – havner, farleder og tekniske installasjoner.....	75
6.2.15 Petroleumsvirksomhet.....	76
6.2.16 Kulturminner og kulturmiljøer i sjø.....	76
6.2.17 Kabler og rørledninger.....	76
6.2.18 Friluftsliv.....	77
6.2.19 Reiseliv.....	77
6.2.20 Virkninger for andre planer.....	77
6.2.21 Skjøtsel.....	79
6.2.22 Forvaltningsplan.....	79
6.2.23 Forvaltningsmyndighet m.m.....	80
6.2.24 Rådgivende utvalg.....	81
7 Forvaltnings- og budsjettmessige vurderinger.....	81
7.1 Forvaltningsmyndighet.....	81
7.2 Forvaltningsplan og kartlegging.....	81
7.3 Kostnader, inkludert erstatning.....	81
8 Miljødirektoratets tilråding.....	82
9 Referanseliste.....	86

1 Forslag

Miljødirektoratet tilrår at Andfjorden marine verneområde blir opprettet med hjemmel i Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven).

Det foreslåtte marine verneområdet omfatter et sjøareal på 1852,7 km², hvorav ca. 1846 km² er nytt vernereal. Forslaget omfatter to delområder: Et større område på 1846,8 km² og et mindre område på 5,9 km² (Indre Selfjorden).

Foreslått avgrensning mot land følger marbakken eller to meter under midlere lavvann der marbakken ikke finnes, og i visse deler av området går foreslått grense enda dypere. Det innebærer at privat grunn ikke omfattes av verneforslaget.

2 Hjemmelsgrunnlag og bakgrunn for verneforslaget

Norske kyst- og havområder har stor variasjon av naturtyper og levesteder for arter. Faktorer som temperatur, saltinnhold, tilgang på lys, forskjeller i tidevann og bunntyper påvirker hva som finnes hvor. Floraen og faunaen langs kysten vår endrer seg i tillegg etter breddegrad og til dels lengdegrad, fra den ytre sokkelen, til innerst i fjordbunnen, og fra sjøkanten med flo og fjære, til dype basseng på sokkelen og i fjorder. Eksempler på spesielle marine verneverdier er kaldtvannskorallrev, som finnes både inne i fjordene og ute på sokkelen. Mangfoldet av naturtyper, arter og gener har utviklet seg gjennom lang tid. Å bevare representative områder, sikrer dette mangfoldet for generasjoner som kommer etter oss. Bevaring bidrar i tillegg til å sikre områder av spesiell verdi for planter og dyr og sårbare og truede naturtyper i områder av internasjonal, nasjonal og regional verdi.

Området foreslås vernet som marint verneområde med hjemmel i naturmangfoldloven § 39.

Det følger av § 39 at det kan opprettes verneområder i sjø for å beskytte marine verneverdier, herunder naturverdier som er økologiske forutsetninger for landlevende arter. Et bredt spekter av verneformål er opplistet i § 39. Marine verneområder kan omfatte sjøbunn, vannsøyle, overflate eller en kombinasjon av disse.

Det foreslåtte marine verneområdet Andfjorden, tilfredsstiller vilkårene i følgende bokstaver i § 39:

- a) inneholder særegne eller representative økosystemer og som er uten tyngre naturinngrep,
- b) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- d) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold
- e) utgjør en spesiell geologisk forekomst
- f) har særskilt naturvitenskapelig verdi
- g) har særskilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere bestemte arter

Det foreslåtte verneområdet skal bidra til å nå flere av de lovfestede målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33. De mest aktuelle målene for Andfjorden, er at vern av området skal bidra til bevaring av:

- a) variasjonsbredden av naturtyper og landskap,
- b) arter og genetisk mangfold,
- c) truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter,
- e) områder med særskilte naturhistoriske verdier
- h) referanseområder for å følge utviklingen i naturen.

Målene henger sammen med de nasjonale målene for områdevern og internasjonale forpliktelser, jf. naturmangfoldloven § 46. Vern av det foreslåtte området bidrar til å oppfylle nasjonale mål og internasjonale forpliktelser i:

- Flere stortingsmeldinger, herunder St.meld. nr. 37 (2008-2009) *Helhetlig forvaltning av det marine miljø i Norskehavet (forvaltningsplan)*, jf. Innst. S. nr. 362 (2008-2009), Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet. Norsk handlingsplan for naturmangfold* (i det følgende omtalt som naturmangfoldmeldingen), jf. Innst. 294 S (2015-2016) og Meld. St. 35 (2016) *Oppdatering av forvaltningsplanen for Norskehavet*, jf. Innst. 455 S (2016-2017), Meld. St. 29 (2020-2021) *Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige områder for marin natur*, Meld. St. 21 (2023-2024) *Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene* og Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur* (i det følgende omtalt som naturmeldingen).
- Prop. 1 S (2025-2026) for Klima- og miljødepartementet.
- Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD).
- Verdens naturvernunion (IUCN).
- FN sine bærekraftsmål, herunder mål 14.

Vern av området vil bidra til følgende nasjonale mål under resultatområdet Naturmangfold, jf. Prop. 1 S (2025-2026) for Klima- og miljødepartementet: *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

I naturmangfoldmeldingen pekes det på at dette handler om å bevare et utvalg av naturområder som viser variasjonsbredden i norsk natur, dvs. et representativt utvalg. Vern vil også bidra til de nasjonale målene om bevaring av økosystemer og arter og naturtyper.

I naturmangfoldmeldingen påpekes det at tverrsektorielt marint vern etter naturmangfoldloven § 39, skal bidra til at et utvalg av representative, særegne, sårbare eller truede marine undersjøiske naturtyper og naturverdier langs kysten og i territorialfarvannet blir tatt vare på for fremtiden.

I meldingen om bevaring av viktige områder for marin natur pekes det på at:

Marin verneplan frå 2004 skal halde fram. Av dei 36 kandidatområda som inngår i marin verneplan frå 2004, er så langt 18 verna etter naturmangfoldlova og 3 beskytta etter havressurslova. Nokre av dei resterande områda kan ikkje vernast etter naturmangfoldlova fordi dei ligg utanfor territorialgrensa. For mellom anna å utgjere eit representativt utval av naturtypene i norske havområde må områda i marin verneplan også supplerast med fleire område.

Av meldingen følger det også at regjeringen vil:

Ta sikte på å innan 2024 ha starta opp verneprosessar for dei resterande områda som inngår i verneplanen frå 2004, basert på kunnskapen vi har i dag om naturverdier og relevant aktivitet.

Ved behandlingen av innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet for 2022 og forslaget til statsbudsjett for 2022, jf. Innst. 2 S (2021–2022), vedtok Stortinget:

Stortinget ber regjeringen oppfylle målet om 10 pst. vern av kyst- og havområder innen 2030, og fremme nasjonal plan for marint vern.

Dette er referert i Meld. St. 21 (2023-2024) *Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene*, der det også kommer frem at regjeringen vil vektlegge bevaring og restaurering av marin vegetasjon og område med karbonrike sedimenter i det videre arbeidet med marint vern.

Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) er en global avtale om bevaring og bærekraftig bruk av biologisk mangfold. På partsmøtet (COP10) høsten 2010 vart landa enige om nye mål for 2020, bl.a. Aichi-mål 11 om å sikre et effektivt og representativt vern av 10 prosent av verdens kyst- og havområder. FN sine bærekraftsmål, samsvarer også med dette. På partsmøtet under CBD i desember 2022, ble det enighet om et nytt globalt rammeverk, Kunming-Montreal-rammeverket, og nye mål, bl.a. at 30 prosent av verdens hav skal vernes eller bevares.

I naturmeldingen legges det opp til at igangsatte verneprosesser knyttet til marint vern skal videreføres, og at nye kandidatområder for marint vern skal identifiseres, både innenfor og utenfor territorialgrensen for å bidra til det globale målet i naturavtalen.

Av Norges sjøareal innenfor territorialgrensen på totalt 145 458 km², er 7 059 km² vernet. Dette utgjør ca. 4,85 prosent av sjøarealet. Det foreslåtte marine verneområdet Andfjorden omfatter et nytt sjøareal på ca. 1846 km². Gjennomføring av dette vernet vil innebære at vernet sjøareal øker til 8 516 km² (ca. 6,1 prosent).

Etter vedtatt vern er området aktuelt for innmelding i Oslo-Pariskonvensjonen (OSPAR) sitt nettverk av «Marine protected areas».

2.1 Relevante tiltak

Klima- og miljødepartementet har ved oppdrag om arbeid med marint vern lagt til grunn at det er områdevern etter naturmangfoldloven som skal vurderes, og da spesielt naturmangfoldloven § 39 (marine verneområder).

Skal man nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, er det en forutsetning at naturverdiene i de aktuelle områdene får langsiktig beskyttelse. Oppfatningen er at uten langvarig vern, ved å la dagens forvaltning fortsette, vil ikke det gi tilstrekkelig helhetlig og forutsigbar beskyttelse for å sikre naturverdiene i områdene i et langsiktig perspektiv og det vil ikke bidra til at det nasjonale målet om representativ bevaring blir oppnådd.

Miljødirektoratets vurdering er at representativ bevaring i et langsiktig perspektiv krever en klar prioritering av miljøhensyn og verneverdier og et nasjonalt blikk. Det vil være vanskelig å ivareta gjennom plan- og bygningsloven og sektorregelverk. Det følger også av nasjonal politikk at områdevern etter naturmangfoldloven er et viktig virkemiddel i arbeidet med representativ bevaring av marin natur. Bruk av plan- og bygningsloven har et anna tidsperspektiv enn vern etter naturmangfoldloven. Plansystemet er lagt opp slik at planer etter plan- og bygningsloven skal rulleres. Kommunens syn på hva som er god arealbruk kan og vil variere med lokalpolitisk sammensetning og med kommunens behov over tid.

I naturmangfoldmeldingen pekes det også andre mulige virkemidler enn områdevern for å oppnå et mer representativt vern, bl.a. beskyttelse av koraller etter fiskerilovgivningen. Fiskerilovgivningen er allerede brukt til å beskytte en rekke korallrev. Marine område hvor beskyttelsen bare gjelder nærmere regler om utøvelse av fiske, blir fastsatt etter havressurslova, jf. naturmangfoldloven § 39. Bruk av sektorvirkemidler kan være tilstrekkelig der trusselen mot naturen i det alt vesentlige skyldes én type inngrep eller virksomhet. I slike tilfeller er det bl.a. nødvendig at det gjelder langsiktig beskyttelse mot

denne påvirkningen. Samtidig fremhever naturmangfoldmeldingen områdevern (i tillegg til prioriterte arter) som det eneste virkemiddelet som gir en langsiktig bevaring mot påvirkninger på tvers av sektorer. Reglene om prioriterte arter i naturmangfoldloven er knyttet til spesifiserte arter. Det kan gis regler om beskyttelse av økologiske funksjonsområder for artene, men ikke i sjø.

Andre effektive arealbaserte bevaringstiltak enn vern (OECM) omtales også i naturmeldingen, der det pekes på at slike tiltak kan gi en positiv og langvarig bevaringseffekt i et område. Samtidig kommer det til uttrykk at: *At et bevaringstiltak kan kvalifisere som OECM, er ikke ensbetydende med at alt areal som omfattes av virkemiddelet oppfyller kriteriene for OECM. Det må gjøres konkrete vurderinger av de konkrete områdene.*

Som det går fram av kapittel 5.1.2, kan mulige påvirkningsfaktorer og trusler mot verneverdiene i det foreslåtte området relateres til tiltak eller virksomheter som reguleres av ulike sektorregelverk.

I Innst. 557 S (2020-2021) peker energi- og miljøkomiteen på at 36 utvalgte områder av marin natur trenger særlig beskyttelse. Miljødirektoratet viser også til Meld. St. 29 (2020-2021) *Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur*, der det kommer til uttrykk at:

Marint vern etter naturmangfoldlova skal bidra til at eit utval av representative, særeigne, sårbare eller trua marine undersjøiske naturtypar og naturverdiar langs kysten og i territorialfarvatnet blir tekne vare på for framtida. Områda skal – saman med areal som er beskytta etter anna lovverk – danne eit nettverk av verna og beskytta område som skal ta vare på økosystem og naturverdiar. Områda skal dekkje variasjonsbreidda i norsk marin natur.

Områdevern etter naturmangfoldloven peker seg dermed ut som det mest egnede virkemiddelet i denne saken, og det er § 39 (marine verneområder) som er aktuell vernekategori.

Vern av Andfjorden vil ikke kunne sikre naturmangfoldet mot endret klima, men kan ved at andre trusler blir redusert, gjøre at området vil være mer motstandsdyktig mot uheldige effekter av klimaendringene. FNs klimapanel har pekt på at selv om marine verneområde ikke kan forhindre ekstremhendelser som marine hetebølger, kan de gi marine planter og dyr en bedre mulighet til å tilpasse seg klimaendringene uten å måtte ta hensyn til andre stressfaktorer. Etablering av verneområder langs kysten, kan bidra til å bevare leveområder for arter som endrer utbredelse som følge av klimaendringer. Videre er marine områder viktige karbonlagre. Langs kysten gjelder dette særlig områder med tareskog, tang, ålegrasenger, marin våtmark og bløtbunn i tidevannssonen.

Vern sikrer heller ikke området mot tilførsel av næringssalter, søppel og miljøgifter fra kilder utenfor verneområdet. Dette er forhold som reguleres gjennom annet lovverk i den grad det lar seg regulere, f.eks. forurensningsloven. Der utenforliggende virksomhet som krever tillatelse etter annet regelverk kan innvirke på verneverdiene, skal disse verdiene imidlertid *tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis* etter naturmangfoldloven § 49. Vannforskriften er videre et virkemiddel for å sikre god miljøtilstand gjennom helhetlig bruk av sektorvirkemidler basert på felles kunnskapsgrunnlag.

2.2 Kunnskapsgrunnlag

Det foreslåtte marine verneområdet Andfjorden er et av de 36 områdene som det partssammensatte Rådgivende utvalg for marin verneplan i tilrådingen fra 2003 og 2004 anbefalte tatt med i første fase av marin verneplan.

Valg av områder ble bl.a. gjort på bakgrunn av en analyse av utbredelsen av 4 370 bunnlevende marine arter. På bakgrunn av denne informasjonen, ble kysten delt inn i tre biogeografiske (provinser) regioner. Området Andfjorden ligger i Vestnorsk subprovins.

Potensielle områder ble delt inn i seks kategorier. Utvalget la vekt på at det skulle velges ut områder fra hver av de seks kategoriene innen hver av de tre biogeografiske regionene. Området Andfjorden ble plassert i kategorien «Transekt kyst-hav og sokkelområder».

Utvalget pekte på at det vil ta mange år før man har god oversikt over det biologiske mangfoldet i våre marine områder, og la til grunn at det er kjent at det er en sammenheng mellom forekomst av planter og dyr og bunnforholdene generelt. Ulike organismer finnes på mudderbunn, sandbunn, stein- og grusbunn og fjellbunn. Andre fysiske miljøforhold, som lys, dybde, saltinnhold og havstrømmer, spiller også avgjørende roller for forekomst og utbredelse av arter. Bunntopografi og bunnforhold er i store trekk kjente i norske kyst- og havområder, selv om detaljert kartlegging i mange områder ikke er gjennomført. Ved å vektlegge informasjon om geologi og geomorfologi, kan man generelt forvente at det indirekte blir tatt hensyn til arter og mangfold, selv om dette ikke er spesielt kartlagt. Ved gjennomgangen og prioriteringen av områdene innen hver kategori, ble det gjort kryssreferanser til lignende lokaliteter innen andre kategorier for å ha best mulig samlet oversikt.

Utvalget foreslo på dette grunnlaget at 36 områder ble tatt med i første fase av arbeidet med marin verneplan, som har hovedfokus på areal innenfor 12 nautiske mil. De 36 områdene i utvalgets forslag er vurdert som rimelig dekkende når det gjelder representativitet for kystområde og territorialfarvatn. Utvalget pekte likevel på suppleringsbehov i form av både konkrete geografiske områder og kategorier av områder fra ulike deler av landet.

Kunnskap om naturforholdene i området er sammenstilt i tilrådingene fra Rådgivende utvalg for marin verneplan fra 2003 og 2004. De senere årene er kunnskapsgrunnlaget for Andfjorden vesentlig utvidet ved at Havforskningsinstituttet på oppdrag fra statsforvalterne har sammenstilt og analysert tilgjengelige data om marinbiologisk mangfold i det foreslåtte Andfjorden marine verneområde (Husa mfl., 2020).

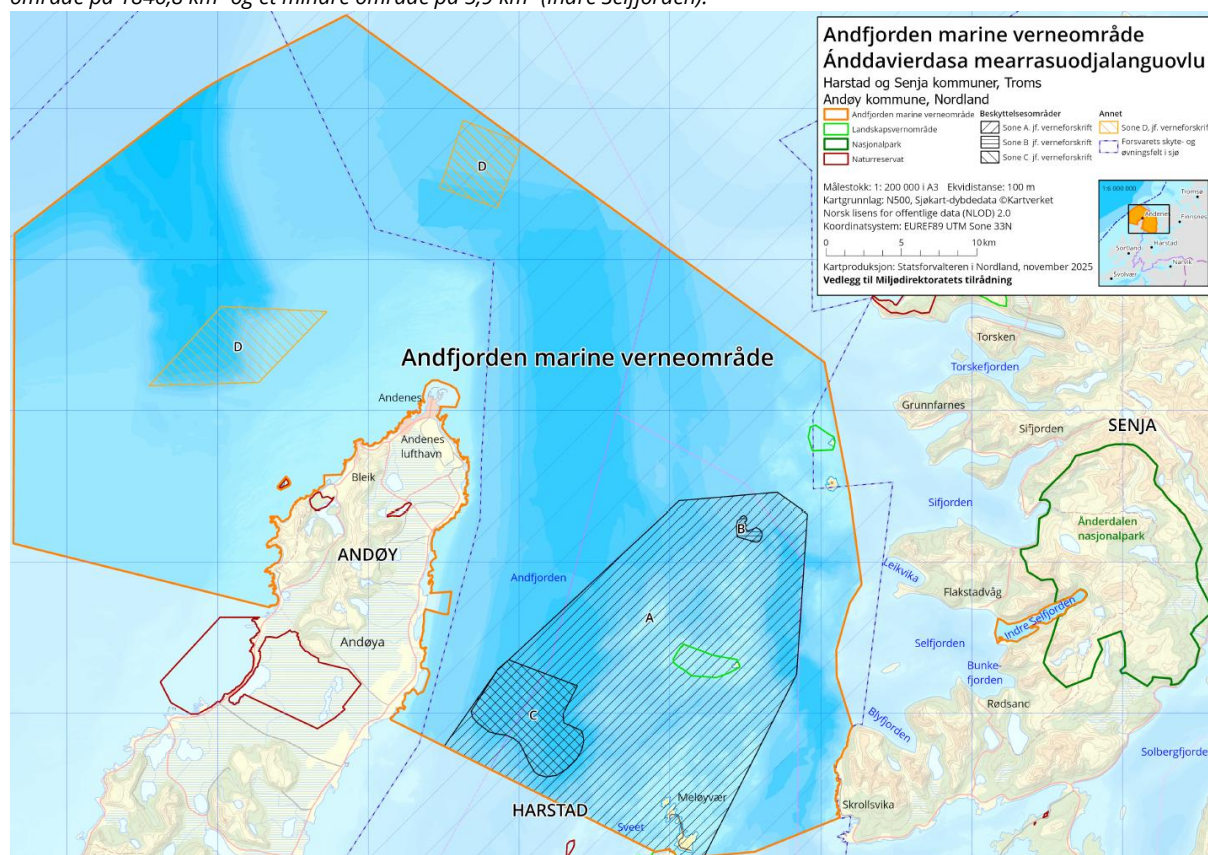
Videre har Havforskningsinstituttet gitt forvaltningsråd om:

- Strøm og måling av vannkvalitet i Andfjorden (Nautsvill mfl., 2022)
- Undersjøisk naturmangfold i Forsvarets skyte- og øvingsfelt (Mortensen mfl., 2021)

2.3 Verneverdier

Det foreslåtte marine verneområdet har naturverdier og en størrelse som gjør at gjennomføring av vern vil være et vesentlig bidrag til å oppfylle nasjonale og internasjonale mål om vern, og bidra til bevaring av kystområder og territorialfarvann.

Figur 2-1: Kart som viser Miljødirektoratets forslag til avgrensning (markert med oransje linjer). Forslaget omfatter to delområder: Et større område på 1846,8 km² og et mindre område på 5,9 km² (Indre Selfjorden).

Området har et svært variert og spesielt undersjøisk landskap. Området ligger der sokkelen er på sitt smaleste langs norskekysten. Her skjærer Bleiksdjupet, som er en 1000 meter dyp canyon, seg inn i sokkelen. Den bidrar til at næringsrikt dypvann føres opp i høyere vannmasser, slik at de blander seg med kyststrømmen. Kyststrømmen gjør en sving innom Andfjorden. Det gjør at fjordområdet får en stor variasjon i det undersjøiske naturmangfoldet med innblanding av arter som normalt lever på mye dypere vann. Her finnes korallrev, korallskoger, svampskoger og sjøfjærsamfunn. På sokkelområdene og eggakanten, hvor det har vært intensivt fiske, er mye av korallforekomstene i dårlig forfatning. Det gjør at fjorder som Andfjorden har noen av de best bevarte korallforekomstene langs norskekysten. Det finnes også grunne naturtyper som tareskoger, skjellsandbunn og ruglbunn i området. Felles for alle disse naturtypene er at de leverer viktige økosystemtjenester i form av yngle-, oppvekst- og beiteområder for mange høstbare fiskeslag, som igjen gir grunnlag for et rikt fiskeri, samt store forekomster av hval og sjøfugl.

I det foreslåtte marine verneområdet er gjort registreringer av artene øyekorall, bambuskorall, sjøtre og korallarten *Anthelia fallax*, som alle er vurdert som nær truet (NT) på Norsk rødliste for arter (2021). Det er også gjort registreringer av naturtypene bambuskorallskog og nordlig sukkertareskog, som begge er vurdert som sterkt truet (EN) på Norsk rødliste for naturtyper (2018). Andre hensynskrevende naturtyper som registrert i området er korallrev, hardbunnskorallskog, svampspikelbunn og nordlig stortareskog, som alle er vurdert som nær truet (NT) på Norsk rødliste for naturtyper (2018).¹ Naturtypene ruglbunn,

¹ Norsk rødliste for naturtyper 2025 ble nylig publisert (26.11.25): <https://lister.artsdatabanken.no/naturtyper/2025> I denne tilrådingen er det referert til rødlista fra 2018. Den nye rødlista er utarbeidet med store endringer i metode og naturtypeinndeling sammenlignet med rødlista for naturtyper fra 2018.

svampskog og sjøfjærbunn, som er på OSPAR-konvensjonens liste over truede og minkende habitater, er også registrert i området.

I området er det registrert flere israndavsetninger, som stammer fra avslutningen av siste istid da det var en rekke opphold i isens tilbaketrekking. Det foreslåtte marine verneområdets størrelse, spennvidde fra kyst til hav, plassering i forhold til kyststrømmen, store variasjon i naturmangfold og begrensede påvirkning, gjør området egnet som referanseområde for forskning og overvåking.

3 Saksbehandling

Klima- og miljødepartementet ga oppdrag om oppstart av planarbeidet for Andfjorden 18.04.17 og Miljødirektoratet ga oppdrag til statsforvalterne 20.04.17.

Statsforvalterne meldte oppstart av verneplanarbeidet høsten 2018.

Det har vært gjennomført flere møter med de berørte kommunene både på politisk og administrativt nivå. Det har blitt opprettet referansegrupper med lokale representanter fra henholdsvis fiskeriinteresser og naturverninteresser, samt referansegruppe bestående av planleggere fra de berørte kommunene som har gitt råd underveis i verneplanprosessen.

Som urfolk har samene, i henhold til ILO-konvensjon nr. 169, rett til å bli konsultert i saker som kan få direkte betydning for dem. I 2007 ble det inngått avtale mellom Sametinget og Klima- og miljødepartementet om retningslinjer for verneplanarbeid i samiske områder. I tråd med disse retningslinjene er det opprettet et felles arbeidsutvalg for marint vern i Nordland, Troms og Finnmark, som har bistått statsforvalterne i arbeidet med marint vern. I løpet av prosessen har arbeidsutvalget hatt 4 møter.

I tillegg har det vært en rekke møter og dialog med Flakstadvåg laks AS, Andfjord Salmon AS, Søndre Torsken fiskarlag, Andøy fiskarlag, Fiskebåt, Andøya Space AS, Avinor, Havforskningsinstituttet, Norsk institutt for vannforskning, Nordland fylkeskommune, Troms fylkeskommune, Forsvarsbygg, Forsvarets forskningsinstitutt, Whale2Sea, Sabima, Sametinget, Fiskeridirektoratet, Kystverket, Norges geologiske undersøkelser, Avinor og Norges vassdrag- og energidirektorat.

Ifølge forskrift om konsekvensutredninger, skal planer for verneområder større enn 250 km² alltid ha planprogram og konsekvensutredning, og utredningsområdet for Andfjorden er vesentlig større enn dette. Alle berørte parter ble tidlig tatt med på råd og fikk stor innflytelse da statsforvalterne utarbeidet forslag til utredningsprogram, deriblant gjennom arbeidsmøter og drøftinger av alternativer og utredningsbehov. Utredningsprogrammet ble fastsatt av Miljødirektoratet 04.03.20. For å sikre et godt faglig grunnlag for konsekvensutredningen og den videre prosessen, fikk Havforskningsinstituttet oppdrag om å gjøre en sammenstilling og analyse av tidligere data på marinbiologisk mangfold for utredningsområdet. Denne rapporten ble levert sommeren 2020. Videre har Fiskeridirektoratet kartlagt og verdisatt fiskeriaktiviteten i utredningsområdet og intervjuet lokale fiskere om hvor det finnes viktige marine naturtyper, f.eks. korallrev, korallskog og svampskog.

Våren 2020 ble det gjennomført en offentlig anskaffelse om utarbeidelse av konsekvensutredning for marint vern i Andfjorden. Konsekvensutredning ble utarbeidet høsten 2020 og vinteren 2021, og presentert for alle brukerinteresser våren 2021. Etter at konsekvensutredningen var blitt presentert, hadde statsforvalterne møter med alle brukerinteresser for å fange opp forhold som de mente konsekvensutredningen ikke hadde avklart tilstrekkelig. I denne prosessen ble det tydelig at bambuskorallforekomstene i indre deler av Andfjorden og korallrevet nord for Steinavær ikke var

tilstrekkelig avgrenset for å kunne avklare reguleringer av fiske i disse områdene. Disse områdene ble derfor ytterligere kartlagt av Havforskningsinstituttet våren 2022. Videre ble det høsten 2021 og vinteren 2022 innhentet to forvaltningsråd fra Havforskningsinstituttet om etablering av områder for vannovervåking, strømmodellering og korallers følsomhet for undervannsdetoneringer.

Parallelt med dette har statsforvalterne jobbet med høringsforslaget. Grunnleggende i denne verneplanprosessen har vært å ha fortløpende dialog med brukerinteressene. Møtene og dialogen har vært viktig for å identifisere dagens bruk av utredningsområdet og partenes ønske om utvikling, samt å finne/lete etter løsninger som ivaretar dagens bruk som samtidig ikke går på bekostning av verneverdier. Statsforvalterne har prøvd å oppnå mest mulig konsensus om løsninger.

I alle møter er det skrevet referat som har vært til gjennomlesing hos alle parter og som til slutt har blitt lagt ut på statsforvalternes hjemmeside: www.statsforvalteren.no/andfjorden

Statsforvalterne har etterstrebet en mest mulig åpen verneplanprosess og at den skal oppleves som etterrettelig og transparent for alle parter.

Gjennom hele verneplanprosessen har statsforvalterne hatt godt samarbeid med Fiskeridirektoratet, som har vært en aktiv bidragsyter og bidratt med avklaringer med fiskere om arrondering av referanseområder for fiskeriredskaper, samt beskyttelsesområde for spesielt verdifullt og sårbart naturmangfold.

Våren 2022 ble det utarbeidet et verneforslag med to alternative grenseforslag. Et alternativ omfattet i hovedtrekk hele utredningsområdet, mens i det andre alternativet hadde statsforvalterne tatt ut Selfjorden. Verneforslaget ble presentert og drøftet med ordførerne i Andøy, Harstad og Senja kommuner før det ble oversendt arbeidsutvalget for videre drøfting og konsultasjon. I dette møtet kom det frem et nytt alternativt grenseforslag som, via Sjømat Norge, var fremmet av de berørte kommunene og innebar at vernegrensen burde trekkes lengre fra land. Arbeidsutvalget ønsket at dette grenseforslaget ble utredet før de kunne ta stilling til om dette alternativet også skulle være gjenstand for en høring. Høsten 2022 ble det derfor utarbeidet en tilleggsutredning som skulle ligge til grunn for arbeidsutvalgets vurdering om dette grenseforslaget skulle høres eller ei. Arbeidsutvalget forkastet dette forslaget høsten 2022.

Etter faglig godkjenning av Miljødirektoratet 08.03.23, ble verneplanforslaget sendt på offentlig høring 11.04.23. I forbindelse med høringen av verneforslaget ble det holdt åpne folkemøter på henholdsvis Andenes, Harstad, Kalfarnes og Rødsand. Det kom totalt 33 innspill til planen. Basert på disse er det gjort flere endringer i forslag til verneforskrift og avgrensning.

Innspillene fra Forsvarsbygg og Havforskningsinstituttet synliggjorde for statsforvalterne at all bruk av eksplosiver, også i vannoverflaten, vil innebære risiko for skade på naturmangfoldet på sjøbunnen ved sprenging av disse. Statsforvalterne gjennomførte på bakgrunn av dette vinteren 2024 en begrenset høring hvor det ble foreslått innstramminger i verneforskriften når det gjelder detoneringer.

Statsforvalternes tilråding ble i forkant av oversendelsen 27.06.24 gjennomgått med Arbeidsutvalget. Det ble gitt noen mindre merknader under møtet, men ingen medførte større endringer i verneplanforslaget.

Miljødirektoratet mottok i september 2024 kommentarer fra Senja kommune, Forsvarsbygg og Andfjord Salmon AS til statsforvalternes tilråding.

Miljødirektoratet hadde møte med Forsvarsbygg 07.11.24, om Forsvarets virksomhet i området og forslag til verneforskrift. Som en oppfølging av dette møtet oversendte Forsvarsbygg 26.06.25 en rapport utarbeidet av Forsvarets forskningsinstitutt om effekten av Forsvarets øvingsaktivitet på koraller i Andfjorden.

4 Viktige endringer under prosessen

4.1 Avgrensning og arealomfang

Det ble meldt oppstart av verneplanarbeidet for et område som omfattet 1667 km². I prosessen er ulike avgrensningsalternativer vurdert. Konsekvensutredningen omfatter seks ulike alternativer (1551-1964 km²). Statsforvalterne sendte to alternativer, alternativ A på ca. 1965 km² og alternativ B på ca. 1848 km², på høring. **Statsforvalterne** har tilrådd alternativ B med følgende justeringer: Indre Selfjorden tas med i verneforslaget og vernegrensen justeres ved Bleik havn, Andenes havn, Kvalnes industripark og Breivik industripark.

Miljødirektoratet tilrår en avgrensning i tråd med statsforvalternes forslag (ca. 1854 km²), med unntak av mindre justeringer, slik at arealer som overlapper med vedtatte reguleringsplaner for industriparkene Kvalnes og Breivik utgår. Disse arealene utgjør til sammen ca. 1,1 km². Miljødirektoratets tilråding omfatter et areal på 1852,7 km². Ulike avgrensningsalternativer er nærmere vurdert i kap. 5.5 (Positive og negative virkninger av vern). Videre er spørsmål knyttet til avgrensning tatt opp og kommentert i kap. 6, spesielt i kap. 6.2.4 (Geografisk avgrensning).

4.2 Verneforskriften

På bakgrunn av høringsinnspill har **statsforvalterne** tilrådd endringer i forslaget til verneforskrift. Statsforvalterne har foreslått at det i § 4 tas inn unntak for nye utslipp av sanitært avløpsvann mindre enn 50 personekvivalenter (pe), samt at det i § 5 tas inn en dispensasjonsbestemmelse om utslipp større enn 50 pe. **Miljødirektoratet** slutter seg til disse endringene.

Statsforvalterne har foreslått at unntaket for "tradisjonell låssetting av fisk" endres til "låssetting", samt at det for unntaket som gjelder drift og vedlikehold av sjøkabler tilføyes at forvaltningsmyndigheten må varsles i forkant. **Miljødirektoratet** slutter seg ikke til disse endringsforslagene, da dette gjelder formuleringer som er avklart ved tidligere vernevedtak.

Statsforvalterne har videre foreslått at det i § 5 tas inn dispensasjonsbestemmelser om levendelagring av fisk og dumping av mudringsmasser fra to småbåthavner. **Miljødirektoratet** slutter seg til dette.

Miljødirektoratet tilrår at det i § 5 tas inn en dispensasjonsbestemmelse om miljøundersøkelser.

Statsforvalterne har foreslått det i § 9 tas inn en formulering om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. **Miljødirektoratet** slutter seg til dette, og viser til at en tilsvarende formulering inngår i verneforskriften for LoppHAVET marine verneområde.

Statsforvalterne har også tilrådd at bestemmelser som gjelder eksisterende akvakulturanlegg tas ut, pga. at tilrådde avgrensning innebærer at eksisterende anlegg holdes utenfor. **Miljødirektoratet** slutter seg til dette.

Ulike spørsmål knyttet til utforming av verneforskriften er nærmere omtalt og vurdert under de ulike temaene i kap. 5 og 6.

På bakgrunn av en tilleggshøring, har **statsforvalterne** tilrådd innskjerping av forskriften når det gjelder detoneringer. **Miljødirektoratet** viser til nærmere omtale og vurderinger i kap. 5.5.6 og 6.2.13 (Forsvaret, forsvarsindustri og romfartsindustri).

I tillegg foreslår Miljødirektoratet noen redaksjonelle endringer, herunder endringer i forslaget til verneformål (§ 1) for å harmonisere ordlyden med vilkårene i naturmangfoldloven § 39.

4.3 Navnsetting

Det er ikke foreslått endring av skrivemåten " Andfjorden marine verneområde/Ánddavierdasa mearrasuodjalanguovlu".

5 Virkninger av vernet

5.1 Problemformulering

Norske kyst- og havområder har stor variasjon av naturtyper og levesteder for arter. Faktorer som temperatur, saltholdighet, tilgang på lys, tidevannsforskjeller og bunntyper påvirker hva som finnes hvor. Mangfoldet av naturtyper, arter og gener har utviklet seg gjennom lang tid, og å bevare representative områder sikrer dette mangfoldet for generasjoner som kommer etter oss. En representativ bevaring betyr at verneområdene fanger opp variasjonsbredden i naturmangfoldet, både det som er typisk eller vanlig og det som er mer sjeldent.

De største truslene mot det biologiske mangfoldet i Norge er det økende presset på marine områder og at leveområder for dyr og planter blir ødelagte og oppdelt. Inngrep som utfyllinger, bygging av havner og veier, mudring og dumping kan medføre skade på det marine miljøet. Det samme gjelder aktiviteter som bunntørling og akvakultur. Slike trusler gjør seg også gjeldende i Andfjorden, jf. kap. 5.1.2.

Negativ påvirkning på naturmangfold antas å øke over tid, både gjennom klimaendringer og hvor blant annet næringsutvikling lokalt og nasjonalt vil legge press på de marine områdene.

5.1.1 Egenskaper og interesser i området

Det foreslåtte marine verneområdet Andfjorden ligger i to fylker; helt nord i Nordland (243 582 innbyggere i fylket) og helt sør i Troms (170 479 innbyggere i fylket). Det strekker seg fra havområdet utenfor Andøya og videre innover fjorden, og inkluderer Andfjorden og Selfjorden. Området omfatter arealer i tre kommuner: Andøy (4 542), Harstad (25 167) og Senja kommune (14 948) (SSB, 2025)².

Området har et svært variert og spesielt undersjøisk landskap og ligger der sokkelen er på sitt smaleste langs norskekysten. Verneverdiene er nærmere beskrevet i kap. 2.3.

Andfjorden er kjent for fiskeri, naturbasert reiseliv, akvakultur og rom- og forsvarsvirksomhet. Det pågår både gods- og persontransport forbi, gjennom og rundt om i det foreslåtte verneområdet. Troms og Nordland er begge områder som er mye brukt til friluftsliv og har mange tilreisende som søker opplevelser tilknyttet havområdene. Blant annet er Holmenvær, Ørja, Langværan og Krøttøya verdsatt som et viktig friluftsområde, også i sjø, av Senja og Harstad kommune, (naturbase.no). I det foreslåtte

² Tall fra årsskiftet 1.1.2025

marine verneområdet ligger Bleiksøya naturreservat, Holmenvær landskapsvernområde med dyrelivsfredning, Steinavær landskapsvernområde med dyrelivsfredning og Flatøya landskapsvernområde med dyrelivsfredning. I tillegg grenser Indre Selfjorden til Ånderdalen nasjonalpark.

Planstatus

Områdene som foreslås vernet er i kommunale planer hovedsakelig avsatt til allmenne flerbruksområder for natur, ferdsel, fiske og friluftsliv. Innenfor disse arealene er fiske ofte synliggjort som en særlig viktig interesse.

Områdene overlapper i stor grad med båndleggingssoner for Forsvarets skyte- og øvingsfelt i sjø. I tillegg overlapper deler av det foreslåtte verneområdet med hensynsonen for Vestbyen statlig sikret friluftsområde i Andøy kommune.

Det foreslåtte verneområdet grenser inntil reguleringsområdene til industriparkene ved Kvalnes og Breivik i Andøy kommune. De regulererte arealene har kombinert formål i sjø og vassdrag med bestemmelser som åpner opp for blant annet rør for vanninntak og avløp, samt undervanns-tunneler.

I indre Selfjorden i Senja kommune er det avsatt et område til akvakultur og et område til låssetting/levendelagring for kortere perioder. Akvakulturområdet er forbeholdt oppdrett av alle arter, unntatt laksefisk. I Ytre Selfjorden er det avsatt til fire områder for akvakultur for alle arter, to låssettinger/levendelagrsområder og en akvakulturlokalitet i Leikvika.

Inngrepsstatus

Landområdene ved Andfjorden er generelt tynt befolket, med unntak for tettstedene Andenes og Bleik. Inngrep i naturen langs kysten er relatert til veier, kraft, kommunikasjon og kommunalt avløp. I tillegg er det under utbygging et stort landbasert akvakulturanlegg på Kvalnes på Andøya med utslipp i Andfjorden. Det er fem lakseoppdrettsanlegg i ytre del av Selfjorden og Leikvika, det har pågått og pågår bunntåling og forsvarsaktivitet, det er flere havneområder langs kysten, rør- og ledninger og navigasjons-installasjoner (lys og sjømerker).

Pågående aktiviteter

Fiskeri

Det foreslåtte marine verneområdet er en del av et sammenhengende nasjonalt viktig fiskeriområde utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Det foregår et stort fiske etter skrei og rundt 35 andre høstbare arter i utredningsområdet. Fiskeriaktiviteten er spesielt stor i perioden 15. september til 15. mai.

Det fiskes med garn, line og juksa i det meste av det foreslåtte verneområdet, mens fiske med snurrevad og bunntål, som gir påvirkninger på sjøbunnen, foregår hovedsakelig i de ytre områdene ut mot kontinentalsokkelen. Størrelsen på fangstverdien varierte årlig mellom ca. 300 og 500 millioner NOK i perioden 2017 til 2022. Fangstverdiene er betydelig høyere for fiskefeltene på yttersida av Andøya, enn fiskefeltene inne i Andfjorden. Fiskefeltene inne i Andfjorden er derimot av stor betydning for kystfiskere og lokalsamfunn innaskjærs. Dårlige værforhold på yttersida, gjør også at fiskere trekker inn i Andfjorden for å sikre fortsatt fangst. Rekreasjonsfiske er også utbredt nært både Senja og Andøya, og det finnes flere reiselivsbedrifter i området som spesialiserer seg på turistfiske.

De etablerte rekefeltene på østsiden av Andøya har vært lite brukt de siste 20 årene. Det er registrert flere skjellområder i området, men det er ikke kjent at det blir høstet skjell fra disse feltene. Det er ikke tillatt med tarehøsting i området.

Akvakultur

I ytre del av Selfjorden og Leikvika er det i dag lakseoppdrettsanlegg på fem lokaliteter. Disse lokalitetene ligger utenfor avgrensningen som nå tilrås. På Andøya er det ett eksisterende landbasert lakseoppdrettsanlegg som er under utbygging, samt to planlagte landbaserte anlegg.

Samisk næringsgrunnlag

Det er kjent at både Andøy, Senja og Harstad har vært bebodd og brukt av sjøsamere langt tilbake i tid. Det finnes samiske kulturminner i alle de tre kommunene. Det er dermed naturlig å legge til grunn at det også i dag foregår sjøsamisk fiske i det foreslåtte marine verneområdet.

Som minoritet og urfolk har samene et særlig vern i nasjonal og internasjonal lovgivning. I denne sammenheng innebærer dette et vern av retten til fiske som materielt kulturgrunnlag, og retten til å delta i beslutningstaking som berører dette fisket. Denne fiskeretten er delvis nedfelt i lov om retten til å delta i fiske og fangst § 21 siste ledd. På bakgrunn av denne rettigheten har fiskerimyndighetene innført en kystfiskeordning som innebærer en garantert tilleggskvote til fartøy i åpen gruppe i fisket etter hyse, sei og torsk i kommuner med sjøsamisk bosetning. I dag inngår Andøya, Senja og Harstad kommuner ikke i denne ordningen, men deltakerloven åpner for at ordningen kan utvides til andre områder med sjøsamisk tilstedeværelse.

Forsvaret

Forsvarets skyte- og øvingsfelt overlapper med 60 prosent av det foreslåtte verneområdet. Forsvaret har brukt skyte- og øvingsfeltet i mange år, men hovedsakelig til skyting med øvingsgranater uten detonasjon, med liten påvirkning av havmiljøet. Andøya Space Defence AS tilrettelegger for øvelser og testskyting for Forsvaret, forsvarsindustrien og allierte styrker i det samme området. Her brukes det i større grad ammunisjon som detonerer i luft, eller i et flytende målfartøy.

Andfjorden er et av de viktigste øvingsområdene for Sjøforsvaret i Norge. Stort areal kombinert med skjermet beliggenhet, gjør Andfjorden særlig godt egnet for øvelser. Skytefeltene i Andfjorden muliggjør store, sammensatte øvelser og samvirke med andre allierte styrker. Med unntak av skyting mot landmål, dekker skytefeltene i Andfjorden alle aktuelle kapasitetsbehov som Sjøforsvaret har.

Det kan skilles mellom øving med stridsammunisjon (våpen med sprengladning) og øvingsammunisjon (våpen uten sprengladning). Øvingsammunisjon vil i all hovedsak kun etterlate seg granatens metallhylse (stål) som avfall i havet. Bruk av øvingsammunisjon gir lavere kostnader, og utgjør størstedelen av øvelsesbehovet til Forsvaret. Forsvaret har likevel behov for å teste og øve med stridsammunisjon for å opprettholde kompetansen på bruken av disse.

Stridsammunisjon kan detonere i luft, på vannoverflaten eller i vannsøylen (undervannssprengning). Våpen som detonerer i vannsøylen benyttes sjeldent. Stridsammunisjon som ikke detonerer, vil synke ned på havbunnen og gi en såkalt blindgjenger, som gir en risiko for detonasjon på et senere tidspunkt. Forsvaret vil derfor av og til ha behov for å sprengte slike blindgjengere.

Når Forsvaret deltar på øvelser i regi av Andøya Space AS, benyttes også arealer utenfor Forsvarets skyte- og øvingsfelt.

Forsvarsindustri

Andøya Space AS legger til rette for våpentesting og militærøvelser for norske og utenlandske styrker i sjøområdene rundt Andøya. I tillegg utvikler og tester de ut egen våpenteknologi. Testskyting foregår typisk ved at en flåte blir fortøyd og beskyttet. Andøya Space oppgir å bruke et skyte- og øvingsområde

som omfatter om lag 90 prosent av det foreslåtte marine verneområdet. Andøya Space oppgir også at de i dag ikke opererer med våpen som detonerer under vann, men de vil av og til ha behov for å sprengte blindgjengere.

Romfartsvirksomhet

Andøya Space AS driver også med rakettoppskytninger. De har et rakettskytefelt i Oksebåsen, der det skytes opp forskningsraketter og slipp av vitenskapelige ballonger. I tillegg er det nylig åpnet en utskytingsrampe for større satellittbærende raketter på Nordmela, sør for utredningsområdet på Andøya. Oppskytingene av forskningsrakettenes medfører nedfall av rester fra drivstofftanker til sjø innenfor luftfareområdet som overlapper med utredningsområdet nord-vest for Andøya. Drivstofftankene til de større satellittbærende rakettenes lander lengre ut, men sikkerhetssonen til rakettenes berører deler av utredningsområdet.

Marin samferdsel

Marin samferdsel omfatter transport av gods og personer med tilhørende infrastruktur. I utredningsområdet finnes to hovedfarleder (Gavlfjorden – Andenes og Innseiling Andfjorden), samt fire bifarleder (Andfjorden, Vågsfjord – Gryllefjord, Selfjord og Skrolsvik) med tilhørende sjømerker, fyrlykter etc. Farledene er av stor betydning, ikke bare for person- og godstransport, men også reiseliv og friluftsliv. Det meste av havner og større kaianlegg er grenset ut av verneforslaget. Det er ingen nødhavner i utredningsområdet.

Kabler og rørledninger

Det er i dag en rekke ulike kabler og rørledninger innenfor utredningsområdet. Blant annet går Svalbardkabelen gjennom området. Det er videre kjent at det ligger noen kraftkabler i fjordene langs Senjakysten og ved Meløyvær. Det ligger også en rørledning mellom Krøttøya og Gardsøya (Meløyvær). Det antas at det i tillegg finnes en del avløpsledninger som går ut i sjø i områder der strandsonen er bebodd.

Friluftsliv og båtliv

Andfjorden brukes til ulike typer friluftsliv. Den mest utbredte sjørelaterte friluftslivsaktiviteten er fritidsfiske og området benyttes i tillegg av folk med fritidsbåt, noe som foregår i store deler av området. I tillegg grenser verneforslaget til mange holmer, øyer, bukter og strender som innbyr til friluftsliv i strandsonen.

Reiseliv

Andfjorden er viktig for naturbasert reiseliv. Reiselivsnæringen i Andøy er i stor grad opplevelses- og aktivitetsbasert reiseliv, der hvalsafari og fugletitting er viktige attraksjoner. Det er også en del fisketurisme. Dette er aktiviteter som skjer med båttransport ut fra havnene på Andenes og Bleik. Reiselivsnæringa på Senja består av en rekke småskala reiselivsbedrifter. Turistene kommer hovedsakelig til Senja på grunn av naturbaserte opplevelser som turgåing, fiske, nordlys og lignende, der det blant annet arrangeres turer til Ørja og Langværan.

Forskning

Andfjorden brukes jevnlig til forskning. Gjennom MAREANO-programmet er det gjort en rekke kartlegginger av dybde, bunnforhold, biologisk mangfold, naturtyper og forurensing i Andfjorden. Deler av utredningsområdet var inkludert i Astafjordprosjektet (2002-2012), som var et pilotprosjekt for utarbeidelse av marine grunnkart. Det har også vært gjennomført mye hvalforskning i det foreslåtte verneområdet, deriblant knyttet til hvalsafarimiljøet på Andenes.

Kulturminner

Det foreslåtte verneområdet inngår i et kulturhistorisk landskap med kulturminner som viser en kystbosetning som strekker seg mange tusen år tilbake i tid, og forteller om hvor viktig utnyttelse av ressursene i havet har vært for området. Det er imidlertid ikke gjort funn av kulturminneverdier under vann i utredningsområdet. Deler av det marine verneområdet i Andfjorden overlapper med kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse (KULA).

5.1.2 Påvirkningsfaktorer og trusler mot verneverdier

De største truslene mot verneverdiene i Andfjorden er større, fysiske inngrep som påvirker sjøbunnen. Eksempler på dette er utfyllinger, mudring, uttak og deponering av masse, uttak av skjellsand og ruglbunn, sprenging, boring og plassering av konstruksjoner på sjøbunnen. Store arealer innenfor det foreslåtte verneområdet overlapper med Forsvaret og forsvarsindustriens skyte- og øvingsfelt, samt nedfallsområde for drivstofftanker fra romfartsindustriens rakettoppskytinger, som kan gjøre skade på det undersjøiske naturmangfoldet.

Utslipp fra industri, deriblant akvakultur, kan også gi negative virkninger innenfor verneområdet. Flere arter og naturtyper på sjøbunnen er svært følsomme for utslipp.

Fiske med bunntål og snurrevad kan gi betydelige skader på sjøbunnen. Det samme gjelder garn og line, dersom de hekter seg fast i sårbare naturtyper som korallskoger. Oppfisking av tapte fiskeredsaker kan også gi betydelige skader dersom de sitter fast i korallrev eller korallskoger. Uttak av arter til bioprospektering er også en mulig trussel.

Langtransportert forurensning, marint søppel og mikroplast er trusler mot naturmangfoldet i Andfjorden. Det samme gjelder fremmede skadelige organismer som kan etablere seg i det foreslåtte verneområdet.

Klimaendringer er en trussel som vil gi betydelig negative effekter på økosystemet i årene som kommer, som vil medføre høyere temperatur, endrede strømforhold og lavere pH i sjøvannet. Klimaendringer vil forsterke de negative effektene av forurensningsutslipp og fremmede arter. Vern vil ikke kunne sikre naturmangfoldet mot endret klima, men kan, ved at andre trusler blir redusert/endret/regulert, gjøre at området vil bli mer motstandsdyktig mot uheldige effekter av klimaendringer, ifølge FNs klimapanel sin sjette hovedrapport (Miljødirektoratet, 2025).

Norsk rødliste for naturtyper 2025 ble nylig publisert. I et sammendrag av ekspertkomiteenes vurderinger, kommer det frem at det er et vidt spenn av trusler mot marin natur. I tillegg til Klimaendringer fører høsting av arter høyt i næringskjeden til mekaniske forstyrrelser på bunnen og strukturelle endringer i økosystemene. Dette truer samfunn knyttet til bl.a. viktige habitatbyggende arter som koraller, svamper og tareskog. I ekspertvurderingen pekes på at:

En kombinasjon av både klimaendringer og menneskelig aktivitet med potensiale for samvirkende effekter gjør, sammen med svært lav restitusjonsevne, til at naturtypen Ruglbunn vurderes som nær truet. På dypere vann er det to naturtyper dominert av svamper, inkludert det som kalles svampspikelbunn, og to dominert av hornkoraller som er vurdert til nær truet, hvor henholdsvis bunntål og akvakultur er en del av trusselbildet. I denne rødlistekategorien finner vi også kysttilknyttede korallrev som blir negativt påvirket av blant annet bunntål, akvakultur og fjorddeponi (Artsdatabanken, 2025).

5.1.3 Nullalternativet

Nullalternativet er en vurdering av utviklingen i utredningsområdet uten marint vern. Nullalternativet tar utgangspunkt i dagens situasjon, justert for vedtatt politikk og gitte tillatelser. I dette området innebærer det at forvaltning skjer etter dagens lovverk (plan- og bygningsloven, akvakulturloven, havressurslova, havne- og farvannsloven, naturmangfoldloven og annet sektorlovverk), og at området ikke blir vernet som marint verneområde etter naturmangfoldloven. Nærmere omtale av planstatus og inngrepsstatus for området finnes i kapittel 5.1.1-5.1.2

Antatt utvikling i nullalternativet for ulike næringer og interesser omtales i kap. 5.5 (Positive og negative virkninger av vern).

5.2 Målsettinger

Bevaring av et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner er et nasjonalt mål, jf. de lovfestede målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33. Et representativt utvalg innebærer at verneområdene skal fange opp variasjonsbredden i naturmangfoldet, som vil si både det som er typisk eller vanlig, og det som er mer sjeldent. Det er derfor ikke tilstrekkelig å bare øke verneandelen; vernet må også omfatte konkrete geografiske områder som bidrar til mer representativt vern. I dag er ca. 4,85 prosent av hav og kystvann (sjøarealet innenfor territorialgrensen) vernet, og det er langt igjen til målet om representativ bevaring er nådd.

Samfunns målet som blir lagt til grunn for utredningen, er å sikre naturmangfold og naturverdier langs kysten og i territorialfarvatnet for nåværende og framtidige generasjoner. I tillegg har vi noen effektmål som forsterker det overordnede samfunns målet:

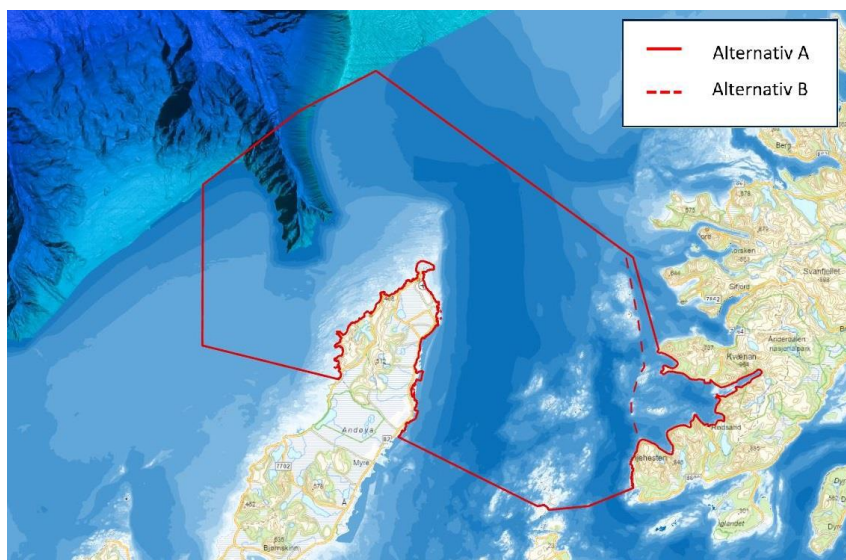
- Vernet skal bidra til å ta vare på et representativt utvalg av norsk natur og særegne, sårbare eller truede marine undersjøiske naturtyper.
- Vernet skal bidra til at økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.

Det er også knyttet flere internasjonale forpliktelser til effektivt og representativt vern. De nasjonale målene og internasjonale forpliktelser er nærmere omtalt i kapittel 2.

5.3 Alternative avgrensninger

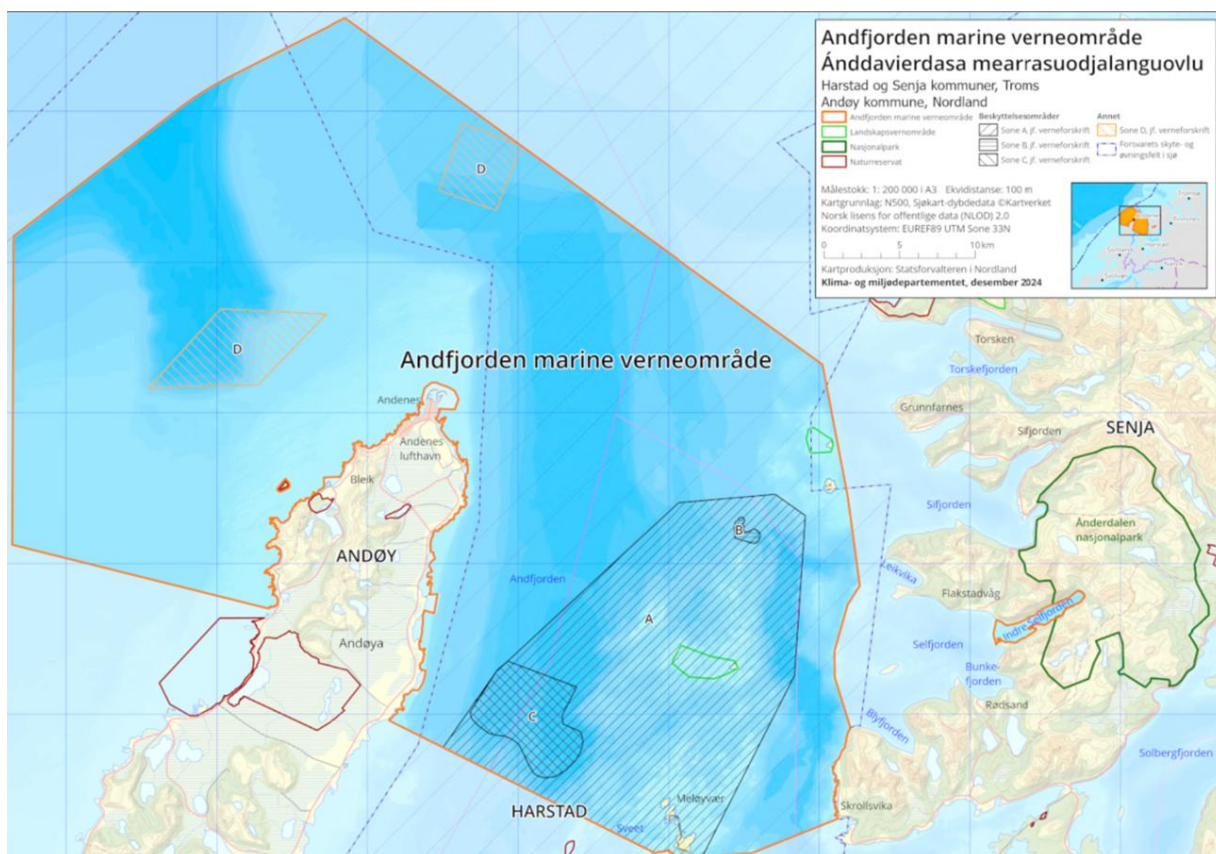
I tråd med diskusjonen i kapittel 2.1, er det marint vern etter naturmangfoldloven som er det relevante tiltaket/virkemiddelet i denne saken. Når det gjelder geografisk avgrensning av det foreslåtte Andfjorden marine verneområde, ble to alternativer sendt på høring: alternativ A på ca. 1965 km² og alternativ B på ca. 1848 km², jf. avgrensning markert med rød farge, figur. 5-1.

Figur 5-1: Viser avgrensningene for alternativ A og B.

Statsforvalterne har tilrådd alternativ B med følgende justeringer (ca. 1854 km²): Indre Selfjorden tas med i verneforslaget og vernegrensen justeres ved Bleik havn, Andenes havn, Kvalnes industripark og Breivik industripark, jf. figur 5-2.

Figur 5-2: Avgrensningen av alternativ C, inkludert beskyttelses- og referanseområdene.

Med disse tre avgrensningalternativene (høringsalternativ A og B og statsforvalternes endelige forslag (alternativ C)) som utgangspunkt, vil vi i kap. 5.5 se nærmere på de ulike virkningene.

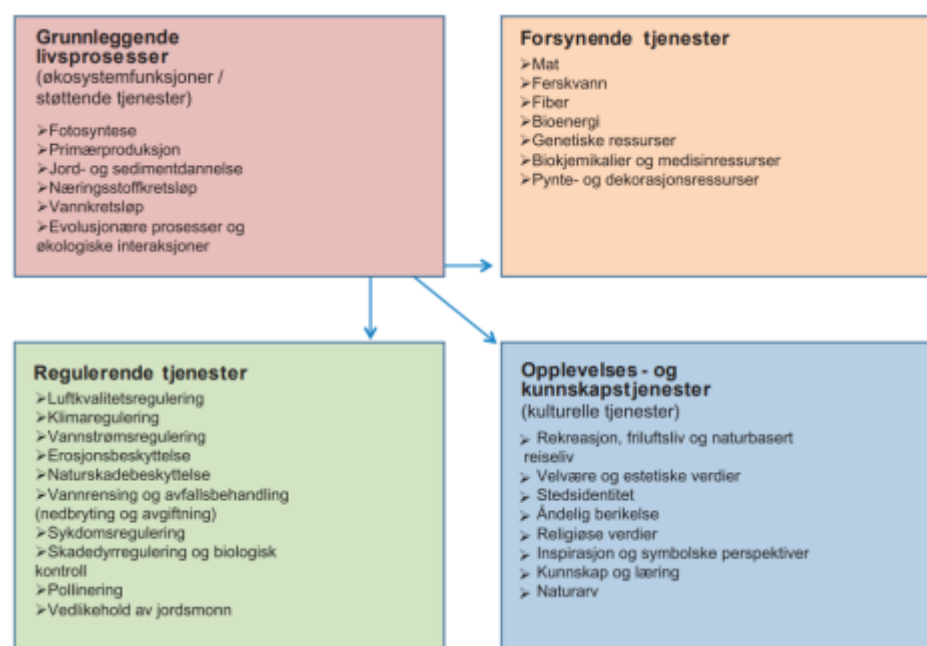
5.4 Prinsipielle spørsmål

Bruk av områdevern etter naturmangfoldloven som virkemiddel kan reise ulike prinsipielle spørsmål. Det er samiske interesser i området. Vern vurderes å kunne ha en liten positiv virkning for samiske interesser, se kap. 5.5.6.

5.5 Positive og negative virkninger av vern

I vår vurdering av ulike virkninger av vernet tar vi utgangspunkt i alternativene presentert i kap. 5.3. Miljødirektoratet har nedenfor gjort kvalitative vurderinger av de positive og negative virkningene av marint vern for de tre alternative verneavgrensningene i Andfjorden. Miljøvirkningene er vurdert ut fra hvordan de bidrar til endret forsyning av økosystemtjenester. NOU 2013: 10 "Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester" (NOU 2013:10, s. 134) gir en inndeling av hovedkategoriene av økosystemtjenester fra norsk natur, vist i figur 5.3.

Figur 5-3: Inndeling av de fire kategoriene av økosystemtjenester (NOU 2013: 10, s. 134).

De positive virkningene forbundet med marint vern omfatter både verdier knyttet til bruk av områdene (bruksverdier) og verdier som ikke innebærer bruk av økosystemtjenestene (ikke-bruksverdier), men som reflekterer ønsket om å bevare naturen (se kapittel 5.5.1).

De enkelte virkningene er vurdert i tråd med DFØs veileder for samfunnsøkonomiske analyser (DFØ, 2023). Vurderingen av virkningene bygger på:

- hvor mange som blir påvirket
- hvor stor endringen er fra nullalternativet (påvirkning per berørt)
- hvor viktig endringen blir vurdert å være for de berørte (enhetsverdi).

Vi har ikke tilstrekkelig kunnskap til å prissette virkningene. Dermed behandler vi virkningene som ikke-prissette. For å vurdere den samfunnsøkonomiske verdien på de ikke-prissette virkningene, har vi vurdert virkningene ut fra en ni-delt skala, som går fra *meget stor negativ virkning* til *meget stor positiv virkning*.

De tre alternative avgrensningene av verneområdet antas å ha hovedsakelig de samme virkningene for samfunnet, men med noe forskjell i omfang og størrelse. Forskjellen mellom alternativene diskuteres i de påfølgende delkapitlene.

5.5.1 Naturarv

Nullalternativet

I det foreslåtte verneområdet er det registrert flere nasjonalt viktige og svært viktige naturtyper, blant annet tare, skjellsand og flere arter av koraller. Rundt Andøya er det et større område med nordlig stortareskog, med innslag av sukkertare og butare. Tareskog er produktive økosystem med stor artsrikdom, og den nordlige stortare er kategorisert som *nært truet*. I konsekvensutredningen ble området rundt Andøya gitt høy verdi, sammen med de andre områdene som ligger lengre øst i utredningsområdet (Husa, mfl., 2020; Vevatne mfl., 2021).

Flere områder med ulike arter av koraller og svamp er observert og modellert både i havet utenfor Andøya og inne i selve Andfjorden. Vest for Andøya finnes hardbunnskorallskog, mens sjøfjærbunn er avgrenset i ytre områder. Ved Steinavær, på Steinaværrevet, er det registrert hornkorall, bløtkoraller, risengrynskorall og steinkoraller, samt svampskog. Sør i området er det et avgrenset område med bambuskorallskog (Vevatne mfl., 2021). I tillegg finnes forekomster av skjellsand (en ikke-fornybar ressurs), store bløtbunnsområder i strandsonen og løstliggende kalkalger (ruglbunn) (Husa mfl., 2020; Vevatne mfl., 2021).

Det er bare en liten del av verneområdet som er nærmere undersøkt. Miljødirektoratet vurderer at det er sannsynlig at verneområdet inkluderer viktig undersjøisk naturmangfold som enda ikke er oppdaget.

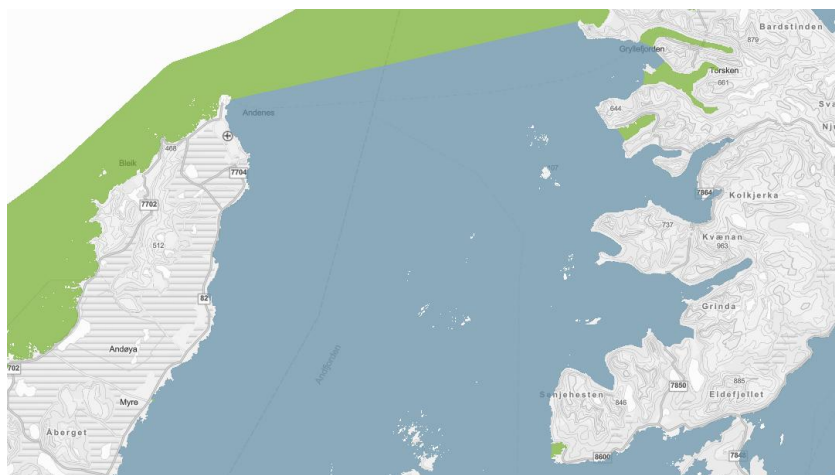
Andfjorden er en del av SVO³ Kystsonen Lofoten, et område med en stor andel av Norges sjøfuglbestander. De fleste sjøfuglartene hekker her, og området er et av de viktigste beiteområdene for sjøfugl i Norge. Området har et rikt arts mangfold og er til enhver tid viktig for fisk, sjøfugl, bunndyr og sjøpattedyr (Meld. St. 21 (2023-2024)).

Dagens tilstand i Andfjorden er, ifølge Vann-nett, god til svært god tilstand, jf. Vanndirektivet⁴. Vanndirektivet har som mål at alle vannforekomster (områdene vi deler ulike vannområder i) skal ha "god tilstand" i tråd med angitte kriterier (Miljødirektoratet, 2024). Innenfor det foreslåtte verneområdet er det syv vannforekomster. Av disse syv er tre av vannforekomstene i Selfjorden (Indre-Selfjorden, Selfjorden-midtre og Selfjorden-ytre), som er området som skiller de tre ulike vernealternativene. I figur 5-4 viser en sammenstilling av økologisk tilstand i det foreslåtte verneområdet.

³ Særlig verdifulle områder

⁴ EUs rammedirektiv for vann. Tilstandsvurderingene er i en fem-delt skala fra Svært dårlig til Svært god.

Figur 5-4: Oversikt over økologisk tilstand i kystvann. Grønn er vannforekomster med status som god økologisk tilstand, og blå er vannforekomster med Svært god økologisk tilstand (Vann-nett).

Tilstandsvurderingene i vannforekomstene er basert på det en har av målinger på kjemisk og økologisk tilstand. Disse kan gjøres på bare deler av vannforekomstene, og det vil derfor være usikkerhet knyttet til disse vurderingene. I Selfjorden er miljøundersøkelsene knyttet til akvakulturvirksomheten.

Undersøkelsene omfatter forholdsvis grunne områder der lokalitetene er plassert, og ikke de dypere delene som utgjør store arealer i ytre del av Selfjorden, jf. figur 5-5. Statsforvalterne skriver i tilrådingen til marint vern Andfjorden at selv om kartleggingen viser at tilstanden i Selfjorden er god, er det ikke til å unngå at de dypeste områdene i Selfjorden med lite vannutsifting er påvirket av akvakulturvirksomheten som er pågått siden starten av 2000-tallet (Statsforvalteren i Nordland og Troms og Finnmark, 2024).

Figur 5-5 Målestasjoner knyttet til akvakulturlokaliteter i Selfjorden. Pluss en dypvannsmåling knyttet til tungmetaller o.l. utført av NGU i 2012 (Vannmiljø.no)

Forventet utvikling uten vern tar utgangspunkt i dagens situasjon hvor allerede etablerte tiltak og aktiviteter fortsetter innenfor vedtatte rammer og lover. I dag påvirkes verneverdiene av flere ulike aktiviteter nevnt i kapittel 5.1.1.

Det blir blant annet trålet i det foreslåtte verneområdet, særlig i ytre del. Kunnskap om bunnpåvirkning av trål og snurrevad er sammenstilt i Havforskningsinstituttets rapport av Løkkeborg mfl. (2023) om effekter av bunntråling; Rapporten påpeker;

Undersøkelser utført i Barentshavet har vist at tråling fanger, forflytter og skader bunnfauna i slike habitattyper. Studier i andre havområder og på andre typer bunnhabitater har vist nedgang i antall og biomasse av noen av de undersøkte artene, og at graden av påvirkning varierer mellom studiene (dvs. effektene er stedsspesifikke).

Bunntåling er den menneskelige aktiviteten som i geografisk utstrekning har størst påvirkning på havbunnen. Fiske med bunntål fører til oppvirvling av sedimenter, og tråldører og senterklump (for dobbel- og trippeltrål) lager spor på bunnen som er inntil 30 cm dype, mens det er sveipene som arealmessig gir størst bunnpåvirkning. Graden og varigheten av fysisk påvirkning avhenger av flere faktorer: type bunntåling, fartøyets fart, type sedimenter, strømforhold, bølgeaktivitet og biologisk aktivitet (Løkkeborg mfl., 2023).

Samtidig er det usikkerhet knyttet til effekten av bunntåling; "Det er store kunnskapshull om effektene av bunntåling på ulike bunnhabitater og bunndyrsamfunn, og på økosystemet knyttet til havbunnen."

Uten tiltak forventes det over tid negativ utvikling for naturmangfoldet som følge av dagens og fremtidige aktiviteter i området, som øvingsaktivitet i regi av Forsvaret og havbruk. Dette, sammen med økt påvirkning fra klimaendringer og det økende presset på arealene i havet. Dette vil kunne gi ytterligere belastning på økosystemene over tid.

Virkninger av vern

Verdsetting av virkningene for naturmangfold er i stor grad knyttet til ikke-bruksverdier. Disse deles inn i tre typer verdier:

- eksistensverdi (verdien av å vite at en art eller et økosystem eksisterer)
- arveverdi (ønsket om at fremtidige generasjoner skal ha tilgang til naturen)
- altruistisk verdi (verdien av å vite at andre mennesker har tilgang til naturen).

I praksis er det vanskelig å skille mellom disse verdiene, men hensikten er å synliggjøre og øke forståelsen av bredden i hvordan naturen bidrar til menneskelig velferd (NOU 2013: 10, DFØ, 2023).

Bevaring av naturmangfold gjennom vern er viktig for økosystemenes funksjon. Størrelsen på den samfunnsøkonomiske verdien vil blant annet avhenge av hvor mange som berøres, størrelsen på arealet og i hvilken grad vernet vil begrense negativ påvirkning. Mange i Norge er opptatt av å bevare naturmangfoldet, enten for egen del eller for kommende generasjoner. Vi vurderer at naturarv er en verdi som påvirker svært mange, potensielt hele befolkningen.

Felles for de tre alternativene er at det foreslås egne soner med strengere verneregler for særlig verdifulle og sårbare naturtyper. Det er tre kartfestede beskyttelsesområder med viktige, sårbare og truede naturtyper (sone A-C) og to referanseområder (sone D), som faller innenfor avgrensningen for alle alternativene;

- **Sone A** er det største området. Dette er et område med korallrev, hornkorallskoger, svampskoger, sjøfjærsamfunn og kalkalger, men det er ikke så godt kartlagt som sone B og C.
- **Sone B** er et mindre område innenfor sone A med strengere restriksjoner enn A og inneholder et av de største og best bevarte kystnære korallrevene langs norskekysten.

- **Sone C** er også et mindre område innenfor sone A med strengere restriksjoner enn A og inneholder naturtypen bambuskorallskog, som er svært sjelden og har status sterkt truet på den norske rødlisten for naturtyper (2018).
- **Sone D** består av to områder som begge er foreslått som referanseområder. Det ene ligger nordvest for Andøya, og det andre ligger nord for Andøya.

I disse sonene er det foreslått strengere restriksjoner enn i det øvrige verneområdet. Dette innebærer blant annet strengere restriksjoner på øvingsaktivitet for Forsvaret og forsvarsindustrien (jf. vedlegg 2 til verneforskriften) og for fiskeriaktivitet.

Sammenlignet med nullalternativet vil vernet gi beskyttelse for representativ og sårbar natur, spesielt i sone A-D. Vi vurderer at antall berørte er hele befolkningen, ettersom ikke-bruksverdiene knyttet til naturarv er en kombinasjon av rødlistede arter og forvaltningsrelevant natur⁵ (som blant annet koraller) og er derfor av nasjonal betydning. Dette vil gjelde for alle tre alternativene.

Avgrensningsalternativ A

Alternativ A omfatter hele utredningsområdet fra konsekvensutredningen, og er det største av de tre alternativene med et areal på 1964,85 km².

En del av formålet med Andfjorden marine verneområde er å bevare et transekt fra kyst til hav som bidrar til stor variasjon i naturmangfold. Ifølge konsekvensutredningen representerer området fra indre Selfjorden til kontinentalskråningen utenfor Andøya, et transekt med landskap, geologi og biologi av stor variasjon og lang utviklingshistorie.

Indre Selfjorden er en markant terskelfjord med begrenset vannutskifting, adskilt fra ytre Selfjorden av en terskel på 19 meter. Fjorden er lite påvirket av ytre inngrep, noe som er sjeldent i Norge (Statsforvalterne i Nordland og Troms og Finnmark (2024)). Med bakgrunn i alternativets størrelse sammenlignet med de andre alternativene og inkluderingen av hele transektet, gir Alternativ A størst positiv virkning for bevaring av natur.

Alternativ A omfatter flere sårbare og truede økosystemer og arter, blant annet nordlig stortareskog og kjente korallforekomster. Koraller og annet verdifullt naturmangfold får særskilt beskyttelse i sonene A–D. Det er ikke kjente registrert truede naturtyper i ytre del av Selfjorden, men inkludering av området vil bidra til å verne representativ natur og eventuelt ukjente naturverdier. Påvirkningen ved havbasert akvakultur vil fortsette som i dag, men vernet vil begrense muligheten for utvidelse av akvakultur, med det hindre økt påvirkning i forhold til i dag, og regulerer andre aktiviteter i tråd med vernebestemmelsene.

Vi har vurdert at antall berørte er svært mange (Norges befolkning). Norge har i dag vernet en liten andel av sine marine områder, noe som gjør at hver andel økt vernet areal gir en økt nytteverdi. Andfjorden kan, uavhengig av alternativ, bli ett av Norges største marine verneområder, hvor en får økt beskyttelse og ivaretagelse av viktige naturtyper sammenlignet med nullalternativet. Samlet vurderes det, med bakgrunn i områdets størrelse og andelen av både spesiell og representativ natur, derfor at påvirkning per berørt er være stor.

⁵ Jf. naturenheter som prioriteres for kartlegging basert på miljøbaserte kriterier og Stortingsmeldingen "Natur for livet" <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/naturkartlegging/kartlegging-av-marine-naturtyper/marine-naturtyper-som-kartlegges/>

Ikke-bruksverdier er vanskelige å prissette, men studier indikerer at verdien av å beskytte marine økosystemer er betydelig. Norske studier viser også høy betalingsvillighet for bevaring av truede arter og naturtyper. To relevante studier er:

- Aanensen, M., mfl. (2015): betalingsvillighet for økt beskyttelse av kaldtvannskoraller: 3 006–3 149 kr per husholdning per år (2022-kroner).
- Hynes, S., mfl. (2021): betalingsvillighet for restaurering av tareskog: 536–697 kr per person per år.

Basert på at det er høy betalingsvillighet og de kjente naturverdiene i Andfjorden vurderes enhetsverdien som høy. Samlet sett gir alternativ A **meget stor positiv virkning for ikke-bruksverdier**.

Avgrensningsalternativ B

Alternativ B omfatter et areal på ca. 1848 km², og er det minste av de tre alternativene. Forskjellen fra alternativ A er at hele Selfjorden, Leikvika og Blyfjorden er grenset ut. Alternativ B vil fortsatt bevare sårbar og trua natur, både stortareskog rundt Andøya og beskyttelses- og referanseområdene i sone A-D.

Fraværet av et sammenhengende område som omfatter hele gradienten fra Indre Selfjorden til de åpne sjøområdene utenfor, innebærer at variasjonen i naturtyper og økosystemer blir mindre enn i alternativ A. Reduksjonen i vernearealet er på 117 km², som er bare noe mindre enn Stad marine verneområde på 166,7 km². *Påvirkning per berørt vurderes derfor som middels positiv i alternativ B.* Enhetsverdien tilknyttet vernet vil likevel følge samme argumentasjon som for alternativ A, at denne er høy.

Samlet sett gir alternativ B en **stor positiv virkning for ikke-bruksverdier**.

Avgrensningsalternativ C (statsforvalternes tilrådde avgrensning)

Alternativ C omfatter et areal på 1 854,15 km² og skiller seg fra alternativ B ved at Indre Selfjorden er inkludert. Dette er en terskelfjord som bidrar til å øke bredden av naturtyper og naturforhold som blir vernet, sammenlignet med alternativ B. Alternativ C vil i likhet med de andre alternativene sikre beskyttelses- og referanseområdene i sonene A-D.

I alternativ C vil en ikke få et sammenhengende verneområde fra indre del av Selfjorden ut til havet og den variasjonen dette gir. Indre Selfjorden er inkludert i verneavgrensningen, men da som et område som er fysisk adskilt fra resten av verneområdet. Til tross for dette, vurder vi at inkludering av Indre Selfjorden bidrar til å øke påvirkning per berørt til stor.

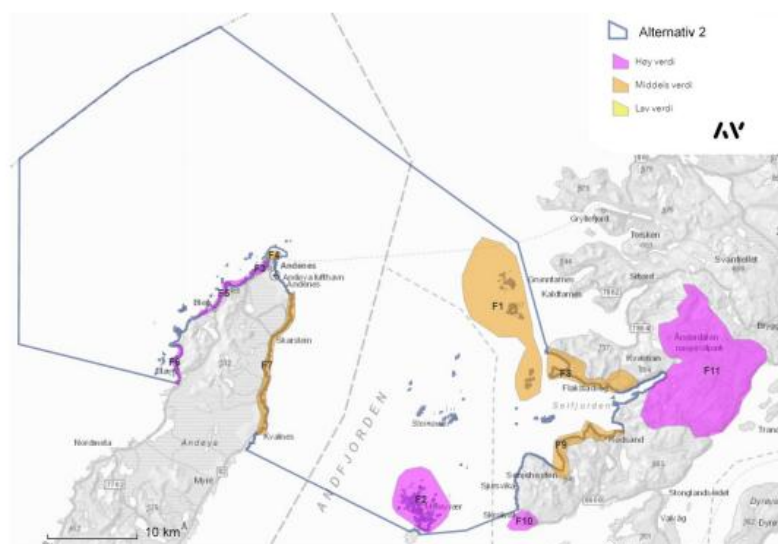
Sammenlignet med alternativ B vil alternativ C bidra til å beskytte en terskelfjord mot fremtidig påvirkning, og dermed gi marginalt større påvirkning per berørt enn alternativ B. Terskelfjord er en naturtype som har verdi i seg selv, og vernet vil fange opp en større variasjon av naturtyper. Enhetsverdien knyttet til vernet vurderes som høy, basert på samme argumentasjon som alternativ A. Siden økningen i påvirkning per berørt antas som marginal, gir alternativ C samlet en **stor positiv virkning for ikke-bruksverdier**.

5.5.2 Andre økosystemtjenester

Rekreasjon og friluftsliv

Sjøen i Andfjorden er viktig både for lokalbefolkningen og tilreisende, og brukes til fritidsfiske, kajakkpadling, dykking, bading og andre typer utfart (Senja kommune, 2024). Konsekvensutredningen inkluderer øyer og holmer i utredningsområdet, samt registrerte og statlige sikrede friluftsområder.

Figur 5-6: Kartlagte verdiområder for friluftsliv fra konsekvensutredningen (Vevatne mfl., 2021)

Vernet vil føre til bevaring av området for rekreasjon og hindre større inngrep. Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering om at vern samlet sett vil være positivt for friluftsliv og rekreasjon. Vernet vil sikre området for fremtidig bruk, og friluftsliv er generelt høyt verdsatt i befolkningen. Vi vurderer at samlet virkning av vernet vil være **liten positiv**, og at denne er lik for alle tre alternativene.

Naturbasert reiseliv (eksklusiv utfyllinger og kaianlegg)

Konsekvensutredningen kartlegger flere reisemål innenfor verneområdet med høy verdi for lokalt og regionalt reiseliv. Arbeidsplasser er særlig konsentrert i Harstad, Senja og Andøy. Rundt Andfjorden tilbyr flere reiselivsbedrifter naturbaserte opplevelser som kajakkpadling og dykking. I Andøy, Senja og Harstad er det flere bedrifter som tilbyr hvalsafari, fugletitting, og fisketurisme. I Andøy er det planlagt et opplevelsessenter "The Whale" (juni 2027), og Senja opplever økt etterspørsel etter reiselivsprodukter hele året (Senja kommune, 2024).

I 2024 var det 31 aktive bedrifter i de tre kommunene (9 i Harstad og Andøy og 22 på Senja) som rapporterte fangst fra turistfiske⁶ (Det er flere restriksjoner som gjelder for turistfiske, jf. havressursloven § 22 og tilhørende forskrifter. Med dagens regelverk kan utenlandske turister kun fiske med håndredskaper, og det er forbudt å fiske fredede arter eller fisk under minstemål. Utenlandske turister har heller ikke lov til å selge fangsten, og det er egne utførselskvoter for utførsel av fisk som er fanget i regi av turistfiskevirksomheter. Disse virksomhetene må rapportere fangst av fem ulike fiskeslag (torsk, sei, kveite, steinbit og uer) til Fiskeridirektoratet. I 2022 registrerte turistfiskevirksomheter som sokner til Andfjorden fangst på over 54 000 fisk til sammen av disse artene, hvorav 38 prosent ble sluppet ut igjen (Bertelsen mfl., 2024). De fleste fisketuristene i Andfjorden kommer fra Tyskland, Sverige og Øst-Europa, ifølge funn fra Fiskeridirektoratet (2024).

⁶ Fiskeridirektoratet statistikk: "Fangst turistfiske"

Menon Economics (Aslesen mfl., 2023) og Innovasjon Norge (2024) peker på sterk vekst innen naturbasert reiseliv i Norge, særlig fra utenlandske turister. Basert på prognosene og funnene forventer vi en vekst i naturbasert reiseliv i nullalternativet, men vi har ikke grunnlag for å anslå omfanget.

Marint vern vil bevare uberørt natur og livsgrunnlaget for fugler, hval og fisk, og dermed også grunnlaget for naturbasert turisme. Vern kan bidra til å opprettholde eller øke turisme og verdiskaping sammenlignet med nullalternativet. Turistfiske påvirkes i liten grad, da håndholdte redskaper i all hovedsak ikke omfattes av restriksjonene.

Vi vurderer at virkningen for naturbasert reiseliv er **liten positiv**. Denne virkningen er vurdert lik for alle tre alternativene, da forskjellene mellom alternativene vurderes som ubetydelig.

Forskning (kunnskap og læring)

Forskning er en bruksverdi innen kunnskap og læring som er nyttig både for forbruk og opplevelser. Forskning kan bidra til verdiskaping for blant annet fiskeri, havbruk, medisin og reiseliv, og gi kunnskap om framtidig bruk av kjente og ukjente økosystemtjenester.

Andfjorden ble allerede i utvelgelsen av marine verneområder identifisert som et område som er godt egnet til langtidsovervåkning og forskning, med sin spennvidde av naturtyper og stort mangfold. Fjorden ligger i en økogeografisk overgangssone mellom nord og sør, med store endringer i artssammensetning over relativt korte avstander. Dette gjør området spesielt egnet som klimalaboratorium hvor endringer i artssammensetning over tid kan måles, og økologiske effekter av klimaendringer kan observeres (Vevatne mfl., 2021).

Det er utført flere forskningsprosjekter i området, blant annet gjennom MAREANO-programmet (kartlegging av havbunnen utenfor Lofoten, Vesterålen og sørlig Troms) i perioden 2005-2008. Astafjordprosjektet i perioden 2002-2012 bidro til å fremskaffe detaljert kunnskap om bunnforhold, strøm og miljøtilstand. I perioden 2016-2018 har Norsk Institutt for Vannforskning (NIVA), gjennom NORMEARL-prosjektet, undersøkt ruglbunnområder ved Krøttøya og Meløyvær.

En del av formålet ved marint vern i Andfjorden er nettopp forskning. Området vil bli vernet mot større grad av ytre påvirkning, og vil dermed kunne fungere som referanseområde for langtidsovervåkning og forskning generelt, samt studier av effekten av fiske med aktive redskap. Området er i tillegg upåvirket av petroleumsvirksomhet, mineralutnyttelse og har, med unntak av Selfjorden, begrenset påvirkning fra akvakultur.

Vern vil derfor ha en positiv konsekvens for forskning. Hvor stor denne vil være er avhengig av hvordan forskningen legges opp og følges opp i årene etter vern. Samtidig gir forslaget til verneforskrift noen begrensninger på metodebruk. Likevel vil forskning stort sett kunne fortsette som før. Det gis også mulighet til å søke dispensasjon for forskningsaktivitet, jf. § 5 bokstav p. i foreslått verneforskrift. Vi vurderer at vern vil gi **liten positiv virkning**.

Kulturminner og kulturmiljø

Områder som er viktig for kulturminner og kulturmiljø ligger hovedsakelig langs land/i kystsonen. I tillegg ligger det et kulturlandskapsområde i tilknytning til Meløyvær og Krøttøya, samt ved Steinavær i Ytre Senja. Flere av områdene er i konsekvensutredningen vurdert å ha høy verdi. Det er ingen kjente kulturminner funnet under vann i området som er foreslått for vern, og det kan være muligheter for uoppdagede kulturminner.

Det er en risiko forbundet med fysiske inngrep og tiltak i området som kan medføre skade på kjente og ukjente kulturminner. Vern vil kunne beskyttelse kulturminner ved å hindre inngrep i sjø. Gjennom kulturminneloven og dispensasjonsbestemmelse i foreslått verneforskrift, vil det være mulig å gjøre tiltak for å sette i stand, skjøtte og vedlikeholde kulturminner. Vi vurderer at virkningen er **ubetydelig til liten positiv** for kulturminner og kulturmiljø.

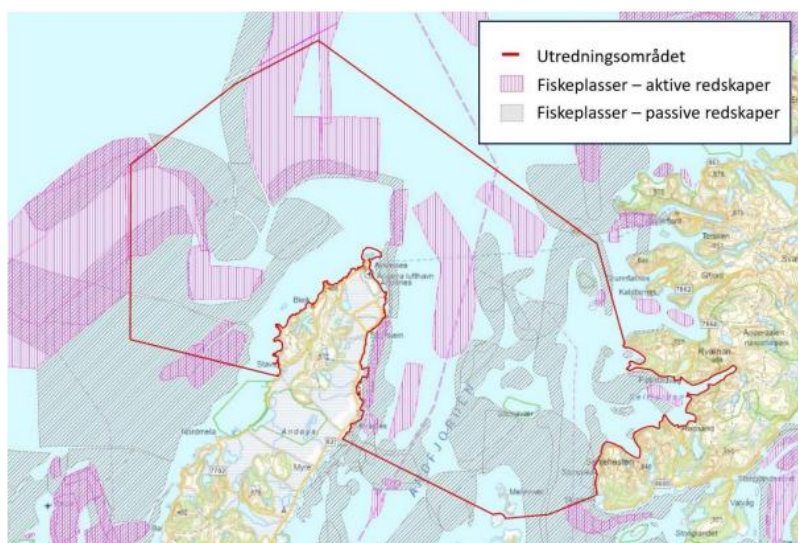
5.5.3 Fiskeri og annen høsting etter havressurslova

I dette kapittelet beskriver vi bruksverdiene knyttet til fiskeri og annen høsting av marine arter i nullalternativet, og hvordan vernet vil påvirke disse verdiene. Fiske og annen høsting regnes som bruksverdier i kategorien **forsynende økosystemtjenester**. Fisk og andre organismer fra havet, er eksempler på råvarer mennesker kan hente fra naturen.

Nullalternativet

Det er omfattende fiskeriaktivitet i hele det foreslåtte verneområdet, som er en del av et sammenhengende nasjonalt viktig område for fiskerinæringen. Her fiskes skrei og 35 andre arter med både passive og aktive redskaper (Statsforvalterne i Nordland og Troms og Finnmark, 2023). Vest for Andøya har områdene høy nasjonal verdi for fiskerinæringen, mens områdene øst for Andøya hovedsakelig er viktig for fiskeriet lokalt.

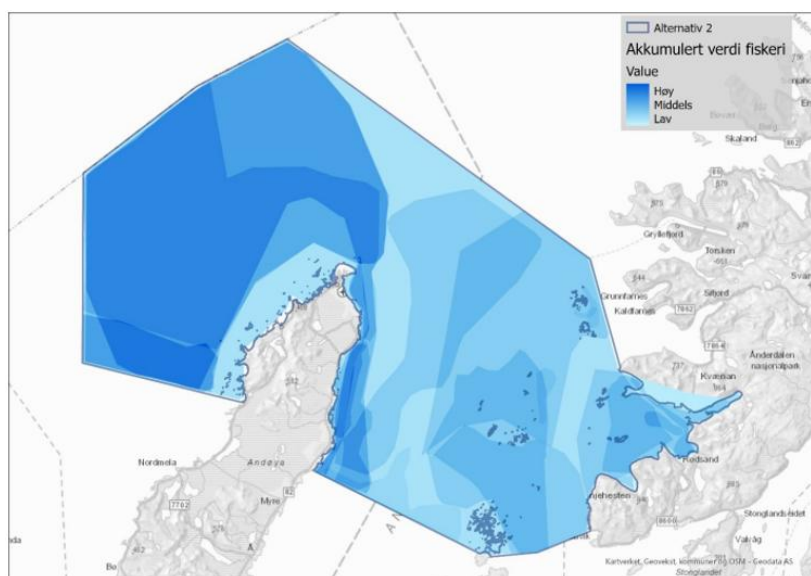
Figur 5-7: Registrerte fiskeplasser for aktive og passive redskap innenfor utredningsområdet (Vevatne, 2021, Yggdrasil)

I 2024 var 382 personer registrert med fiske som hovedyrke og 54 personer registrert med fiske som biyrke i kommunene Andøy, Harstad og Senja (jf. Fiskeridirektoratets fiskermanntall). Det er trolig flere som fisker og lander fangst i området enn de som er registrert der, særlig i området vest for Andøya.

Fiskeflåten i området består hovedsakelig av båter under 15 meter, og de største fartøyene står for storparten av fangsten. I sesong kan det være opptil 50 fartøyer i området samtidig, og bruken varierer innenfor hele utredningsområdet (Vevatne, 2021). Årlig fangstverdi har variert mellom 300–500 millioner kroner i perioden 2017–2022. De største verdiene er på yttersiden av Andøya (Statsforvalterne i Nordland og Troms og Finnmark, 2023).

Figur 5-8: Akkumulert verdi av delområder i konsekvensutredningen, utarbeidet av Fiskeridirektoratet (Vevatne mfl. 2021)

Mesteparten av området i Andfjorden og vest for Andøya har høy verdi som gyte-, oppvekst- og beiteområder for flere kommersielt viktige arter (Vevatne, 2021). I Indre Selfjorden er det registrert gyteområder både for kysttorsk, blåkkeite og uer, jf. figur 5-9. Vanlig Uer er kategorisert som Sterkt truet på Norsk rødliste for arter 2021⁷.

Figur 5-9: Oversikt over gyte- og beiteområder innenfor utredningsområdet (Fiskeridirektoratet, Yggdrasil)

Videre utvikling innen fiskeri og annen høsting av marine arter uten vern avhenger av forvaltning etter gjeldende reguleringer og bevaring av gyte- og oppvekstområder. De største fiskeriene er kvoteregulert, og aktiviteten blir i dag noe begrenset av Forsvarets virksomhet og av akvakultur. Det er et større rekefelt på østsiden av Andøya, men ifølge konsekvensutredningen (og registreringen av feltet i Yggdrasil) brukes ikke de fleste rekefeltene i verneområdet i dag, bortsett fra i et område som ligger utenfor områdene A-D. Det er vanskelig å forutsi om rekene vil komme tilbake til områdene her.

⁷ <https://lister.artsdatabanken.no/rodliste/forarter/2021/21421>

Fremtidig høsting av andre arter som tare og ellers lite utnyttede arter er mulig, men usikkert. Dette vil avhenge av blant annet fremtidig etterspørsel. Det er lite fiske etter andre marine grupper enn fisk, men det er noe fiske etter kongsnegl i Lofoten.

Virkninger av vern

Forslaget til verneforskrift tillater fiske, høsting, jakt og fangst etter gjeldende lovverk, med unntak for høsting av skjell med skjellskrape, tang og tare, fastsittende arter (koraller, sjøfjær og svamper) og kalkalger. Fire soner (A-D merket i vernekartet) vil få betydelige restriksjoner. I disse sonene blir det etter forslaget forbudt å fiske med redskaper som slepes og i den forbindelse kan berøre bunnen. I sone B og C blir det også forbudt å fiske med garn, line, teine, ruse og snøre (sistnevnte kun sone C) som kan berøre bunnen.

Avgrensingsalternativ A, B og C

Størsteparten av verneområdet får i liten grad restriksjoner for fiske og annen høsting. Etablering av verneområdet vil, med unntak av restriksjonene i sone A-D, ha liten negativ konsekvens for fiskerinæringen. Dette samsvarer med vurderingen utført i konsekvensutredningen og statsforvalternes vurdering. Nedenfor omtaler vi konsekvensene av restriksjonene i sone A-D.

Sone A: Det blir forbudt å fiske med redskaper som slepes og i den forbindelse kan berøre bunnen. I dag brukes hovedsakelig passive redskaper, som fortsatt vil være tillatt.

Sone B og C: Her forbys passive redskaper som garn, line, teine og ruse, og i sone C også snøre som kan berøre bunnen.

Sone D: Her forbys det å fiske med redskaper som slepes og som i den forbindelse kan berøre bunnen. Dette er likt som i sone A. Det er stor aktivitet og det fiskes med aktive redskaper som vil bli forbudt i sone D. Restriksjonene kan påvirke fiskerinæringen, men det er sannsynlig at aktiviteten fortsetter i nærliggende områder med høy verdi.

Statsforvalterne vurderer at vernet også vil ha positive virkninger for fiskeriene ved å beskytte naturmiljøet og fiskefeltet uten å legge store begrensninger på fiskeriet. Miljødirektoratet støtter denne vurderingen. Beskyttelsesområdene i sone A-C utgjør et areal på til sammen ca. 350 km². Sone A-C er områder av lokal betydning og middels verdi for næringen, hvor det hovedsakelig brukes passive redskaper. Slike redskaper vil, dersom bunnen kan bli berørt, ikke lenger være tillatt å bruke i de to mindre beskyttelsesområdene i sone B og C, men tillates i sone A – som dekker størst areal av beskyttelsesområdene øst for Andøya. Beskyttelsesområdene i sone D (til sammen ca. 56 km²) ligger i områder av høy verdi for fiskerinæringen nasjonalt. Vi vurderer likevel at det foreslåtte verneområdet vil ha en liten negativ konsekvens også for dette området, fordi næringen kan fortsette å fiske i områdene rundt, som også er av høy verdi.

Vi vurderer at den samlede virkningen av vernet vil være **ubetydelig til liten negativ** for fiskerinæringen. Med en usikkerhet mot positiv virkning knyttet til bevaring av viktige områder for kommersielle fiskearter

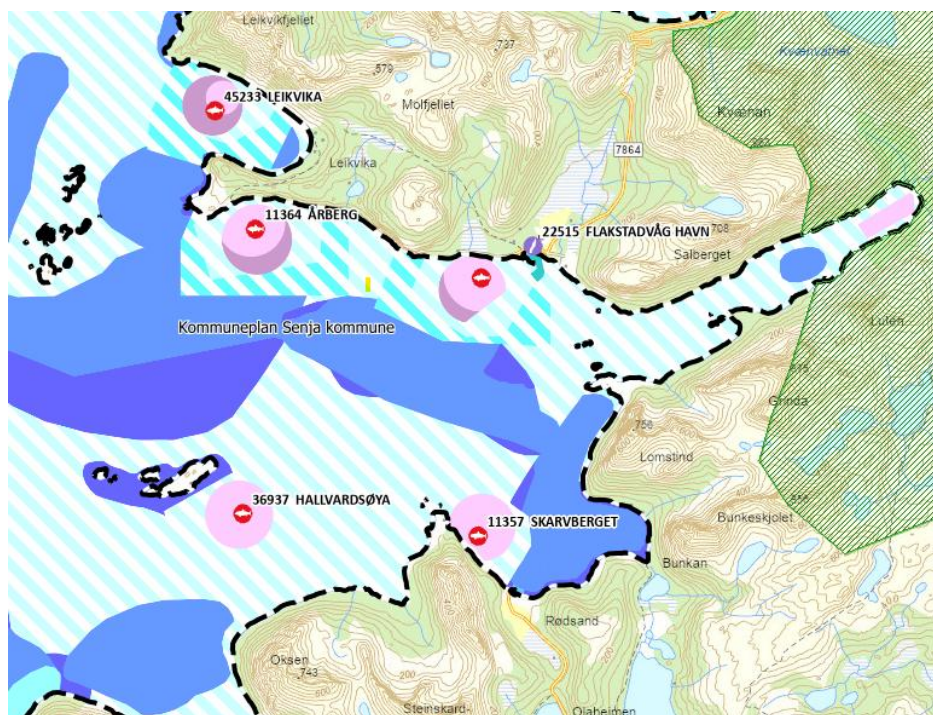
5.5.4 Akvakultur

Nullalternativet

I tilknytning til, og i Andfjorden pågår det både hav- og landbasert akvakultur. I ytre del av Selfjorden er det i dag fem lokaliteter med tillatelse til havbasert lakseoppdrett. I Indre Selfjorden er en lokalitet avsatt til andre arter, men denne lokaliteten er per i dag ikke omsøkt. Bildet under viser avsatt lokaliteter i

Senja kommunes gjeldene kystsoneplan (Senja kommune, 2021). Harstad kommune har ingen akvakulturarealer avsatt innenfor foreslått verneforslag. I Andøy kommune er det i dag ingen havbasert akvakultur. I kommuneplanens arealdel har de åpnet for søknader innenfor areal avsatt til flerbruksområde (NFFF). Det er ingen kjente akvakultursøknader under behandling innenfor det foreslått verneområdet per januar 2026 (jf. Yggdrasil – "Akvakultursøknader").

Figur 5-10: Utklipp fra plankart, Senja kommune kystsoneplan (Senja, 2021, kommunekart.com)

Tabell 5-1: Gjeldene og avsatte havbaserte akvakulturlokalteter innenfor verneområde (Fiskeridirektoratet, akvakulturregisteret)

Lokalitet	Status	Maksimal tillatt biomasse
36973 Hallvardsøya	Arealavklart med konsesjon år 2017	4500 laksefisk
11357 Skarvberget	Arealavklart med konsesjon år 2000. Søknad om endring levert 22.12.2025	4500 laksefisk
11364 Årberg	Arealavklart med konsesjon år 2000	4500 laksefisk
10544 Flakstadvåg	Arealavklart med konsesjon år 2000	3600 laksefisk
45233 Leikvika	Arealavklart med konsesjon år 2024	4500 laksefisk
Selfjordbotn	Arealavklart for alle arter med unntak for laksefisk. Ingen konsesjon	-

Det finnes også et landbasert lakseoppdrettsanlegg på Andøya (38897 Kvalnes), som grenser til verneområdet. Videre er to nye anlegg planlagt (Breivik og Fiskenes). Det eksisterende anlegget har vanninntak og utslipp utenfor det foreslåtte verneområdet. Dette vil også gjelde for det planlagte anlegget ved Breivik, hvor det foreligger godkjent reguleringsplan. For det andre planlagte anlegget (Fiskenes) foreligger det ikke godkjent reguleringsplan. Selv om utslippspunkt blir liggende utenfor det foreslåtte verneområdet, kan sårbart naturmangfold bli påvirket, se kap. 6.2.4.

Akvakultur er en viktig næring med veldig høy nasjonal verdiskaping. Konsekvensutredningen rangerte både Kvalnes (landbasert) og Selfjorden (havbasert) som områder med høy verdi, på grunn av tillatt produksjon (ved eksisterende akvakulturvirksomhet og regionale ringvirkninger).

Fremtidig utvikling for havbasert akvakultur innenfor det foreslått verneområdet er begrenset, da store deler av det foreslåtte verneområdet allerede er båndlagt til militær aktivitet, samt fiskeri og ferdsel. Det er kystnære arealer på vestsiden av Andøya som kan være aktuelle for søknader etter akvakulturloven, samt det er foreslått en lokalitet for andre arter enn laksefisk i Ytre Selfjorden i forslaget til ny kystsoneplan i Senja kommune (Senja kommune, 2024).

Lakselus kan være en begrensende faktor for vekst. Norge er inndelt i 13 produksjonsområder for akvakultur, der Andfjorden ligger i område 10. Under konsekvensutredningen hadde området gult trafikklys, som tilsier at med hensyn til miljøpåvirkningen vil en ikke tillatte produksjonsøkning i området. Denne vurderingen utføres årlig, og produksjonsområdet har per 2025 grønt lys. Dette tilsier at det kan være potensial for produksjonsvekst i Ytre Selfjorden.

Konsekvenser av vern

Avgrensningsalternativ A

Etablerte og godkjente anlegg innenfor verneområdet kan fortsette drift og vedlikehold etter verneforskriften § 4 bokstav k. Dette gjelder all aktivitet innenfor rammene av gjeldende akvakulturtillatelse fra Fylkeskommunen, Mattilsynet, Kystverket og Statsforvalteren. Alle fysiske endringer av akvakulturanlegg, som posisjon av anlegget, fortøyninger, merder, fôrflåte og driftsbolig, er søknadspliktige etter akvakulturlovgivningen. Miljødirektoratet presiserer at dette gjelder både nye anlegg og utvidelser av eksisterende anlegg.

Havbasert akvakultur kan påvirke verneverdier gjennom blant annet forurensende utslipp og fysiske inngrep ved forankring. Ulike typer akvakultur har ulik miljøpåvirkning: Skjelldyrking gir normalt mindre belastning enn oppdrett av laks eller marin fisk som fores i merd.

Ved vern gjelder reguleringer etter akvakulturlovgivningen fortsatt. Det må i tillegg søkes dispensasjon etter verneforskriften, hvor det i § 5 bokstav d er tatt inn en dispensasjonsbestemmelse for *akvakultur som ikke er i strid med verneformålet*. Kravet til søknad vil omfatte endringer i eksisterende godkjente anlegg, inkludert biomasse, utvidelse og etablering av nye anlegg. Ved alternativ A ville det blitt inkludert forbud mot utslipp av lusemidler fra brønnbåt med en tilhørende dispensasjonsbestemmelse (jf. Statsforvalternes høringsbrev (Statsforvalterne i Nordland og Troms og Finnmark, 2021, s. 44).

Dispensasjonsbestemmelsene innebærer at eventuelle søknader om tiltak må vurderes konkret, og vurderingen vil vektlegge hvordan tiltaket påvirker verneverdiene. Tillatelse kan bare gis til akvakultur som ikke er i strid med verneformålet. Dersom dette vilkåret er oppfylt, vil utfallet av en søknad kunne avhenge av eksempelvis type tiltak, teknologi, størrelse/omfang og lokalisering innenfor verneområdet. Klima- og miljødepartementet har tidligere påpekt at akvakultur er en næring i rask utvikling, og at den i fremtiden kan forenes med verneformålet i områder der dette ikke er aktuelt i dag.

For landbaserte akvakulturanlegg gjelder det samme reglene som for havbaserte anlegg. Etter konsekvensutredningen er det godkjent reguleringsplaner for to landbaserte akvakulturanlegg på Andøya, se Nullalternativet ovenfor.

Miljødirektoratet tilrår grensejusteringer ved Kvalnes og Breivik, slik at areal som ligger innenfor vedtatte reguleringsplangrenser tas ut av verneforslaget, se kap. 6.2.4.

Akvakulturnæringen vil få økte kostnader, tidsbruk og usikkerhet ved dispensasjonssøknader knyttet til søknader om endring av eksisterende anlegg eller nye tiltak, samt ev. utslipp av lusemidler.

Miljødirektoratet vurderer at det er få berørte, men enhetsverdien er høy. Miljødirektoratet vurderer virkningen ved vernet for akvakultur til å være **middels negativ**.

Avgrensningsalternativ B

I alternativ B er indre og ytre Selfjorden holdt utenfor verneavgrensningen. Dermed blir ikke de etablerte oppdrettsanleggene i Selfjorden berørt av vernet. Næringen slipper å søke om dispensasjon for å gjøre endringer på anleggene. Miljødirektoratet vurderer derfor at virkningen ved vernet for akvakultur vil være **ubetydelig til liten negativ**.

Avgrensningsalternativ C

Indre Selfjorden har ikke naturgitte forhold som egner seg for akvakultur knyttet til laksefisk, da området ligger innerst i en grunn fjordarm med terskel. Det er imidlertid satt av områder til akvakultur av andre arter.

I alternativ C inngår Indre Selfjorden. I likhet med alternativ B er viktige områder for akvakulturnæringen holdt utenfor verneforslaget, noe som reduserer de negative virkningene sammenlignet med alternativ A. Miljødirektoratet vurderer derfor at virkningen ved vernet for akvakultur vil være **ubetydelig til liten negativ**.

5.5.5 Forsvaret, forsvarsindustri og romfartsindustri

Nullalternativet

Forsvaret

Det pågår forsvarsaktivitet innenfor verneområdet, med blant annet skyte- og øvingsfelt i sjø. Andfjorden er et av Norges viktigste øvingsområder for Sjøforsvaret, tilrettelagt for operasjoner sammen med allierte. Forsvaret sin aktivitet begrenser annen aktivitet som akvakultur, fiske, ferdsel og friluftsliv.

Figur 5-11: Dumpeområdene vist i sjøkart med rosa stiplede linjer (kystinfo.no)

Øvingen innebærer bruk av strids- og øvingsammunisjon. Øvingsammunisjon etterlater seg metallhylser (stål) i havet, mens stridsammunisjon detonerer i luft, på vannoverflaten, eller vannsøylen. Det kan også oppstå blindgjengere (udetonert ammunisjon) som Forsvaret må sprengre i etterkant.

To områder er registrert for "explosive dumping ground" i verneområdet. Det er ikke offentlig kjent hvor undervannssprenging foregår, disse områdene er derfor ikke kartlagt. I dag destrueres ammunisjonen på land, men det har tidligere vært dumpet i de markerte områdene, jf. figur 5-11.

Forsvarsindustri og romfartsvirksomhet

Andøya Space AS er leverandør av infrastrukturtjenester til aktivitet innen romforskning, miljørelatert forskning og overvåking, teknologitestning samt romrelatert undervisning i Norge. Anleggene er lokalisert flere steder på Andøya.

Andøya Test Center er godkjent som kommersielt skytefelt med et testområde på 115 nautiske mil, som kan utvides (Vevatne mfl., 2021). Oppskytingspunktet har ingen fast plassering, og store deler av det foreslåtte verneområdet kan inngå i testområdet. I dag gjennomføres ikke testing med undervannssprenging i regi av Andøya Space Center eller datterselskap.

Andøya Space Center sine nedslagsfelt er innenfor de eksisterende luft-fareområdene nord-vest for Andøya. Ved testing vil det kunne føre til avfall som synker i sjøen. Testing gjennomføres både med skyting i luft og i sjø, men per i dag gjennomføres ikke testing med undervannssprenging i regi av Andøya Space Center eller datterselskap. De bruker store deler av det foreslåtte verneområdet, med unntak av de innerste fjordene på Senja.

Det er usikkerhet knyttet til virkningene av Forsvaret og forsvarsindustrien sin aktivitet på verneverdiene. Det er registrert store verneverdier i området, men det er ikke ensbetydende med at aktiviteten frem til i dag ikke har påvirket verneverdiene i vesentlig grad, da vi ikke er kjent med naturmangfoldets tidligere tilstand.. Vi kjenner ikke til om Forsvaret planlegger endringer i øvingsaktiviteten. Vi har ikke informasjon om omfanget av bruk av ulike ammunisjons typer i området i dag. Vi har heller ikke informasjon for å kunne vurdere om Forsvarets fremtidige aktivitet vil påvirke verneområdet i vesentlig grad, eller ikke. Aktiviteten er imidlertid i dag i liten grad regulert og kan derfor påvirke verneverdiene negativt. Eksempelvis ble en fregatt senket med torpedo innenfor det foreslåtte verneområdet under en øvelse i september 2025. Dette er aktivitet som etter forslaget til verneforskrift vil bli forbudt. Ifølge Forsvarsbygg tilsier den sikkerhetspolitiske situasjonen at behovet for skyte- og øvingsaktivitet er økende (se kap. 6.2.13.2).

Virkninger av vern

Avgrensningsalternativ A, B og C

Forslaget til vernekart viser egne områder for militært skyte- og øvingsfelt. Forslaget til verneforskrift inneholder unntak og dispensasjonsbestemmelser for Forsvaret og forsvarsindustrien. Gjennomføring av aktivitet som faller inn under militær operativ virksomhet vil være tillatt. Videre vil Forsvarets og forsvarsindustriens bruk av de militære skyte- og øvingsfeltene vil være tillatt når aktiviteten skjer innenfor rammene av foreslåtte § 4a i verneforskriften.

Store deler av det foreslåtte verneområdet, unntatt Selfjorden, har nasjonal og internasjonal betydning for Forsvaret og romvirksomhet. Restriksjonene vil hovedsakelig være i sonene A–D. Miljødirektoratet har ikke tilstrekkelig informasjon til å kunne vurdere hvor stor påvirkning vernet vil ha sammenlignet med dagens situasjon.

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) har utarbeidet en tabell som viser horisontal skaderadius og vertikal skadesone ved bruk av ulike ammunisjonstyper, utarbeidet i etterkant av et møte mellom Forsvarsbygg og Miljødirektoratet, se kap. 6.2.13.

Etter bestemmelsen vil skyting med ammunisjon uten sprenglegemer, og Forsvarets bruk av små detonasjoner i forbindelse med undervannskommunikasjon, være tillatt. Skyting med skarp torpedo og andre typer større undervannsdetonasjoner er forbudt. Bruk av all annen skarp ammunisjon må etter § 4a andre ledd skje slik:

- skyting og detonering inne i beskyttelsessone B, C og D, samt aktivitet som medfører bunnfall i disse sonene, er forbudt.
- utenfor disse sonene må skyting og detonering ikke skje nærmere sonene B, C og D enn horisontal skaderadius angitt i FFIs tabell inntatt som vedlegg 2 til forskriften. Det samme gjelder når slik aktivitet medfører bunnfall i disse sonene.
- i beskyttelsessone A må detonering ikke skje i grunnere farvann enn vertikal skadesone angitt i FFIs tabell.

Bestemmelsen setter etter dette nye rammer for aktiviteten som derfor vil være en begrensning. Samtidig vil begrensningene for aktivitet som må følge FFIs utarbeidede tabell, være kjent og i tråd med måten Forsvaret utøver aktivitet på i dag.

Forsvaret og forsvarsindustrien kan søke om dispensasjon til skyting med sprenglegemer som detonerer i vannoverflaten og detonering av blindgjengere utenfor skyte- og øvingsfelt avmerket i vernekartet, jf. verneforskriften §5 bokstav b og c. Dessuten skytes det ifølge Forsvarsbygg hovedsakelig med øvingsammunisjon uten sprenglegemer, som vil være tillatt etter forslaget til verneforskrift.

Konsekvensene for Forsvaret og forsvarsindustrien vil være restriksjoner i verneområdet og ressursbruk knyttet til å styre aktiviteten innenfor de rammer forskriften setter, i tillegg til eventuelle søknader om dispensasjon, og usikkerhet om hvorvidt de får innvilget dispensasjon til dette.

For romvirksomhet er nedfall fra raketter som skytes opp fra rakettbasen i Oksebåsen unntatt fra forbudsbestemmelsen i § 3 etter § 4 første ledd bokstav b.

Vi vurderer at antall berørt er hele befolkningen, da forsvarsaktiviteten og forsvarsevnen er nytte-virkninger som gjelder alle. Videre vurderer vi påvirkningen som liten blant annet fordi Forsvaret har gitt

innspill om at redusert kvalitet ikke vil bli akseptert. Vi vurderer dermed at kvaliteten på forsvarsevnen ikke vil bli redusert i særlig grad som følge av vernet. Forsvaret har andre områder utenfor verneområdet de kan ta i bruk for øving. Vi vurderer at enhetsverdien er høy fordi befolkningen ønsker at Norge har god forsvarsevne. Alle vernealternativene vil gi **liten til middels negativ påvirkning** for Forsvaret, forsvarsindustri og romfartsindustri.

5.5.6 Andre virkninger

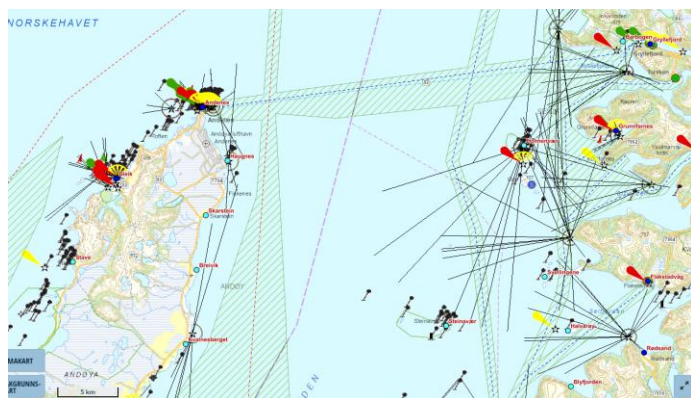
Marin samferdsel (inkludert utfyllinger og kaianlegg)

Marin samferdsel omfatter transport av gods og personer med tilhørende infrastruktur. Det går både hoved- og bileder (farleder) gjennom verneområdet og i Ytre Selfjorden, og det er mange navigasjonsinstallasjoner (lykter og sjømerker). Havneareal for statlige fiskerihavner i tilknytning til Andfjorden og Selfjorden er grenset ut fra verneforslaget. Konsekvensutredningen viser til flere ankringsplasser i sjøkart, blant annet ved Andenes fiskerihavn.

Infrastruktur og ankringssteder er tilrettelagt for å sikre seilas og gods- og persontransport. Kystverket har ansvar for drift og vedlikehold av navigasjonsinstallasjonene, inkludert vurdering av merbehov.

Vedlikehold og utbedringer av statlige fiskerihavner og hoved- og bileder gjøres gjennom Nasjonal transportplan. Slike tiltak må også omsøkes etter ulike sektorlovverk. Det er per i dag ingen tiltak i Andfjorden eller havnene som har fått midler, men utbedring av Andenes fiskerihavn er planlagt i 2030⁸.

Figur 5-12: kart som viser hoved- og biledene som går gjennom området, samt alle navigasjonsinstallasjonene (kystinfo.no)

Vern vil etter verneforskriftens § 3 medføre et forbud mot tiltak som blant annet etablering av nye anlegg, herunder oppføring av nye navigasjonsinstallasjoner, plassering av konstruksjoner på sjøbunnen, andre varige eller midlertidige innretninger herunder oppankring, farledstiltak, og mudring, herunder vedlikeholdsmudring. Det foreslås imidlertid flere unntak fra forbudet i § 4. Ferdsel og oppankring med båt eller andre fartøyer, med unntak for oppankring i beskyttelsessone B, vil etter vernet fremdeles være tillatt etter § 4 bokstav c. Etablering av mindre fartøyningsfester for småbåt og til låssetting av fisk, vil være tillatt etter § 4 bokstav d. Drift og vedlikehold av infrastruktur knyttet til marin samferdsel, som kaianlegg, flytebrygger, båtstøer, båtutlegg, fortøyninger, sjømerker og andre navigasjonsinstallasjoner, er foreslått tillatt etter § 4 bokstav k.

Videre vil det være adgang til å søke om dispensasjon etter § 5 for oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak for å trygge ferdsel til sjøs, vedlikeholdsmudring og

⁸ <https://www.kystverket.no/utbygging/farleds--og-fiskerihavnprosjekt/>

tilhørende dumping av masser, dumping av mudremasser fra småbåthavnene på Skarstein og Fiskenes, bølgedempere i forbindelse med småbåt anlegg og tekniske tiltak.

Forslaget begrenser nye tiltak og vil gi en kostnad knyttet til eventuelle alternative løsninger og søknad om dispensasjon. Forbud mot oppankring i sone B gir noe begrensning for marin samferdsel. Området har ingen oppmerkede ankringsområder. Påvirkningen vurderes som liten.

Statsforvalterne påpeker at tiltak som omfattes av dispensasjonsbestemmelsene normalt skal tillates dersom de ikke påvirker verneverdiene negativt. Søknadsplikten er en ulempe for tiltakshaver, men det sikrer at forvaltningsmyndigheten får mulighet til å sette vilkår som ivaretar verneområdet.

Miljødirektoratet vurderer at vernet har **ubetydelig til liten negativ virkning** for marin samferdsel for alle alternativer.

Petroleumsvirksomhet

Det finnes ingen petroleumsvirksomhet innenfor de foreslåtte vernegrensene. I Stortingsmeldingen "Helhetlig forvaltningsplaner for de norske havområdene (Meld. St. 20 (2019-2020) og Meld. St. 21 (2023-2024)) er det lagt til grunn at det ikke skal åpnes for petroleumsvirksomhet i havområdene utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Det er derfor sannsynlig at det ikke blir petroleumsvirksomhet i området fremover.

Forslag til verneforskrift åpnes det ikke for petroleumsvirksomhet. I tråd med konsekvensutredningen vurderer Miljødirektoratet at verneforslaget, uavhengig av alternativer, har **ubetydelig virkning** for petroleumsvirksomhet.

Kabler og rørledninger

I dag ligger det en rekke ulike kabler og rørledninger innenfor verneområdet. Det er blant annet to parallelle sjøkabler fra Harstad til Andøy og videre til Svalbard (Svalbardfiberen). Sjøkabler og -rør vil trenge både vedlikehold, reparasjoner og utskiftning. I tillegg til kjente ledninger og rør kan det også være flere avløpsledninger o.l. som ikke kommer frem i kart. I fremtiden vil det kunne være aktuelt med kabler til elektrisitet og/eller fiber innenfor verneavgrensningen, men det er ikke oss bekjent noen spesifikke planer om dette nå. Svalbardkabelen skal fornyes før 2028, men det er per i dag uavklart hva tiltaket innebærer.

I foreslått verneforskrift vil drift og vedlikehold av eksisterende sjøkabler være tillatt i verneområdet. Det samme gjelder istandsetting ved akutt utfall. Det vil også bli lov å oppgradere og fornye eksisterende sjøkabler for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene nevneverdig. For oppgradering og fornyelse av sjøkabler som ikke faller under unntaket i § 4 i verneforskriften må det søkes om dispensasjon etter § 5 bokstav g. Det samme gjelder ved legging av nye kabler eller rørledninger.

En spesifisert dispensasjonsbestemmelse åpner opp for at det kan gis dispensasjon for oppgradering og legging av nye kabler og rør, så langt som mulig samlet i felles trasé. Kabler og rør vil ofte regnes som kritisk infrastruktur med høy samfunnsnytte, noe som kan tilsi at dispensering fra verneforskriften vil bli praktisert, gitt at tiltaket tilpasses naturverdiene.

På samme måte som for marin samferdsel, vil vernet medføre noe negativ konsekvens knyttet til å finne eventuelle alternative løsninger eller søknadsplikt etter verneforskriften for etablering av nye kabler og rørledninger. Virkningen vurderes som **liten negativ** for alle tre alternativer.

Masseuttak

Masseuttak er enhver form for uttak av masser, både på sjøbunn og på land, eksempelvis skjellsand og framtidig gruvedrift under vann. Det er ingen kjente lokaliteter for masseuttak / gruvedrift i sjø, og heller ingen kjente planer for slike.

I forslaget til verneforskrift er det forbud mot uttak av masser. Det har vært vist liten næringsmessig interesse for uttak av geologiske ressurser i området, og det er ikke avsatt areal til slik aktivitet/næring i overordnede planer. Med bakgrunn i dette, og at verneforslaget samtidig begrenser all fremtidig aktivitet for masseuttak, vurderer vi at det vil føre til en **ubetydelig til liten negativ virkning**. Dette gjelder for alle de tre avgrensningsalternativene.

Samisk næringsgrunnlag

Den samiske dimensjonen i næringslivet kan knyttes til de tradisjonelle næringsveiene for samisk levestett, dvs. reindrift, landbruk og fiskeri. Det er i konsekvensutredningen ikke kartlagt noen transportårer for rein i sjø innenfor utredningsområdet.

Sjøfiske er en viktig del av det næringsmessige grunnlaget for samisk kultur. Andøy, Senja og Harstad har vært bebodd og brukt av sjøsamer langt tilbake i tid. Det finnes samiske kulturminner i alle de tre kommunene. Dermed er det naturlig å legge til grunn at det også i dag foregår sjøsamisk fiske i utredningsområdet. Sjøfiske knyttet først og fremst til det tradisjonelle fjord- og kystfisket med passive redskaper. Kartlagte områder for dette finnes i store deler av Andfjorden, og vest for Andøy (Statsforvalterne i Nordland og Troms og Finnmark, 2021).

Kommunene rundt Andfjorden er ikke en del av STN-området (virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling), og vil i nasjonal målestokk ikke regnes som et sentralt og viktig samisk område (Statsforvalterne i Nordland og Troms og Finnmark, 2021).

Marint vern kan bidra til styrking av næringsgrunnlaget for det tradisjonelle kyst- og fjordfisket som er viktig for samisk natur- og kulturgrunnlag. Vernet legger ingen til få begrensninger på fiske med passive redskaper og vil dermed ikke ha en negativ påvirkning på sjøfiske. I tillegg vil vernet bidra til å ivareta grunnlaget for næringsaktiviteten. Vi vurderer at vernet vil ha **ubetydelig til liten positiv virkning** i alle tre alternativer.

Administrative og forvaltningsmessige kostnader

Områdevern vil kreve at det utarbeides en forvaltningsplan. Kostnadene for dette er estimert til å være i størrelsesorden 0,2-0,4 mill. kr. I tillegg kan det komme kostnader knyttet til kartlegging, saksbehandling, dispensasjonssøknader o.l. Mer om forvaltning og kostnader i kap. 7. Vi vurderer at denne har en **liten negativ virkning**.

5.6 Samlet vurdering av positive og negative virkninger

Vern av Andfjorden fører til at området med sine kvaliteter blir bevart for fremtiden. Den største nyttevirkingen ved vernet er knyttet til restriksjoner i mulig fremtidig aktivitet som vil være i konflikt med verneverdiene. I tillegg vil større arealer innenfor verneavgrensningen også bli beskyttet mot dagens aktivitet knyttet til fiske med aktive redskaper og noe begrensning på forsvarsaktivitet.

Miljødirektoratet vurderer at de største virkningsforskjellene mellom vernealternativene gjelder for naturarv og akvakultur. Virkningene som er beskrevet over er samlet i tabell 5-2 under.

Tabell 5-2: Samlet oversikt og vurdering av virkningene og usikkerhet

Nullalternativ	Alternativ A (Inkludert hele Selfjorden)	Alternativ B (Ekskludert hele Selfjorden)	Alternativ C (Ekskludert ytre Selfjorden)
Positive virkninger			
Naturarv og ikke-bruksverdier	Meget stor positiv virkning. Ivaretar sammenhengende transekt fra kyst til hav med stor variasjon i naturmangfold. Hele befolkningen blir berørt, store arealer med spesielle og representative naturverdier gir høy påvirkning per berørt og høy betalingsvilje i befolkningen. Usikkerheten i vurderingene går i begge retninger: det kan være store ukjente naturverdier i området som øker bevaringsnytt, og betalingsviljen kan være overestimert.	Stor positiv virkning. Ivaretar mye av de samme naturverdiene som i alt. A. Inkluderer ikke Selfjorden, Leikvika og Blyfjorden, og inkluderer ikke sammenhengende vern av transekt, samt mindre areal vernet totalt. Usikkerhetsvurdering lik som i alt. A.	Stor positiv virkning. Ivaretar de samme naturverdiene som i alt. A. Inkluderer indre Selfjorden, men ikke ytre. Inkluderer ikke vern av sammenhengende transekt, men marginalt mer areal vernet enn i alt. B. Indre Selfjorden bidrar til mer variasjon i naturtyper enn i alt. B pga. stor terskel i inngangen til indre Selfjorden. Usikkerhetsvurdering lik som i alt. A.
Andre økosystemtjenester (friluftsliv, rekreasjon, naturbasert reiseliv, kunnskap og læring, kulturminner og kulturmiljø)	Liten positiv virkning. Vern vil beskytte området for bruk i fremtiden. Vernet vil i liten til ingen grad begrense dagens bruk, og er vurdert å ha en liten positiv effekt for alle tjenestene, utenom kulturminner som går fra ubetydelig til liten positiv. Virkningen er usikker, men i positiv retning. Usikkerhetsvurderingen går i begge retninger. Vi kan ha underestimert den negative effekten av vern på de ulike aktivitetene. Samtidig kan de positive effektene også være underestimert da vernet vil i større grad bevare grunnlaget for de ulike aktivitetene.	Liten positiv virkning. Samme som alt. A.	Liten positiv virkning. Samme som alt. A.
Samisk næringsgrunnlag	Ubetydelig til liten positiv virkning. Får ikke innskrenket aktiviteten, mens grunnlaget for fiske blir bedre. Usikkerheten kan gå i begge retninger, men fordi aktiviteten i liten grad blir begrenset vurderer vi at det er mer sannsynlig at virkningene av vernet vil være positiv.	Ubetydelig til liten positiv Samme som A.	Ubetydelig til liten positiv Samme som A.
Negative virkninger			
Fiskeri og annen høsting	Ubetydelig til liten negativ virkning. Fiskerinæringen blir i liten grad påvirket av vernet, med unntak av områdene A-D. Det er gode substitusjonsmuligheter, og vernet kan påvirke grunnlaget for fisket positivt ved å beskytte naturmiljøet. Alternativet A inkluderer også gyte- og beiteområder for kommersielle arter som kysttorsk, blåkveite og den kritisk truet arten uer. Usikkerheten går i begge retninger. Fiskerinæringen i Norge bidrar med en høy verdiskaping, og Andfjorden er et nasjonalt viktig fiskefelt. De strengeste restriksjonene avgrenset til å gjelde noen områder innenfor verneavgrensningen, og det er gode substitusjonsmuligheter i områder med lik verdi for fiske. Denne vurderingen kan være feilestimert. Samtidig kan vernet påvirke fiskeri og annen høsting positivt ved å ivareta flere viktige områder for kommersielle arter da	Ubetydelig til liten negativ virkning. Samme som alt. A. Noen gyte- og beiteområder faller ut av vernearealet sammenlignet med alt. A, usikkerheten mot positiv virkning kan være marginalt mindre.	Ubetydelig til liten negativ virkning. Samme som alt. A. Noen gyte- og beiteområder faller ut av vernearealet sammenlignet med alt. A, usikkerheten mot positiv virkning kan være marginalt mindre.

	Andfjorden har mange gyte, oppvekst- og beiteområder.		
Akvakultur	Middels negativ virkning. Vernet har ikke tilbakevirkende effekt, dermed kan næringen fortsette som i dag. Næringen vil få begrensninger knyttet til endring av anlegg, økt biomasse og etablering av nye anlegg, samt utslipp av lusemidler. Ev. fremtidig aktivitet er allerede begrenset av miljøforhold, resipientkapasitet, militær- og fiskeriaktivitet, men det er et potensial for økt fremtidig produksjon. Usikkerheten går i negativ retning ved underestimering av potensialet for produktjonsvekst.	Ubetydelig til liten negativ virkning. Indre og Ytre Selfjorden er ekskludert, dermed vil ikke de etablerte anleggene omfattes av vernet. Det vil kreve dispensasjonssøknad for å kunne etablere anlegg innenfor verneavgrensningen, men det er begrenset området hvor det er mulig pga. annen aktivitet og værforhold. Usikkerheten er liten, men går i negativ retning. Det kan rask teknologisk utvikling som kan bidra til anlegg på tidligere uaktuelle steder, samtidig er det tatt hensyn til dette gjennom dispensasjonsbestemmelser.	Ubetydelig til liten negativ virkning. Indre Selfjorden er inkludert i alternativ C, mens eksisterende akvakultur i ytre Selfjorden er grenset ut av verneavgrensningen. Virkningen vurderes lik som alt. B.
Forsvaret, forsvarsindustri og romfartindustri	Liten til middels negativ virkning. Det blir noen generelle begrensninger på øvingsaktiviteten knyttet til noen ammunisjonsformer. Vil kreve noe omstilling, og ev. ressursbruk knyttet til dispensasjonssøknader. Det er stor usikkerhet knyttet til virkningene i begge retninger siden vi har begrenset informasjon om Forsvarets aktivitet.	Liten til middels negativ virkning. Samme som alt. A.	Liten til middels negativ virkning. Samme som alt. A.
Andre virkninger (maritim infrastruktur, kabler og sjøledninger)	Ubetydelig til liten negativ virkning. Vernet vil for alle aktivitetene føre til noen begrensninger knyttet til aktivitet. Både i form av økt planlegging, ev. lengre traseer og dispensasjonsbehandling. Det er usikkerhet i negativ regning, da vi kan underestimere kostnadene knyttet til begrensningene på fremtidig aktivitet.	Ubetydelig til liten negativ virkning. Samme som A.	Ubetydelig til liten negativ virkning. Samme som A.
Adm. og forvaltningsmessige kostnader	Liten negativ konsekvens. Vil føre til noen administrative kostnader.	Liten negativ konsekvens. Samme som alternativ A	Liten negativ konsekvens. Samme som alternativ A
Samlet rangering	4	1	3
Samlet vurdering	Nytten av vern vurderes som større enn kostnadene av alt. A, sammenlignet med nullalternativet. Vernet vil bidra til beskyttelse av mange særlig viktige naturverdier for dagens og fremtidige generasjoner. Transektet fra indre Selfjorden ut til storhavet vest for Andøya vil inngå og bidra til å verne en representativ del av norsk natur. Mdir vurderer at mernytten til befolkningen knyttet til naturarv er større enn de negative virkningene knyttet til bl.a. akvakultur. Usikkerhet Usikkerhet i begge retninger. De negative virkningene kan være underestimert, spesielt knyttet til akvakultur. Nytevirksomheter knyttet til naturarv kan være overestimert med tanke på at det ikke er kunnskap om spesielle verdier i ytre Selfjorden. Vi vurderer også at de positive		
	Nytten av vern vurderes større enn kostnadene av alt. B, sammenlignet med nullalternativet. Vernet vil bidra til beskyttelse av mange særlig viktige naturverdier for dagens og fremtidige generasjoner. Kostnadene knyttet til vernet fremstår som mindre, sammenlignet med alt. A, hovedsakelig for akvakultur. Vi vurderer likevel at nytten av å verne hele transektet i alt. A, med det arealet som hele Selfjorden bidrar til, gir mer mernytte enn kostnadene for akvakultur. Derfor rangeres alt. B under alt. A og C. Usikkerhet Usikkerhet i begge retninger på delvis samme grunnlag som i alt. A. Siden områder med havbasert akvakultur grenses ut, er det mindre usikkerhet knyttet til størrelsen på		
	Nytten av vern vurderes større enn kostnadene av alt. C, sammenlignet med nullalternativet. Vernet vil bidra til beskyttelse av mange særlig viktige naturverdier for dagens og fremtidige generasjoner. Det er vanskelig å skille alt. B og C, da virkningene for begge alt. er veldig like. Hovedskillet er at indre Selfjorden blir inkludert i alt. C. Dette gjør at vernearealet blir større sammenlignet med alt. B og en større andel av spesielt naturmangfold, pga. terskelen i inngangen til fjorden. Derfor blir alt. C rangert over B. Samtidig gir ikke alternativet et sammenhengende verneområde med ivaretagelsen av transektet og blir derfor i samlet vurdering rangert under alt. A.		

virkningene knyttet til naturarv og fiskeri være underestimert. Store deler av området er ikke kartlagt, og kan derfor inneholde flere naturverdier enn vi vet, også i ytre Selfjorden. I tillegg er bevaring av denne naturen viktig for mange marine arter både knyttet til fiskeri og livet både over og under vannoverflaten.

den negative virkningen for akvakultur. De positive virkningene knyttet til fiskeri kan også være mindre siden en også grenser ut noe gyte- og beiteområde.

Usikkerhet
Usikkerhet i begge retninger tilsvarende alt. B.

De tre alternativene for vern vil i hovedsak ha de samme type virkninger for samfunnet, men med noe ulik størrelse. De sentrale avveiningene mellom alternativene er knyttet til de positive virkningene knyttet til naturarv og de negative konsekvensene for havbasert akvakultur. **Etter en samlet vurdering av de samfunnsøkonomiske virkningene, vurderer vi at alternativ A vil gi størst nytte til samfunnet.**

Nullalternativet vil ikke gi en tilstrekkelig helhetlig og forutsigbar beskyttelse av naturverdiene i områdene på lang sikt. Miljødirektoratet vurderer at representativt vern krever et nasjonalt perspektiv og langsiktighet, noe som er vanskelig å ivareta gjennom sektorregelverk og plan- og bygningsloven. Det følger også av nasjonal politikk at områdevern etter naturmangfoldloven er et viktig virkemiddel for å sikre representativ bevaring av marin natur og annen natur.

Et transekt fra Selfjorden og Steinavær ut til dyphavet ble gitt høyeste prioritet for vern allerede i 1994, i forbindelse med kartlegging av egnede marine verneområder i Norge, og ble videreført i endelig tilråding fra Rådgivende utvalg for marin verneplan i 2004. Transektene som utvalget foreslo, er ment å være representative tverrsnitt fra kysten og ut i havet. Her vil man fange opp en rekke naturtyper og habitater fra grunne kystområder til dypere havområder. Den varierte topografien i Andfjorden og ut i havet gir mange ulike levesteder for marine bunnlevende organismer, fra Selfjorden på Senja i øst til havområdene nord og vest for Andøya (HI, 2020), som det marine vernet også har som formål å bevare. Alternativ A, som har det største geografiske omfanget, er det eneste som vil bidra til å verne hele transektet fra indre del av Selfjorden og ut i dyphavet, og dermed har størst variasjon i naturverdier både spesielle og representative. Det er dette alternativet som vil gi største nytte knyttet til naturarverdier. I de øvrige alternativene grenses Selfjorden helt eller delvis ut. Dette gjør at beskyttelse av transektet og den variasjonen ikke inkluderes i vernet. I alt. C vil likevel indre Selfjorden, med sin spesielle naturvariasjon pga. den spesielt dype terskelen i inngangen til fjorden være inkludert. Samtidig vil det for alle alternativene vil vernet bidra til bevaring av ressursgrunnlaget for andre også andre aktiviteter som friluftsliv og naturbasert reiseliv.

Vernet vil føre til noen kostnader for samfunnet, hvor vi vurderer at for alle alternativene vil denne kostnaden være lavere enn nytten av å verne. Slik aktivitet gjelder særlig akvakultur, bruk av aktive fiskeredskaper som slepes og kan berøre bunnen, og Forsvaret og forsvarsindustriens aktiviteter. Dersom aktive redskap tas i bruk på nye, tidligere urørte områder innenfor vernegrensen, vil det ha stor negativ påvirkning på verneverdiene. Hvis bruken derimot begrenses til områder som allerede er påvirket, vil de negative virkningene være mindre.

De største restriksjonene er tilknyttet beskyttelse- og referanseområdene, A-D, og er lik for alle alternativer. Vernebestemmelsene åpner også opp for dispensasjonsmuligheter for flere av aktivitetene som får restriksjoner, som kan i noen tilfeller gjøre den negative virkningen mindre. Det som skiller alternativene fra hverandre er hovedsakelig virkningen på havbasert akvakulturvirkosomhet, som ligger i ytre Selfjorden. I alt. A vil det gi redusert muligheter for endringer og produksjonsøkning i eksisterende anlegg. Potensialet for denne verdikningen er tilsteder, men størrelsen på denne er usikker. Uansett vil det gi økte kostnader og usikkerhet tilknyttet endringssøknader på anleggene. Det vil og bli vanskeligere

å søke om nye anlegg for alle tre alternativer, men det er i dag store begrensninger på muligheten for nye anlegg.

Etter en samlet vurdering av virkningene med tilhørende usikkerhet vurderer Miljødirektoratet at vernealternativ A, som inkluderer det største sammenhengende området, med variasjonsbredden transektet fra kyst til hav, gir størst samfunnsøkonomisk lønnsomhet.

De ulike alternativene er nærmere vurdert i kapittel 8, der også måloppnåelse med tanke på langsiktig, representativ bevaring, verneformål/-verdier og innspill som er kommet i prosessen er tatt i betraktning.

6 Høringsinnspill

6.1 Høringsparter og uttalelser

Statsforvalterne sendte verneforslaget på høring 11.04.23, med høringsfrist 30.06.23.

Følgende ga innspill til høringsforslaget: Andfjord Salmon AS, Andøy kommune, Diana Pettersen, Fiskebåt, Fiskeridirektoratet, Flakstadvåg Laks AS, Forum for natur og friluftsliv Troms, Folkeaksjonen Leve Havet, Forsvarsbygg, Harstad kommune, Havforskningsinstituttet, Kystverket, Nord Fiskarlag, Nordland fylkeskommune, Nord Universitet v/ Prof. Mark Costello, Nordanett, Norges vassdrags- og energidirektorat, Oljedirektoratet, Olje- og Energidepartementet, Pelagisk forening, Ragnar Åshagen, Sametinget, Senja kommune, Senja MGD, Sjømat Norge, Sjømatbedriftene, Sjømatklyngen Senja, Sissel Berge, Troms og Finnmark fylkeskommune (nå delt), Universitetsmuseet UiT Norges arktiske universitet, Whale2Sea, WWF Verdens naturfond og Ånderdalen nasjonalparkstyre.

I sluttfasen ble det gjennomført en begrenset høring innenfor forsvarstema. Følgende ga innspill til denne: Andøya Space Defence AS, Fiskebåt, Forum for natur og friluftsliv Troms, Forsvarsbygg og Nord Fiskarlag.

6.2 Merknader til høringsforslaget med kommentarer

6.2.1 Generelle merknader og holdninger til vern

Harstad kommune, Havforskningsinstituttet, Nord Fiskarlag, Nordland fylkeskommune, Sjømat Norge, Sjømatbedriftene, Sjømatklyngen Senja, Troms og Finnmark fylkeskommune (nå delt), Whale2Sea og WWF Verdens naturfond, uttaler at de er positive til etablering av Andfjorden marine verneområde.

Troms og Finnmark fylkeskommune mener vern av Andfjorden vil være et viktig bidrag for å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg norsk natur for kommende generasjoner.

Nordland fylkeskommune, WWF Verdens naturfond, og Folkeaksjonen Leve havet viser til Norges forpliktelser gjennom naturavtalen til vern av minst 30% av havområdene innen 2030, og vern av Andfjorden også vil være et viktig bidrag i arbeidet med å nå dette målet.

Folkeaksjonen Leve Havet mener at det må være et strategisk mål at Andfjorden marine verneområde kan bli et kjerneområde i et mye bredere nettverk av verne- og bærekraftige brukssoner rundt hele LoVeSe.

Whale2Sea anser etablering av det foreslåtte verneområdet som svært positivt av flere grunner, spesielt ettersom det bidrar til ivaretagelse av gode gyte-, oppvekst- og beiteområder for flere fiskearter (og dermed gir gode beiteforhold for hval) samt hindrer aktiviteter som innebærer etablering av anlegg, forurensing, og andre fysiske inngrep. I tillegg anser Whale2Sea etablering av et slikt verneområde som svært positivt i forbindelse med turisme ettersom den gir «økt status» til havområdet samt bidrar til en ny dimensjon knyttet til kunnskapsformidling. Whale2Sea ønsker å fremheve områdets viktighet for flere hvalarter i tillegg til at området er den eneste plassen i Norge der man kan drive med helårlig hvalturisme og hvalforskning.

Nord Fiskarlag skriver at det er helt avgjørende at vi klarer å ivareta havet, kysten og bestandene på best mulig måte over tid. Marint vern må derfor også ha som mål å verne om fiskernes ressursgrunnlag.

Havforskningsinstituttet mener at forslaget til opprettelsen av et såpass stort verneområde som vist og omtalt i høringsforslaget er udelt positivt både på kort sikt og for kunnskapsinnhenting og bedre

forvaltning på lengre sikt. Det er viktig at man får god lokal forståelse for vernet (styrket legitimitet), og at man justerer innholdet i vernet etter hvert som man får mer kunnskap om hvordan vernet virker. Blant annet gjennom en regelmessig oppfølging av Fiskeridirektoratets Andfjord-prosjekt om bærekraftig høsting av kystnære bestander. Forskningen sier at vern er et nyttig verktøy i en overgang fra tradisjonell en-bestandsforvaltning til en økosystembasert forvaltning, men legger til at dersom fiskeri ikke reguleres av vernet er det lite som tyder på at man kan forvente positive/ønskede effekter av vernet på arter og bestander. Et svakt vern har også den utfordringen at mangelfull måloppnåelse skaper svak legitimitet og forståelse for vernet. Havforskningsinstituttet viser til hummerfredningsområdene, som har tydelige og godt dokumenterte effekter, har høy legitimitet.

Havforskningsinstituttet sier det er viktig å verne de rike skjellsandforekomstene, og den sårbare stortareskogen på vestsiden av Andøya, samt gyteområder for både rognkjeks, rødspette og torsk på østsiden av Andøya.

Fiskeridirektoratet er generelt opptatt av at det ikke innføres et mer omfattende og strengere vern enn nødvendig, og at det tillates bærekraftig bruk av både de levende marine ressursene og sjøarealene med metoder og i et omfang som ikke er til skade for verneformålet. Fiskeridirektoratet vurderer at høringsforslaget slik det foreligger nå oppnår dette når det gjelder de levende marine ressursene som utnyttes av fiskerinæringen, samt i fritids- og turistfiske.

Sjømatklyngen Senja, Sjømatbedriftene og Sjømat Norge er opptatt av at etablering av det marine verneområdet ikke får konsekvenser for lokalt næringsliv. Sjømatklyngen Senja uttrykker bekymring for at verneforslaget ikke tar inn over seg i tilstrekkelig grad at sjøområdet også er av stor viktighet for verdiskapning og arbeidsplasser som igjen er viktig for å opprettholde bosetningen i området. Sjømatklyngen Senja skriver at bedriftene trenger forutsigbarhet og rammevilkår som gjør at de er konkurransedyktige inn i framtiden. Sjømatklyngen Senja er bekymret for at man nå setter av et område som er av et unaturlig stort omfang, uten å følge det opp tilstrekkelig. Da får området liten eller ingen nytteverdi for storsamfunnet.

Senja kommune og Sjømat Norge ber om at verneområdets størrelse og utstrekning vurderes begrenset, slik at framtidige muligheter for næringsutvikling hensyntas, og ikke underlegges begrensninger som ikke samsvarer med lokale interesser og bruk.

Flakstadvåg Laks AS skriver at Andfjorden er et naturlig område for videreutvikling av havbruket. Bedriften mener at slik forslaget til verneforskrift er utformet, vil det utelukke konkurransedyktig akvakulturvirksomhet i det foreslåtte verneområdet. I et slikt perspektiv støtter de forslag om kun å frede de viktigste verneverdiene med et tilpasset areal.

Senja kommune har sendt en uttalelse i etterkant av statsforvalternes tilråding, der det kommer til uttrykk at: *Senja kommunestyre er positiv til, og støtter hovedtrekkene i Statsforvalteren sin tilråding til marint vern av Andfjorden, men viser til tidligere gitt høringsuttalelse, og forutsetter at området i Indre Selfjord ikke omfattes av vernet slik at framtidige muligheter for næringsutvikling hensyntas, og ikke underlegges begrensninger som ikke samsvarer med lokale interesser og bruk.*

Miljødirektoratet bemerker at flere høringsinstanser er positive til vern. I denne saken synes det ikke å være motstand mot vern som sådan. Flere høringsinstanser tar forbehold når det gjelder geografisk avgrensning og restriksjonsnivå, se kap. 6.2.4-6.2.20 og vurderingene av positive og negative virkninger av vern i kap. 5.5. Nord Fiskarlag bemerker at marint vern også må ha som mål å verne om fiskernes ressursgrunnlag. Vi viser til at selv om vern kan ha positive virkninger for fiskernes ressursgrunnlag, se

kap. 5.5.3, inngår ikke dette blant målene for områdevern etter naturmangfoldloven. Vi viser også til Havforskningsinstituttets innspill om bærekraftig høsting og regulering av fiskeri, og bemerker at det i arbeidet med marint vern generelt er lagt opp til at bestandsregulerende tiltak skjer etter fiskerilovgivningen (havressurslova), se kap. 6.2.9.

6.2.2 Verneplanprosessen

Nord Fiskarlag skriver at de er fornøyde med hvordan prosessen har vært lagt opp, både med tanke på grad av medvirkning, men også hvordan merknader har blitt fulgt opp.

Mark John Costello ved Nord Universitet foreslår en alternativ verneplanprosess for å gjøre Andfjorden til et «fullt beskyttet» marint verneområde i henhold til FNs definisjon av marine beskyttede områder. Dette vil hjelpe Norge å være i stand til å nå målsettingen til Konvensjonen om biologisk mangfold om 30% vern av havet, hvorav 10% er fullt beskyttede områder. For å oppnå full beskyttelse må man gå bort fra praksisen med å automatisk tillate igangværende virksomhet i verneområdet uten at det på forhånd gjøres en miljøvurdering. Eksisterende virksomhet som lakseoppdrett, kabler, marinaer, kloakk og annet avløpsvann, og bærekraftig fiskeri kan videreføres med forbehold i definerte delområder. Nye aktiviteter som f.eks. vindparker og lignende, kan tillates innenfor definerte delområder underlagt forhåndsvurdering av miljøkonsekvenser. Disse tillatte aktivitetene rapporterer så årlig om deres praksis, utslipp osv. Aktiviteter som kanskje ikke har rapportert tidligere vil nå rapportere, og man får mer kontroll med aktiviteten som foregår i området. Videre behøver marine verneområder ikke være permanente, selv om de må være langsiktige. Hvis man etter noen tiår ser at andre områder er bedre egnet for vern, kan man endre på hvor det marine verneområdet bør være.

Statsforvalterne bemerker at det er ikke aktuelt å endre verneplanprosessen for Andfjorden nå i slutfasen, men at innspillet fra Costello er interessant og kan ha relevans for fremtidige verneplanprosesser. Derfor spilles det videre til Miljødirektoratet og Klima og miljødepartementet. I henhold til oppdragsbrev fra Miljødirektoratet, datert 20.04.2017, er verneplanprosessen for Andfjorden utført etter rundskriv T-2/15: Saksbehandlingsregler etter naturmangfoldloven (§§ 41-43). I tillegg er føringer gitt i naturmangfoldloven §39, Rådgivende utvalg for marin verneplan sin tilrådning (2004) og en rekke stortingsmeldinger som omtaler marint vern fulgt.

Miljødirektoratet viser til innspillet om en alternativ verneplanprosess ovenfor og til statsforvalternes kommentar. Vi bemerker at det i mange vernesaker legges opp til at pågående aktivitet i hovedsak skal kunne fortsette som før, men det er ingen automatikk i dette. I denne saken er det f.eks. gjort nærmere vurderinger av hvordan fiske og annen høsting etter havressurslova (se kap. 6.2.9) og aktiviteter knyttet til Forsvaret, forsvarsindustrien og romfartsindustrien (se kap. 6.2.13) påvirker verneverdier, og på det grunnlaget er det foreslått restriksjoner. Vi tilføyer at det også i andre vernesaker legges opp til regulering av pågående aktiviteter, f.eks. er det forbud mot hogst i naturreservater som opprettes for å ta vare på skog.

Det er mulig å oppheve tidligere vedtak om vern gjennom en ny kongelig resolusjon og forutgående prosess, men det klare utgangspunktet er at det legges opp til bevaring i et langsiktig perspektiv, jf. også det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner (se kap. 2). Trenden er at stadig mer natur bygges ned og bruken av sjøområdene intensiveres. Om noen tiår kan det bli vanskeligere å finne rimelig intakte områder, som ev. kan være bedre egnet for vern. Dessuten har området Andfjorden så store verneverdier, jf. kap. 2.3, at det ikke uten videre kan erstattes av andre områder.

Vi tilføyer at tidligere vernevedtak gir føringer for arbeid med forslag til nye verneforskrifter. Vedtatte verneforskrifter er et resultat av lange prosesser med involvering av og medvirkning fra berørte interesser, naturfaglige og juridiske vurderinger, avveininger mot andre viktige samfunnsinteresser og politiske vurderinger.

6.2.3 Formålet med vernet

Sjømat Norge mener at verneformålet og verneverdiene i Andfjorden er uklart.

Statsforvalterne viser til at formålet med Andfjorden marine verneområde kort sagt er å ta vare på sjøbunnen og alt biologisk mangfold som lever på og i den. Rådgivende utvalg har anbefalt Andfjorden som et transekt som strekker seg fra de grunne områdene og ut mot de store dypene utenfor Andøya. Området omfatter derfor mange forskjellige arter, naturtyper og landskapsformer, alt fra det som er typisk for denne delen av kysten til det som er mer sjeldent.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes kommentar, og tilføyer at verneformålet er uttrykt i § 1 i forslaget til verneforskrift og at verneverdiene er utførlig beskrevet i statsforvalternes høringsutkast. Se også kap. 2.2 og 2.3.

6.2.4 Geografisk avgrensning

Alternativ A (verneforslag som omfatter hele utredningsområdet)

Havforskningsinstituttet, FNF Troms, Folkeaksjonen Leve Havet, Ånderdalen nasjonalparkstyre, WWF Verdens naturfond, Whale2Sea, samt Hilde Lisbeth Strand og Kent-Are Olsen anbefaler vernealternativ A da dette sikrer at verneområdet blir et tydelig transekt kyst-hav.

Havforskningsinstituttet sier det er viktig å inkludere ytre og indre Selfjord for å få med en åpen fjord og en terskelfjord i verneområdet. Havforskningsinstituttet mener at nåværende akvakulturanlegg bør utnyttes til å utvikle en driftsform/driftsformer som er forenlig med marint vern.

WWF verdens naturfond mener Selfjorden og områdene utenfor Sifjorden må være en del av verneområdet. Selfjorden er et av seks hovedelementer i det marine vernet som "*Rådgivende utvalg for marin verneplan*" foreslo i 2004. Et vern av Selfjorden er også viktig for å oppfylle forpliktelsene i Naturavtalen om å henge godt sammen og beskyttes mot skadelig påvirkning fra menneskelig aktivitet som forurensning. Næringsvirksomheten tilpasses naturverdiene og ikke omvendt. Selv om disse områdene er preget av menneskelig aktivitet er det avgjørende at fremtidig aktivitet - både eksisterende og mulig ny aktivitet - i disse områdene vurderes i henhold til verneformålet, og det bør vurderes restaureringstiltak for å øke naturverdien i områdene.

FNF Troms mener alternativ A er det beste vernealternativet fordi dette gir mer vern, og viser til forpliktelsene som Norge har gjennom naturavtalen (2022) som innebærer et behov for fortgang i arbeidet med marint vern. Per i dag har Norge vernet kun 3,1 % av sjøarealet.

FNF Troms, WWF verdens naturfond, Hilde Lisbeth Strand og Kent-Are Olsen mener at Indre Selfjorden er en naturlig del av transektet fra fjord til hav. Det vises til at dette vil binde det marine verneområdet sammen med Ånderdalen nasjonalpark.

Ånderdalen nasjonalparkstyre ser på Alternativ A som det foretrukne alternativet og ser det som viktig at transektet får med seg variasjonen fra de indre delene av Selfjorden til de dype havområdene på utsiden

av Andøya. Nasjonalparkstyret ser samtidig viktigheten av å ha en bærekraftig akvakulturvirkksomhet i området, da det er viktig for den lokale verdiskapingen og for å opprettholde bosetting i området.

Ånderdalen nasjonalparkstyre sier videre at dersom man i prosessen velger å gå for Alternativ B bør Statsforvalteren se på muligheten å gjøre om verneforslaget slik at det er kun den ytre delen av Selfjorden som tas ut og at den Indre delen blir med i det marine vernet, som et viktig referanseområde. Et annet alternativ er at man ser på mulighetene å innlemme Indre Selfjorden som en del av Ånderdalen nasjonalpark, tilsvarende verneforslaget i forbindelse med verneplan for kystregionen i Troms fra 2004. Da vil man kunne få opprettholde målet med å få et størst mulig representativt havområde som et referanseområde.

Alternativ B (verneforslag der Selfjorden og ytre del av Sijfjorden er tatt ut)

Senja kommune, Troms og Finnmark fylkeskommune, Flakstadvåg Laks AS, Sjømatklyngen Senja, Sjømat Norge og Fiskeridirektoratet mener vernealternativ B er bedre enn vernealternativ A.

Senja kommune ønsker å styre utviklingen i Selfjorden for fremtidig næringsutvikling gjennom egen kommuneplanlegging. Utredningene viser at Selfjorden ikke har de samme naturverdiene som man finner ute i Andfjorden. Senja kommune mener derfor det vil være rett å vektlegge den samfunnsmessige verdien i dette området sterkest, og ikke ta med Selfjorden i det fremtidige vernet. Troms og Finnmark fylkeskommune mener at alternativ B er det beste kompromisset mellom verneinteresser og de samfunnsinteresser som fylkeskommunen representerer. Å ta Selfjorden ut av verneområdet, slik det foreslås i alternativ B, vil gi en relativt liten negativ konsekvens for verneformålet og samtidig gi en mye mindre negativ konsekvens for bosetting og virksomhet på denne delen av Senja enn alternativ A. Alternativ B vil ivareta begge samfunnshensyn på en tilfredsstillende måte. Fylkeskommunen trekker frem at Andfjorden er et svært viktig område for tradisjonell fiskeriaktivitet og fiskeoppdrett. Fylkeskommunen legger derfor til grunn for sin tilslutning til alternativ B at både nåværende og framtidig sjøbasert næringsvirksomhet i Andfjorden, i det alt vesentlige kan foregå uten hindring av de vernetiltak som ligger i alternativ B.

Flakstadvåg Laks AS og Sjømat Norge mener at det å ta ut Selfjorden fra vernet er en forutsetning for at bedriften og samfunnet på Senja og i Troms, der selskapets aktivitet er en hjørnestein, gis mulighet til å drive og videreføre en konkurransedyktig virksomhet framover.

Sjømatklyngen Senja mener vernealternativ B best ivaretar de samfunnsøkonomiske og næringsmessige interessene i området, men at verneplanområdet bør avgrenses ytterligere av hensyn til fremtidig næringsutvikling.

Fiskeridirektoratet mener at fordelene med å inkludere Selfjorden i verneområdet, ikke oppveier ulempene, og mener derfor at Selfjorden bør tas ut av verneplanen. De viser til at det ikke er funnet sårbare verneverdier i Selfjorden. De trekker videre fram at Selfjorden er et viktig område for akvakulturnæringen, hvor det har vært drevet med akvakultur siden 1970-tallet. Fiskeridirektoratet konstaterer at å inkludere Selfjorden i et marint vern vil legge begrensninger på utviklingen av akvakulturnæringen i fjorden. Selv små endringer, også endringer som gjøres for å bedre miljøbetingelsene og redusere påvirkningene fra aktiviteten, vil kunne bli vanskelig og mer tidkrevende å gjennomføre. De poengterer at fordelene med å utelate Selfjorden er at det vil bidra til å holde verneområdet uten større grad av ytre påvirkning, da akvakulturvirkksomheten ikke vil foregå inne i det vernede området. Strømmodelleringer viser at utslipp fra akvakulturvirkksomheten i Selfjorden vil følge havstrømmen langs land på Senja nord-østover og ikke påvirke det øvrige verneområdet.

Statsforvalterne peker på at forskjellen mellom alternativ A og B i praksis er om man grenser ut Selfjorden (og ytre del av Sifjorden) av hensyn til akvakulturnæringen, eller ikke. I dag er det fire lokaliteter for lakseoppdrett lokalisert i Ytre Selfjorden.

Havforskningsinstituttet og WWF mener at nåværende akvakulturanlegg bør utnyttes til å utvikle driftsformer som er forenlig med marint vern. Flere har også tatt til orde for at det er viktig å få med Selfjorden for å få et sammenhengende transekt fra fjord til storhav i tråd med anbefalingene fra Rådgivende utvalg for marin verneplan (2004). I denne planen var det lagt opp til at et marint vern ville kunne la seg kombinere med eksisterende akvakulturvirksomhet.

Statsforvalterne ser at alternativ A vil gi større variasjon av naturtyper. Statsforvalterne er likevel av den oppfatning at det ikke er ideelt med akvakultur med store utslipp i et marint verneområde. Kunnskapsgrunnlaget om hvordan merdbasert akvakulturnæring påvirker marint miljø har utviklet seg mye de siste 20 årene. Utslippene fra akvakulturvirksomhet er økt betydelig og en har samtidig blitt mer oppmerksom på at flere marine naturtyper er svært følsomme for disse utslippene. Lokalitetene i ytre Selfjorden har meget god tilstand i henhold til kartlegginger gjort i tråd med metodikk gitt i NS9410 (2016): «Miljøovervåking av bunnpåvirkning fra marine akvakulturanlegg». Statsforvalterne vurderer at det likevel ikke er til å unngå at denne delen av fjordsystemet, spesielt de dypeste områdene med begrenset vannutsifting, påvirkes av at det har vært drevet akvakultur i fjordområdet i flere tiår. Statsforvalterne kjenner heller ikke til at det er gjort registreringer av viktig naturmangfold i de ytre delene av Selfjorden.

Målsettingen om å holde verneverdiene uten større grad av ytre påvirkning, taler for at den ytre delen av Selfjorden ikke bør inkluderes i verneplanen. Siden anleggene ligger relativt nært hverandre i en avgrenset del av det foreslåtte verneområdet, er det mulig å grense ut anleggene uten at man får en vesentlig reduksjon av vernet areal og variasjon av naturtyper. Flakstadvåg Laks AS og Senja kommunes innspill tillegges også vekt, når statsforvalterne tilrår at ytre deler av Selfjorden tas ut av verneplanen.

Statsforvalterne tilrår imidlertid at indre Selfjorden inngår i det marine verneområdet, selv om fjorden ikke vil henge sammen med resterende deler av verneområdet. Indre Selfjorden er en markant terskelfjord som har en begrenset vannutsifting og som er adskilt fra Ytre Selfjorden med en terskel på 19 meter. Dypeste dyp på fjorden innenfor er på 97 meter. Indre Selfjord fremstår som en beskyttet fjord uten større grad av ytre påvirkning. Slike fjorder er det få av langs norskekysten, og det vil derfor være av stor verdi å inkludere dette i det marine verneområdet.

Miljødirektoratet viser til at avgrensningsalternativ A og B, samt statsforvalternes tilrådte avgrensning (alternativ C), er nærmere vurdert i kap. 5.5 (Positive og negative virkninger av vern) og kap. 8 (Miljødirektoratets tilråding).

Andre alternativer

Andøy kommune mener verneplanens avgrensning ikke har tatt opp i seg gjeldende arealbruk i kommuneplanen og da særlig eksisterende småbåthavner, fiskerihavner og kaianlegg på Fiskeenes, Skarstein, Breivikøyra, Torvindustrien, Kvalnesberget, Bleik hamn og kaianlegget på Stave. Andøy kommune ber om at den videre avgrensningen revideres i samarbeid med kommunen.

Nordland fylkeskommune ber om at eksisterende bruk av arealer legges til grunn for verneplanforslaget og ber om at avgrensningen revideres i samarbeid med Andøy kommune.

Statsforvalterne har fulgt opp Andøy kommune og Nordland fylkeskommunes henstilling om dialog gjennom eget møte med representanter fra kommunen 31.01.24. Etter innspill er vernegrensen ved havnene på Andenes og Bleik i henhold til gjeldene planer etter plan- og bygningsloven. Kaien på Stave ligger så grunt at den ikke berøres av vernet. Fiskerihavnene i Breivik og Kvalnesberget, samt kaianlegget til Torvindustrien, er ivaretatt i forbindelse med utgrensingen rundt Breivik og Kvalnes industrikaier. Kommunen har spilt inn at de synes utgrensingen rundt fiskerihavnene på Fiskenes og Skarstein kan være for snau, hvis det oppstår behov for mudring av innseilingene og dumping av mudremasser. Mudring og dumping er imidlertid tiltak som må gjennom en søknadsbehandling etter forurensningsforskriften kapittel 22. Statsforvalteren vurderer at det ikke er hensiktsmessig å avklare detaljer om f.eks. dumpested i verneplanen, men at dette løses bedre gjennom en egen søknadsbehandling etter verneforskriften. Statsforvalterne foreslår derfor for at disse fiskerihavnene på Fiskenes og Skarstein kan søke om tillatelse til dumping i verneområdet, dersom det oppstår behov.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes vurderinger når det gjelder andre alternativer ovenfor. Vi slutter oss til statsforvalternes forslag om avgrensning knyttet til havner og kaianlegg og forslag om spesifisert dispensasjonsbestemmelse om dumping.

Andøy kommune mener at det ikke er samsvar mellom verneplanavgrensningen og reguleringsplanene til Andfjord Salmon sine industriparker på henholdsvis Kvalnes, Breivik og Fiskenes.

Fiskeridirektoratet ber Statsforvalteren å vurdere om utslippsområdene til lokalitetene Kvalnes, Breivik og Fiskenes bør grenses ut evt. at de får fleksible akvakulturonsoner for fysiske driftsendringer i et avgrenset område.

Andfjord Salmon AS mener at gjennomførte kartlegginger og spredningsmodelleringer viser at utslipp fra lokalitetene Fiskenes, Breivik og Kvalnes ikke påvirker sårbare naturverdier i Andfjorden. Andfjord Salmon AS mener at vernegrensen bør justeres på østsiden av Andøya for å skape forutsigbarhet for disse lokalitetene. Andfjord Salmon AS mener at samfunnsinteressene på Andøya må veies opp mot naturverdiene på østsiden av Andøya, på lik linje med Selfjorden som vurderes tatt ut av verneplanen. Sjømatbedriftene og Sjømat Norge støtter dette forslaget.

Ragnar Åshagen foreslår å legge vernegrensen 500 meter fra land.

Nordland fylkeskommune mener at eksisterende næringsaktivitet generelt og spesielt eksisterende og planlagt akvakulturvirkosomhet i form av matfiskanlegg på land på Andøyas østside, må sikres utvikling gjennom å trekke vernegrensen en nautisk mil ut fra land på hele strekningen på Andøyas østside fra vernegrensen i sør til Bleiksstranda i nord-vest. De viser til at dette vil sikre økt forutsigbarhet for både eksisterende næringsaktivitet og matfiskanleggene i den videre planleggings-, utbyggings- og driftsfasen, samtidig som verneformålet blir ivaretatt.

Statsforvalterne peker på at når staten utreder vern, søkes det å ivareta igangværende bruk i verneplanen. Igangværende bruk er definert i kommentarutgaven til naturmangfoldloven (Lorange Backer, I.) som den faktiske bruk når verneforskriften trer i kraft, i motsetning til bruk som har opphørt eller ikke kommet i gang. Virksomhet som krever offentlig tillatelse, gjelder hvis endelig tillatelse var gitt før det ble kunngjort oppstart av verneplanarbeidet, jf. naturmangfoldloven § 50. I lys av dette har statsforvalterne et ansvar for å sikre at Andfjord Salmon AS sin landbaserte akvakulturvirkosomhet på Kvalnes kan drives i henhold til reguleringsplan vedtatt 18.06.18 og akvakulturtillatelse datert 25.10.18 til produksjon av inntil 10 000 tonn årlig mengde fisk. Statsforvalterne tilrår å legge grensen rundt akvakulturvirkosomheten på Kvalnes slik at avløpsledningen og det mest belastede området utenfor

denne kommer på utsiden av verneområdet. Et slikt grep vil sikre bedre forutsigbarhet for akvakulturvirkksomheten, samtidig som man oppnår å få et verneområde uten større grad av ytre påvirkninger. Grensene bør ikke trekkes så langt ut at hele influensområdet til akvakulturvirkksomheten kommer på utsiden, slik det er kommet flere innspill om, da det finnes store naturverdier i de kystnære områdene langs hele Andøyas østside, heriblant store tareskogforekomster som det bør inngå i vernet. De kystnære områdene er viktig for helheten i vernet.

For tiden pågår det en prosess om reguleringsendring av akvakulturvirkksomheten på Kvalnes, blant annet for å tilrettelegge for økt kapasitet og forlengelse av avløpsledning til 70 meters dyp. Det foreligger innsigelser til reguleringsplanen. Vi vurderer at utfallet av innsigelsene avgjør hvor langt ut vernegrensen bør trekkes rundt anlegget. Dersom gjeldende reguleringsplan blir stående tilrår vi at vernegrensen legges på 50 meters dyp utenfor anlegget. Dersom ny reguleringsplan vedtas, tilrår vi at vernegrensen flyttes til 100 meters dyp utenfor anlegget.

I løpet av verneplanprosessen har det blitt gjennomført høringer av reguleringsplaner i Breivik og Fiskenes for landbaserte akvakulturanlegg. Reguleringsplan for Breivik ble vedtatt 13.6.2022. Statsforvalteren hadde ikke innsigelse til planen, og har dermed akseptert at det etableres akvakultur på lokaliteten. For å sikre likebehandling med akvakulturlokaliteten Kvalnes, tilrår Statsforvalterne at grensen også her legges rundt anlegget slik at avløpsledningen og det mest belastede området utenfor denne kommer på utsiden av verneområdet. I planbeskrivelsen er det beskrevet at avløpsledningen vil ligge på 15-25 meters dyp. Statsforvalterne tilrår derfor at vernegrensen her legges på 50 meters dyp. Reguleringsplanen for Fiskenes er fortsatt uavklart på grunn av omfattende innsigelser fra andre sektormyndigheter, deriblant Luftforsvaret og Luftfartstilsynet. Statsforvalterne viser til at Miljødirektoratet eller Klima- og miljødepartementet må håndtere grensegangen rundt akvakulturlokalitetene på Kvalnes og Fiskenes dersom eventuelle reguleringsplaner vedtas før endelig vedtak om vern.

Statsforvalternes tilråding om å grense ut eksisterende akvakulturvirkksomheten på Kvalnes og planlagt akvakulturvirkksomhet i Breivik, innebærer at anleggene ikke er avhengig av dispensasjoner fra verneforskriften ved nye tillatelser eller utvidelser av eksisterende tillatelser. Det gjør at hensynet til verneformålet må ivaretas av sektorlovverk og kommunens planlegging etter plan- og bygningsloven, jf. naturmangfoldloven § 49, som sier at hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt ved avgjørelse av og om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår.

Andfjord Salmon AS har oversendt merknader til statsforvalternes tilråding ved e-post 19.09.24 til Miljødirektoratet, og ber om at grensene utenfor anleggene på Kvalnes, Breivika og Fiskenes justeres, slik at intensjonen fra statsforvalternes tilråding blir oppfylt – at etablering og utvidelser av anleggene ikke krever dispensasjon fra verneforskriften. For å oppnå intensjonen, må vernegrensen legges til anleggenes influensområde, eventuelt justeres til å gjelde hele østsiden av Andøya, jf. Figur 1 a og b.

Figur 1 a og b. Alternative grensejusteringer på østsiden av Andøya (til venstre), eller grensejustering i tråd med anleggenes modellerte influensområde (høyre).

Et annet alternativ Andfjord Salmon peker på, er å gi etablering, produksjonsutvidelser, utslipp, drift og vedlikehold av landbaserte akvakulturanleggene på Kvalnes, Breivika og eventuelt Fiskenes et generelt unntak fra vernebestemmelsene etter § 4 i verneforskriften. Slik oppnås Statsforvalterens intensjon om forutsigbarhet for planene, og en fleksibilitet knyttet til hvor fremtidige utslippspunkt skal ligge, uten at vernegrensene må justeres. Dette alternativet skal også være i tråd med Nordland fylkeskommune sin innstilling.

Andfjord Salmon AS påpeker videre at statsforvalternes begrunnelse for å ikke ta ut anleggenes hele influensområde er knyttet til verneverdier langs østsiden av Andøya, spesielt store tareskogforekomster. De viser her til at utslippspunktene vil ligge langt dypere enn voksedyp for stortare, slik at eventuell negativ påvirkning på tareskogen vil være indirekte gjennom økt innhold av næringsstoffer i stortarens voksedyp. Denne påvirkningen vil bli hensyntatt selv om vernegrensen legges utenom anleggenes influensområde, gjennom behandling av forurensningslovens bestemmelser og naturmangfoldlovens § 49 som sier at hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt ved avgjørelse av og om tillatelse etter annet lovverk skal gis, og ved fastsetting av vilkår.

Miljødirektoratet presiserer at en verneforskrift kun gjelder innenfor verneområdets grenser. Naturmangfoldloven § 49 gjelder for utenforliggende virksomhet: *Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår.* Det vil være vedkommende sektormyndighet som vurderer dette. Når det gjelder utslipp fra akvakulturvirksomhet, er det Statsforvalterens som sektormyndighet etter forurensningsloven som må vurdere hensynet til verneverdiene.

Miljødirektoratet viser til merknad fra Andfjord Salmon om naturmangfoldloven § 49, som sier at hensynet til verneverdiene skal tillegges vekt, og bemerker at verneverdiene normalt tillegges større vekt i et verneområde, enn utenfor.

Miljødirektoratet bemerker at Statsforvalterens omtale av igangværende bruk og virkningen av at en virksomhet er gitt tillatelse, ikke er helt presis. Marine verneområder kan opprettes for å beskytte verneverdier etter de kriterier som følger av naturmangfoldloven § 39 andre ledd. Det følger videre av § 39 femte ledd at området kan vernes mot *all virksomhet, forurensning, tiltak og bruk*. Det er gjort unntak

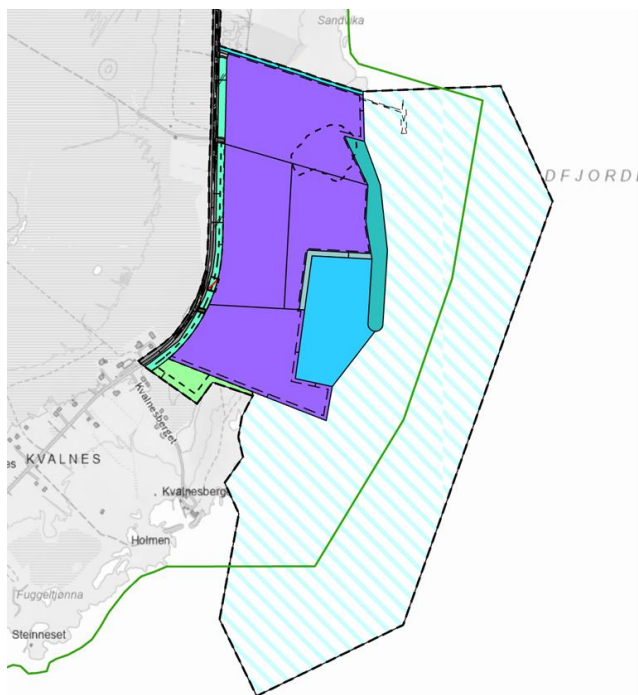
for begrensninger som følger av folkeretten, og restriksjonene på aktivitet må stå i forhold til verneformålet. Det er ikke gjort noe generelt unntak for igangværende virksomhet eller virksomhet som er gitt tillatelse før kunngjøring etter § 42. Dersom slik virksomhet begrenses i forskriften, kan dette imidlertid utløse krav på erstatning fra staten etter § 50.

Merknadene ovenfor knytter seg til industriparker med landbasert akvakultur på tre lokaliteter på østsiden av Andøya: Kvalnes, Breivik og Fiskenes.

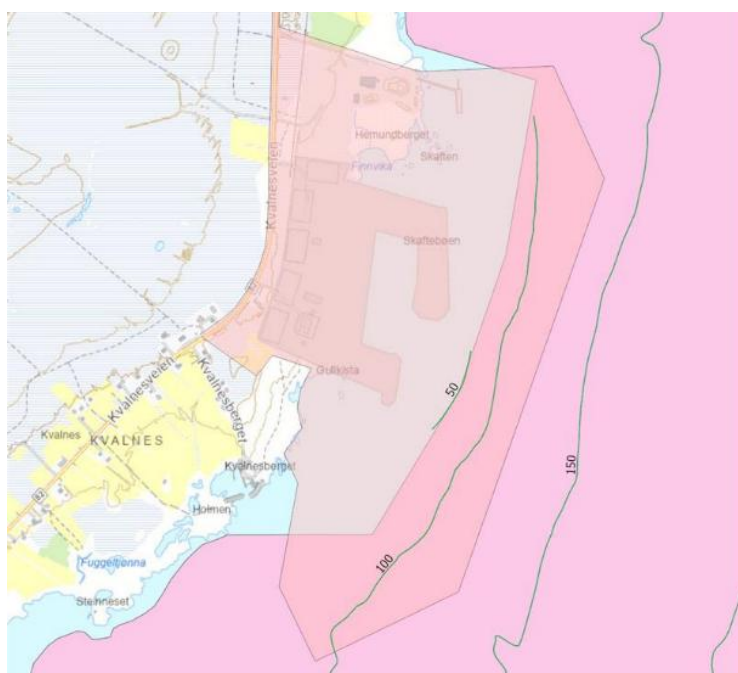
Statsforvalterne har i e-post 24.09.24 opplyst at ny reguleringsplan for **Kvalnes** ble vedtatt 17.06.24, og at det er kommet søknad til Statsforvalteren i Nordland fra Andfjord Salmon AS om tillatelse til å endre utslippspunktet. Statsforvalteren i Nordland ga ny utslippstillatelse 19.03.25, og utslippspunktet er vist med stjerne:

Statsforvalternes tilrådte avgrensning (grønn linje), omfatter deler av reguleringsplanområdet:

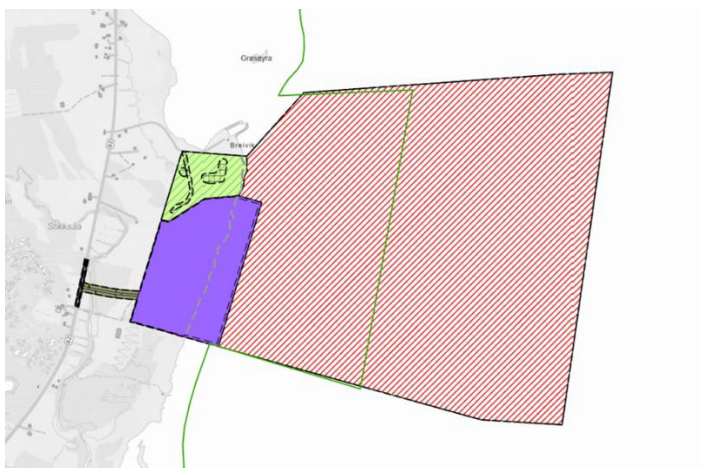

I og med at ny reguleringsplan er vedtatt, innebærer statsforvalternes tilråding at grensen ved Kvalnes foreslås flyttet ut til 100 meters dybde:

Miljødirektoratet tilrår at grensen flyttes noe lenger ut fra land, slik at arealene som omfattes av den vedtatte reguleringsplanen for **Kvalnes** holdes utenfor verneforslaget.

Reguleringsplanen for **Breivik** ble vedtatt i 2022. Statsforvalteren fremmet ikke innsigelser. Statsforvalternes tilrådte avgrensning (grønn linje), omfatter deler av reguleringsplanområdet:

Miljødirektoratet tilrår at grensen flyttes noe lenger ut fra land, slik at arealene som omfattes av den vedtatte reguleringsplanen for **Breivik** holdes utenfor verneforslaget.

Når det gjelder **Fiskenes**, er det per dato ikke noen godkjent reguleringsplan. Statsforvalteren i Nordland har opplyst at Luftfartstilsynet 20.12.24 opprettholdt sin innsigelse, med anmodning om oversendelse av saken til Kommunal og distriktsdepartementet.

Statsforvalterne har i e-post 04.10.24 vist til at det ikke har vært intensjonen å grense ut all akvakulturvirkosomhet. Sprenging av tunneler til inntak og avløp ikke er forenelig med vernet, og grensene er derfor foreslått lagt utenfor disse punktene. For å unngå at de mest belastede områdene kommer innenfor verneområdet, er grensen foreslått et stykke utenfor avløpsåpningen, men ikke så langt utenfor at dette åpner for ny lokalisering av inntak- og utslippspunkter på større dyp. Det er viktig at utslipp ikke kommer ned på større dyp da det kan gi negative virkninger for sårbar dypvannsfauna. I tillegg er de kystnære områdene langs østsiden av Andøya, med på å øke variasjonen i det undersjøiske naturmangfoldet i transektet.

Miljødirektoratet viser til Havforskningsinstituttets forvaltningsråd om strøm og vannmålinger i Andfjorden (Haustvoll mfl., 2022), hvor det kommer frem at eventuelle utslipp fra landbaserte anlegg på østsiden av Andøya (mellom Kvalnes og Andenes), vil kunne påvirke det foreslåtte verneområdet, der dominerende vannstrøm i overflate og dypere vannlag vil kunne føre dette langs østsiden av Andøya og fra Kvalneset østover mot Meløyvær og Grytøya. Korallrev, korallskog og svampområder på dypt vann er blitt identifisert som særlig sårbare for utslipp fra akvakultur (Husa mfl., 2016). De dype områdene mellom Andøya og Meløyvær og Grytøya har sårbart naturmangfold i form av bl.a. koraller og svamper, f.eks. er det registrert bambuskorallskog 3-4 km utenfor Kvalnes (jf. sone C på kartet med forslag til avgrensning av verneområdet).

I likhet med statsforvalterne, tilrår vi ikke at grensen trekkes så langt ut at de modellerte influensområdene for landbasert akvakultur blir liggende utenfor verneforslaget.

I utslippstillatelsen 19.03.25 har Statsforvalteren i Nordland satt vilkår om overvåking, og i den forbindelse er det aktuelt med miljøundersøkelser som bl.a. kan innebære behov for å ta grabbprøver. Det er viktig at miljøundersøkelser gjennomføres, men samtidig må skade på verneverdier unngås. Grabbprøvetaking vil være forbudt etter § 3 i forslaget til verneforskrift. Statsforvalteren har i utslippstillatelsen gjort oppmerksom på at: *Hvis Andfjorden marine verneområde blir opprettet som foreslått, kan det bli nødvendig med tillatelse fra verneområdets forvaltningsmyndighet for å kunne ta grabbprøver på stasjoner som blir liggende innenfor*

vernegrensen. Miljødirektoratet tilrår at det i forslaget til verneforskrift tas inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse for miljøundersøkelser. Det kan gis flerårige tillatelser. Det er ikke alle typer av miljøundersøkelser som krever dispensasjon, f.eks. vil bruk av ROV eller undervannsdrone for å gjøre videoopptak være tillatt uten søknad.

Folkeaksjonen Leve Havet viser til at høringsforslaget forslår at vernegrensen skal følge eiendomsgrensen, og spiller inn at man bør undersøke om det finnes private grunneiere som ønsker å bidra med sin eiendom til verneområdet.

Statsforvalterne bemerker at rådgivende utvalg i sin tilråding legger opp til at Andfjorden skal vernes som et transekt fra kyst til storhav. Statsforvalterne vurderer at det i denne sammenheng er viktig å inkludere de kystnære områdene for å få med et representativt utvalg av naturtyper. Samtidig mener rådgivende utvalg at det ikke er avgjørende å ha med tidevannssonen. Dersom tidevannssonen skulle vært inkludert, ville det vært nødvendig å involvere alle grunneierne, noe som ville utløst et omfattende arbeid når området er så stort som det er.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes kommentar, og tilføyer at dersom man nå skulle ha vurdert å inkludere tidevannssonen, ville det ha forutsatt nye utredninger og ny høring. Vi registrerer at det i verneprosessen også er kommet innspill om at grensen for det foreslåtte verneområdet bør trekkes lengre ut fra land.

Sissel Berge viser til at Statsforvalteren har foreslått to alternative vernegrenseforslag utenfor Fiskenes på Andøya; ett avgrenset område dersom Fiskenes blir vedtatt regulert til akvakultur av kommunestyre innen vedtaket av verneplanen, og ett forslag at Fiskenes er med i vernet dersom området ikke bli vedtatt regulert til akvakultur. Dette siden Andfjord Salmon ønsker å bygge et landbasert oppdrettsanlegg og slakteri på stedet. I planprosessen for reguleringsplanen har det kommet inn innsigelser fra Luftfartstilsynet, Avinor, Andøya Space og Luftforsvaret. Berge mener ut fra dette at det er helt urealistisk at Fiskenes blir regulert til akvakultur, og at Fiskenes derfor bør foreslås vernet allerede nå. Om kommunestyret mot formodning skulle godkjenne at Fiskenes blir regulert før verneplanen er vedtatt, kan det ikke tas til følge og undras vernet så lenge det er et vedtak med flere tunge innsigelser. Berge mener det må komme klart fram i forslaget til verneplan at et slikt reguleringsvedtak må være gyldig før Fiskenes blir grenset ut av vernet.

Statsforvalterne bemerker at Fiskenes ikke foreslås grenset ut, og at Miljødirektoratet eller Klima- og miljødepartementet må håndtere Fiskenes, dersom en eventuell reguleringsplan vedtas før endelig vedtak om vern.

Miljødirektoratet viser til kommentaren om reguleringsplanarbeidet ved Fiskenes ovenfor.

Sjømat Norge ber om at vernegrensen også justeres ved Steinavær, helt sør i området, fordi Astafjord Ocean Salmon har søkt om utviklingstillatelse til sitt Øymerd-prosjekt her. Prosjektet er viktig for å teste ut fremtidens driftsteknologier, som er en del av utviklingen mot en enda mer bærekraftig havbruksnæring.

Statsforvalterne mener dette er i strid med verneforslaget, og viser til Kommunal- og moderniseringsdepartementets avgjørelse av 22.01.2021 i innsigelsessak vedrørende kystsoneplan for Harstad kommune, der flerbruksområde med akvakultur i sjø ved Steinavær ikke ble godkjent.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes kommentar.

6.2.5 Vern av overflate, vannsøyle og sjøbunn

Folkeaksjonen Leve Havet mener vernet ikke bare må omfatte havbunnen, men også hele vannsøylen.

Sjømat Norge viser til at høringen ikke beskriver at akvakultur kommer i direkte konflikt med opprinnelig verneformål (bunnfauna/flora og vannsøyle), men at det i forslaget til verneforskrift er tatt inn vern av vannoverflate. Sjømat Norge mener dette kan medføre begrensninger og restriksjoner for installasjoner for akvakulturvirkosomhet, da deler av installasjoner er synlige på overflaten. Sjømat Norge mener dette med stor sannsynlighet vil medføre at akvakulturvirkosomhet i større grad kan vurderes som en påvirkning av verneformålet, og ber derfor at vern av vannoverflate tas ut, da dette vil medføre et langt høyere restriksjonsnivå for akvakultur enn opprinnelig.

Statsforvalterne bemerker at den geografiske avgrensningen av marine verneområder alltid omfatter sjøbunn, vannsøyle og vannoverflate. Vernebestemmelsene gjelder for hele verneområdets romlige avgrensning. Verneformålet til marine verneområder er enten knyttet til sjøbunn, sjøbunn og vannsøyle eller sjøbunn, vannsøyle og vannoverflate, ut ifra hva man ønsker å oppnå med vernet. Statsforvalterne foreslår at verneformålet i Andfjorden marine verneområde bare blir knyttet til sjøbunnen, med unntak for områdene som skal fungere som referanseområder for regional vannkvalitet i kyststrømmen, der verneformålet også er knyttet til vannsøylen, jf. de to områdene merket som sone D i forslag til vernekart (se også kap. 6.2.8). Det har ikke vært noe forslag om at verneformålet også skal inkludere vannoverflaten.

Miljødirektoratet viser til naturmangfoldloven § 39 (marine verneområder): *Verneområdet i sjø må angi om verneformålet og restriksjoner gjelder bunn, vannsøyle, overflate eller en kombinasjon av disse.* Vi presiserer at marine verneområder, inkl. vernebestemmelsene, omfatter både overflaten, vannsøylen og sjøbunnen, selv om verneformålet (§ 1) er begrenset til f.eks. sjøbunnen; tiltak på overflaten, eller i vannsøylen, kan påvirke sjøbunnen. Vi slutter oss til at verneformålet omfatter sjøbunnen, og at det i tillegg omfatter vannsøylen i de foreslåtte referanseområdene for regional vannkvalitet i kyststrømmen (avmerket som sone D i kartet).

6.2.6 Forslaget til verneforskrift

Folkeaksjonen Leve Havet mener aktiviteter som allerede er etablert i området må få fortsette, men aktiviteter som i ettertid viser seg å ha negative effekter på verneområdet eller på bærekraftige aktiviteter innenfor verneområdet eller tilgrensende områder, må kunne kreves stanset.

Statsforvalterne bemerker at dersom tillatt aktivitet i etterkant av vernet viser seg å ha negative effekter på verneområdet, kan denne forbys ved forskriftsendring, men terskelen for dette er høy fordi dette innebærer ny høring og nytt vedtak. Dersom aktiviteter som krever tillatelse etter annen lov i ettertid viser seg å ha negative effekter på verneverdier, kan tillatelsen bli trukket eller innskrenket av sektormyndigheten som har gitt tillatelsen. Dette fordi sektormyndighetene ifølge naturmangfoldloven § 49 også har et selvstendig ansvar for å ivareta verneverdiene i verneområder i sine tillatelser og ved fastsetting av vilkår.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes kommentar, og presiserer at endringer i en verneforskrift som medfører nye forbud, krever vedtak som fattes av regjeringen gjennom en kongelig resolusjon. Videre presiserer vi at også tillatelser gitt etter en verneforskrift kan bli trukket tilbake, eller innskrenket gjennom skjerpede vilkår. Dersom et tiltak reguleres av flere lover, er det regelverket som har de strengeste reglene som avgjør hvilke tillatelser som kan gis. I verneområder vil dette normalt være verneforskriften. Naturmangfoldloven § 49 gjelder for utenforliggende virksomhet som kan innvirke på verneverdiene i et verneområde.

Folkeaksjonen Leve Havet mener at det må være forbud mot leting eller utvinning av olje, gass og andre mineralressurser, forbud mot bruk av området som dumpeplass for gruvedrift og annet avfall, forbud mot etablering av vindturbiner og forbud mot andre fysiske eller kjemiske inngrep.

Folkeaksjonen Leve Havet og Nord Fiskarlag mener det bør være strenge restriksjoner på bruk av sonar. Nord Fiskarlag skriver at erfaring viser at slik «støy» kan ha stor skremmeeffekt på viktige bestander, og dermed også en betydelig negativ påvirkning på fiskeriene.

Statsforvalterne bemerker at alt som listes opp omfattes av vernebestemmelsene og er forbudt, med unntak av sonar. Det er forsket mye på effekter av militære sonarer på marint liv. Disse sonarene påvirker ikke organismer på lavere trofisk nivå, fordi de ikke har evne til å høre sonarpulsene. Så lenge formålet er knyttet til sjøbunnen og artene som lever på og i den (pigghuder, krepsdyr, koraller etc.), er det ikke grunn til å regulere bruken av militær sonar.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes vurdering,

Diana Pettersen mener vernet også bør gjelde miljøgifter som blir sluppet i fjorden via kloakk og avløp, og at det bør settes krav om et eller flere renseanlegg i Andøy kommune.

Statsforvalterne vurderer at det ikke er nødvendig å sette krav til rensing av kloakk, ettersom dette skal ivaretas av forurensningsforskriften. Utslippene er slik statsforvalterne ser det begrensede, og fjorden har stor kapasitet til å tåle utslippene.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes vurdering.

6.2.7 Undersjøisk naturmangfold (inkl. forslag til beskyttelsesområde)

ENF Troms mener naturverdiene i Indre Selfjorden er undervurdert. Terskelen til Indre Selfjorden er et høyproduktivt område som innbefatter en koloni med fiskemåke (rødlistet), en koloni med terner og en koloni med steinkobbe. I tillegg er det observert rødlistede arter som havert, gråmåke, teist og tjeld. Innenfor terskelen er et område med ruglbunn av ukjent utstrekning som er kjent for kystfiskerne på Rødsand. Naturtypen regnes som sårbar da regenerering tar lang tid om den utsettes for skade.

Statsforvalterne takker for ny kunnskap og tar det til etterretning.

Nord Fiskarlag skriver at de slutter seg til forslagene om restriksjoner på fiskeriene knyttet til beskyttelsesområdene. Nord Fiskarlag mener imidlertid at det ikke bare bør være restriksjoner mot detonering av sprenglegemer under vann i beskyttelsesområde sone A, men også strengere regulering av detonering av sprenglegemer over vann og i vannoverflaten.

Ånderdalen nasjonalparkstyre viser til at de som besøker nasjonalparken oppsøker villmarksopplevelser med storslått natur og stillhet. Med dette som bakgrunn ber nasjonalparkstyret om at Statsforvalteren vurdere strengere regulering av detonering av sprenglegemer over vann og i vannoverflaten i sone A.

Statsforvalterne er enig i at detonering i vannoverflaten ikke er forenelig med områdenes funksjon som beskyttelsesområde for spesielt verdifullt og sårbart naturmangfold, og vil derfor også tilrå et forbud mot dette i sone A. Det er ikke hjemmel i naturmangfoldloven for å legge begrensinger på detoneringer over vannoverflaten.

Miljødirektoratet viser til at det i naturmangfoldloven § 39 fjerde ledd kommer frem at et verneområde i sjø må angi om verneverdiene og restriksjoner er knyttet til sjøbunnen, vannsøylen, vannoverflaten eller en kombinasjon av disse. *Naturmangfoldloven § 39 femte ledd* trekker opp den ytre rammen for rettsvirkningene av å etablere marine verneområder, som er at ingen må foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Naturmangfoldloven hjemler derfor adgang til å legge begrensninger på aktivitet over vannoverflaten der aktiviteten direkte har virkning som forringer verdier knyttet til sjøbunn, vannsøyle eller vannoverflate. Detoneringer over vannoverflaten vil medføre at vannoverflaten brytes, og at avfallet havner som søppel på sjøbunnen og dermed være en aktivitet som reguleres av vernebestemmelsene.

Folkeaksjonen Leve havet mener at det bør være et generelt forbud mot fising i beskyttelsesområdene.

Statsforvalterne påpeker at nivået på restriksjoner i beskyttelsesområdene reflekterer kunnskapen om sårbare naturverdier i områdene. Statsforvalternes vurdering er at det kun er nødvendig med restriksjoner på fiskeredskaper som fisker på og nært sjøbunnen. Korallrevet Steinaværrevet (sone B) og bambuskorallskogen (sone C) er godt kartlagt av Havforskningsinstituttet, og kartleggingen viser naturverdier som er sårbare for bunnfiskeredskaper. Derfor er det foreslått svært strenge restriksjoner på fiskeriene. I Steinaværrevet er det foreslått totalforbud mot alle fiskeredskaper som fisker på og nært sjøbunnen, og i bambuskorallskogen er det kun tillatt med fiske med snøre (juksa). I det store beskyttelsesområdet (sone A) er det store naturverdier i form av skoger av hardbunnskoraller og svamper, men statsforvalterne vurderer at kunnskapsgrunnlaget per dags dato ikke er detaljert nok til å foreslå strengere begrensninger på fiskeriene, enn et forbud mot fiske med alle bunnredskaper som slepes under fisket. Med tiden vil man få ny og bedre kunnskap om viktige naturverdier i verneområdet. Disse vil bli behandlet i framtidige forvaltningsplaner og vurdert om det vil være nødvendig med ytterligere retningslinjer for fiskeriene.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes vurderinger, og tilføyer at i arbeidet med marint vern (vedtatte områder og foreslåtte områder), er den generelle tilnærmingen at eventuell regulering/forbud mot høsting av marine dyr er relatert til metode/redskapstype (f.eks. bruk av redskaper som slepes under fisket og kan berøre bunnen), og ikke til omfanget av høsting. Generelt er det lagt opp til at bestandsregulerende tiltak skjer etter fiskerilovgivningen (havressurslova). Vi bemerker også at retningslinjer i en forvaltningsplan må være innenfor rammene av verneforskriften. Regulering av aktiviteter utenfor rammene av verneforskriften, vil kreve at verneforskriften endres gjennom en kongelig resolusjon etter en forutgående prosess.

6.2.8 Forskning og overvåking (inkl. forslag til referanseområder)

Fiskebåt viser til de foreslåtte referanseområdene der en vil forby fiske med bunntål og snurrevad. Fiskebåt skriver at de i brev av 27. mai 2019 har gitt innspill på aktuelle referanseområder, men at de foreslåtte referanseområdene ikke er i tråd med Fiskebåts forslag og at områdene til dels er betydelig større i utstrekning enn det som opprinnelig var foreslått.

Statsforvalterne viser til at utvelgelsen av referanseområdene for bunntål, reketål og snurrevad er basert på en prosess med involvering fra Fiskeridirektoratets regionkontorer, Norges fiskarlag, Fiskebåt, Nordland fylkesfiskarlag, Nord Fiskarlag, Andøy fiskarlag, Havforskningsinstituttet og NGU. I denne prosessen er det blitt gjort flere endringer underveis. Alternativene som man gikk videre med, ble innarbeidet i forslag til utredningsprogram som ble sendt på offentlig høring høsten 2019. Fiskebåt har hatt mulighet til å komme med innspill til de endrede alternativer til referanseområder i forkant av konsekvensutredningen.

Pelagisk forening skriver at de forutsetter at det faktisk gjennomføres forskning i de områdene som avsettes som referanseområder. Referanseområdene må bli forsket på slik at vi kan se virkningen av vernet.

Statsforvalterne viser til at referanseområdene er opprettet for at forskning og forvaltning skal kunne bruke områdene til å sammenlikne tilstand og utvikling med områder der det fiskes med bunntål, rekefiske og snurrevad. Hvordan dette skal gjennomføres er ikke avklart.

Miljødirektoratet bemerker at nytteverdien av referanseområder ikke er avgrenset til behovet for å vurdere virkningen av vern. Et av de generelle målene for områdevern i naturmangfoldloven § 33, er at verneområder skal bidra til bevaring av referanseområder for å følge utviklingen i naturen. Referanseområder opprettes for å sikre fremtidige behov i forsknings- og overvåkingsøyemed, og ikke bare de behov man ev. ser i dag. Samtidig får naturmangfoldet i disse sonene/delområdene en ekstra god beskyttelse.

Whale2Sea med samarbeidspartnere innom forskning er villige til å bidra med mer detaljert informasjon vedrørende spermhvalenes habitatbruk innom det planlagte verneområdet, hvis det er ønskelig. Whale2Sea avslutter med at når det gjelder eventuell fremtidig forskning i det planlagte marine verneområdet så er Whale2Sea med samarbeidspartnere i forskningsmiljøene villige til å bidra til økt forståelse og vern av dette unike marine området.

Statsforvalterne takker for ønsket om å bidra med kunnskap og tar det til etterretning.

Nord Fiskarlag slutter seg til forslagene om restriksjoner på fiskeriene knyttet til referanseområdene. Nord Fiskarlag, Pelagisk forening og Fiskebåt er kritisk til at det i verneforslaget legges opp til at Forsvaret fortsatt skal kunne skyte med skarpt i referanseområdene. Nord Fiskarlag og Pelagisk forening mener Forsvarets skyte- og øvingsaktivitet påvirker livet i havet negativt, og at skyte- og øvingsaktivitet derfor bør begrenses i de foreslåtte referanseområdene for ikke å redusere verdien av disse i forskningssammenheng. Fiskebåt mener skyte- og øvingsaktivitet bryter med hensikten med referanseområdene og viser til at det i utredningsområdet i realiteten kun er fiskeriene som foreslås begrenset, til tross for at Forsvarets aktivitet også kan ha betydning for det marine økosystemet. Fiskebåt skriver at de vil akseptere de foreslåtte referanseområdene under forutsetning av at Forsvaret heller ikke skal kunne benytte områdene til skarpskyting. Fiskebåt forutsetter videre at referanseområdene følges opp med forskning og at områdene ikke stenges lenger enn nødvendig for å hente inn ønsket kunnskap.

Statsforvalterne vurderer at detoneringer i og under vannoverflaten ikke er forenelig med områdenes funksjon som referanseområder, og tilrår et forbud mot dette i sonene merket med D i vernekartet.

Miljødirektoratet viser til nærmere vurderinger i kap. 6.2.13 (Forsvaret, forsvarsindustri og romfartsindustri).

Fiskeridirektoratet mener at etablering av referanseområder for vannkvalitet bør legges i områder med lav belastning og høy fortynningsgrad (jf. rådgivende utvalgs anbefaling) og at de velges ut fra de samme kriterier som benyttes i andre marine verneområder f.eks. LoppHAVet marine verneområde. Fiskeridirektoratet går derfor mot å etablere referanseområde for vannkvalitet i sone A og ber Statsforvalteren om å følge Rådgivende utvalg sine anbefalinger.

Statsforvalterne viser til at forslaget om sone A som referanseområde for regional vannkvalitet i kyststrømmen, var basert på et forvaltningsråd fra Havforskningsinstituttet. Havforsknings-instituttet mente at det var lite hensiktsmessig å drive med vannkvalitetsovervåkning i de ytre områdene på grunn av lav belastning og stor fortynningsgrad. De mente det var mer interessant å drive med vannkvalitetsovervåkning på en lokalitet som påvirkes av kjente belastninger, i dette tilfellet nedstrøms utslippene fra blant annet en stor satsning på landbasert akvakultur. Men, som Fiskeridirektoratet påpeker i sitt innspill, bør referanseområdene for regional vannkvalitet velges ut fra de samme kriteriene som benyttes i de andre marine verneområdene som skal fungere som referanseområder for langtidsovervåkning av kyststrømmen. Statsforvalterne tar derfor innspillet til følge og tilrår at både referanseområdet for bunntål og referanseområdet for snurrevad, vist som sone D i vernekartet, får status som referanseområder for regional vannkvalitet i kyststrømmen. Statsforvalterne foreslår å ta med begge områdene, pga. at referanseområdet for snurrevad gir mulighet til å inkludere overvåkning av dypvannet som presses opp Bleiksdjupet. I begge områdene vil verneformålet være knyttet til vannsøylen i tillegg til sjøbunnen.

Miljødirektoratet viser til statsforvalterens vurderinger og slutter seg til forslaget om referanseområder for langtidsovervåkning i kyststrømmen.

6.2.9 Fiskeri og annen høsting etter havressurslova

Nord Fiskarlag oppsummerer at restriksjoner knyttet til fiskeri i hovedsak vil være i de foreslåtte beskyttelsesområdene og referanseområdene for fiske med henholdsvis snurrevad og bunntål. Fiskebåt og Pelagisk forening er kritisk til enhver begrensning i fiskeriaktivitet, da dette vil være svært uheldig for fiskeflåten og fiskeindustrien i området. Det vises til at det allerede er svært utfordrende å drive fiske i området på grunn av store sjøareal beslaglegges i kortere eller lengre perioder av rakettoppskytingen til Andøya Space og skyte- og øvingsaktiviteten til Forsvaret. Det nevnes også at det utredes havvind i utkanten av det foreslåtte verneområdet, som kan innebære ytterligere beslaglegging av viktige fiskefelt dersom disse realiseres. Pelagisk forening mener restriksjonene i det foreslåtte vernet også må ses i sammenheng med dette og at det nylig ble innført strenge begrensninger på fiskeriaktivitet knyttet til fartøystørrelse langs hele kysten av Nordland, Troms og Finnmark.

Statsforvalterne har forståelse for at Fiskebåt og Pelagisk forening er kritiske til ytterligere begrensninger på fiskeriaktivitet. I forbindelse med vernet er det kun foreslått restriksjoner på fiske i beskyttelsesområdene for sårbart og verdifullt naturmangfold inne i Andfjorden, og i referanseområdene for henholdsvis snurrevad og bunntål ute på sokkelen. Størsteparten av beskyttelsesområdene ligger på en undervanns åsrygg med mye hardbunn, som er lite egnet for bunntål- og snurrevadfiske. Referanseområdene er forsøkt plassert der de er til minst mulig hinder for fiskeriene. Referanseområdene er plukket ut etter en lang prosess der Fiskeridirektoratet har medvirket med sporingsdata, NGU med kunnskap om bunnforhold og Fiskarlaget med kunnskap om fisket. Referanseområdet for snurrevad ligger på kanten av Bleiksdjupet, i et område der det fiskes intensivt med garn og line, noe som gjør at det i liten grad kan brukes til snurrevad. Referanseområdet for bunntål ligger på et sted der det kan fiskes med bunntål, men Fiskeridirektoratets sporingsdata viser at området har vært lite benyttet til dette i de siste årene. På bakgrunn av dette, vil trolig nytteverdien av beskyttelsesområdene og referanseområdene på sikt overstige ulempene fiskerinæringen vil ha med dem.

Fiskeridirektoratet anbefaler at det tydeliggjøres i planen at utvidelse av verneformålet til vannsøylen i referanseområder for vannkvalitet, ikke vil legge restriksjoner på pelagisk fiske, som ikke berører bunnen.

Statsforvalterne bemerker at forskriften ikke regulerer fiskeredskaper som ikke berører bunnen, heller ikke i referanseområder for vannkvalitet i kyststrømmen.

Fiskeridirektoratet anbefaler at "tradisjonell låssetting av fisk" i § 4 endres til "låssetting av fisk". Dette for å unngå tolkningsspørsmål knyttet til hva som ligger i begrepet "tradisjonell låssetting".

Fiskeridirektoratet skriver at det virkelig tradisjonelle er låssetting av sild. Låssetting av sei er vanlig i nord, også i Andfjorden. Lengre sør i landet er det lange tradisjoner for å låssette makrell. Videre anbefales det at levendelagring av villfanget fisk klargjøres i verneplanen, enten ved at det gis unntak (§4) eller ved at det gis en spesifisert dispensasjonsadgang (§5). Fiskeridirektoratet viser til at levendelagring i merdanlegg har en klar sammenheng med utøvelsen av fiske.

Statsforvalterne registrerer at begrepet "tradisjonell låssetting av fisk» er brukt i alle verneforskrifter for marine verneområder som har unntaksbestemmelse knyttet til låssetting, men vurderer Fiskeridirektoratets innspill som relevant. Statsforvalterne foreslår derfor unntaksbestemmelsen til bare «Låssetting». Statsforvalterne foreslår også at det tas inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse for levendelagring av fisk i inntil 12 uke, da dette er knyttet til utøvelse av tradisjonelt fiske og vi har hatt som mål at verneforskriften i minst mulig grad skal berøre fiskeriene. Statsforvalterne foreslår en spesifisert dispensasjonsbestemmelse og ikke direkte unntak, for å gi forvaltningsmyndigheten mulighet til å kunne styre hvor anlegg kan etableres og kunne sette vilkår for aktiviteten som sikrer at verneverdier ikke blir skadelidende.

Miljødirektoratet viser til at det i tidligere saker har vært lagt til grunn at begrepet "tradisjonell låssetting" omfatter mellomlagring av notfanget villfisk i små kvanta og over korte perioder (vanligvis fra noen dager til opp mot en uke), og at det ikke gjelder bare sild, men også f.eks. sei og makrell. Begrepet "tradisjonell låssetting" er brukt i verneforskriften for Lopp havet marine verneområde og en rekke andre områder. Vår vurdering er at det kan oppstå fortolkningsproblemer på et senere tidspunkt, dersom dette endres nå. Vi tilrår at ordlyden "tradisjonell låssetting" opprettholdes.

Vi slutter oss til at det tas inn en dispensasjonsbestemmelse om levendelagring, og tilrår at den gis samme ordlyd som i for verneforskriften for Lopp havet: "levendelagring av villfanget fisk inntil 12 uker". Fangstbasert akvakultur (levendelagring av villfanget fisk i over 12 uker med føring) omfattes av akvakulturloven, og faller inn under den foreslåtte spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen om akvakultur.

Fiskeridirektoratet viser til brev/retting fra Statsforvalteren der det opplyses at det skal legges til §5 bokstav n) som gir åpning for å søke om opprenskning av tapte fiskeredskaper i kjente korallrev og hornkorallskoger. Fiskeridirektoratet mener at denne dispensasjonsadgangen også bør gjelde sone B og C. Fiskeridirektoratet skriver at det fiskes tett opp mot de foreslåtte geografiske avgrensingene til sone B og C, og frykter at begrensningen i verneforskriften vil hindre fiskerne i å utøve sin plikt til opprydding etter havressursloven. Samtidig frykter Fiskeridirektoratet at en dispensasjonsordning kan bli tidkrevende, og at resultatet kan bli at redskaper blir stående, og fører til spøkelsesfiske.

Statsforvalterne viser til at det legges opp til forbud mot fising i sone B og C, med unntak for fising med snøre i sone C. Derfor skal det ikke forekomme tapte fiskeredskaper innenfor disse områdene. Det er derfor ikke aktuelt med dispensasjonsadgang i verneforskriften for å søke om opprenskning av tapte fiskeredskaper i disse sonene. Dersom ulovlig fiske i disse sonene likevel skjer og fiskeredskaper setter seg fast, vil videre saksbehandling være avhengig av sakens karakter. Saken kan håndteres som en ulovlighet der tiltakshaver får krav om retting eller avbøtende tiltak, jf. naturmangfoldloven § 69. Dersom Fiskeridirektoratet eller Kystverket søker dispensasjon til opprenskning, kan dette vurderes etter

naturmangfoldlovens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 48. Forvaltningsmyndigheten kan selv initiere opprensning etter skjøtselsbestemmelsene i naturmangfoldloven § 47.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes kommentarer, og tilføyer at det kan oppstå situasjoner der det er ønskelig å ta opp tapte redskaper som ble brukt i forkant av vedtak om vern. Uavhengig av tidspunktet for når redskapene havnet i området, kan det søkes om tillatelse til fjerning av disse etter naturmangfoldloven § 48, og forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre opprensning etter naturmangfoldloven § 47. I tillegg kan en tiltakshaver ved brudd på verneforskriften pålegges å fjerne redskaper gjennom rettingsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 69.

WWF mener at hele verneområdet må ha et generelt forbud mot fiske med bunnredskaper som slepes langs havbunnen under fiske, da dette vil stride mot verneformålet og dermed også globale forpliktelser. Selv om naturverdiene ikke er like verdifulle og sårbare i hele området, vil restaureringstiltak som forbud mot fiske med bunnredskaper som slepes kunne øke naturverdiene. I områder som er spesielt verdifulle og sårbare bør det vurderes et generelt forbud mot fiske.

FNF Troms kunne tenkt seg strengere regulering av bunntrål.

Statsforvalterne viser til at bunntråling i utgangspunktet ikke er forenelig med marint vern. På bakgrunn av sterke føringer om at marint vern må kunne kombineres med fiskerivirksomhet, anbefalte Rådgivende utvalg for marint vern (2004) at bunnfisktråling får holde frem, men at omfanget begrenses og avgrenses ved sonering til definerte deler av området. Miljødirektoratets veileder for opprettelse av verneområder åpner for at det kan fastsettes begrensninger på fiske med bunnfiskeredskaper i bestemte soner av hensyn til spesielle naturverdier, eller av hensyn til å ha referanseområder for å kunne følge utviklingen i naturen. Vi har etter en prosess med fiskerne, forskere og fiskerimyndighetene foreslått restriksjoner på bunnfiske i konkrete områder, både av hensyn til spesielle naturverdier og av hensyn til referanseområder for ulike typer fiskeriredskaper. Fiske som ikke berører bunnen er ikke i strid med verneformålet, og er derfor ikke nødvendig å regulere i verneforskriften.

Miljødirektoratet viser til at det som står i direktoratets veileder om opprettelse verneområder om forbud mot fiske i bestemte soner, er omtalt som et eksempel. Det følger av naturmangfoldloven § 39 at et verneområde i sjø kan vernes mot all virksomhet, forurensning, tiltak og bruk. Restriksjoner på aktivitet skal stå i forhold til verneformålet. (Samtidig følger det av naturmangfoldloven § 14, at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser.) Rådgivende påpekte at bl.a. bunnfisktråling påvirker bunnen og bunndyrsamfunnene, men for å redusere konsekvensene for fiskerinæringen, ble det anbefalt restriksjoner i soner/avgrensede deler av områdene. Dette har vært et utgangspunkt ved igangsetting av verneplanprosesser. Den generelle tilnærmingen i arbeidet med marint vern er at eventuell regulering/forbud mot høsting av marine dyr er relatert til metode/redskapstype (f.eks. bruk av redskaper som slepes under fisket og kan berøre bunnen), og ikke til omfanget av høsting. Generelt er det lagt opp til at bestandsregulerende tiltak skjer etter fiskerilovgivningen (havressurslova). Tidligere vernevedtak gir føringer for arbeid med forslag til nye verneforskrifter. Vedtatte verneforskrifter er et resultat av lange prosesser med involvering av og medvirkning fra berørte interesser, naturfaglige og juridiske vurderinger, avveininger mot andre viktige samfunnsinteresser og politiske vurderinger.

Vi slutter oss til statsforvalternes forslag når det gjelder regulering av fiskeri og annen høsting etter havressurslova i forslaget til verneforskrift, se kap. 5.5 (Positive og negative virkninger av vern).

6.2.10 Akvakultur

Selfjorden

Flakstadvåg Laks AS mener at vern av Selfjorden vil skape problemer for driften, ettersom det vil medføre forbud mot økning av biomasse, forbud mot nye lokaliseringer, forbud mot kabler og rørledninger, forbud mot utfyllinger/moloer, forbud mot mudring og deponering av masse, forbud mot høsting etter havressursloven, forbud mot bruk av lusemidler, forbud mot impregnering av nøter, forbud mot utslipp av kjølevann fra land m.m.

Sjømat Norge mener primært at Selfjorden ikke bør inngå i verneområdet, men dersom dette likevel skjer er Sjømat Norge positive til at det foreslås at endringer i posisjon for akvakulturanlegg, fortøyninger, merder, fórflåte og driftsbolig skal være unntatt vernebestemmelsene innenfor soner avsatt til akvakultur i kystsoneplan, fordi det da ikke trengs dispensasjoner etter naturmangfoldloven. Sjømat Norge liker ikke at akvakultursonene er knyttet til en spesifikk kystsoneplan, men foreslår at dato på planen i verneforskriften erstattes med «til enhver tid gjeldene kystsoneplan». Videre mener Sjømat Norge at verneplanen må åpne opp for at det kan gis dispensasjon til utslipp av lusemidler fra brønnbåt også ved valg av vernealternativ B.

ENF Troms mener at soneinndelingen som er foreslått i verneforslaget gir nåværende havbruksnæring gode muligheter for videre drift.

Statsforvalterne tilrår at Ytre Selfjorden ikke tas med som del av marin verneplan for Andfjorden (se drøftingen under geografisk avgrensning). De eksisterende akvakulturanleggene i Selfjorden vil dermed ikke inngå i vernet. Det gjør at det ikke er behov for unntaksparagrafer knyttet til drift og vedlikehold og akvakultursoner. Statsforvalterne tilrår også at den spesifiserte dispensasjonsbestemmelsen om utslipp av lusemidler tas ut, da dette var knyttet til driften av de eksisterende anleggene i Selfjorden. Lusemidler kan ha negativ påvirkning på andre arter og er ikke noe vi ønsker å åpne for i et verneområde dersom dette kan unngås. Med utgrensing av ytre Selfjorden (og ytre Sifjorden), vil det være nok areal for å slippe ut lusemidler utenfor verneområdet. Forslag om spesifisert dispensasjonsbestemmelse for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet opprettholdes.

Miljødirektoratet slutter seg til statsforvalternes avgrensningsforslag, og til foreslåtte endringer i forskriftsforslaget som følge av at eksisterende akvakulturvirksomhet holdes utenfor verneforslaget. Se vurderinger i kap. 5.5 (Positive og negative virkninger av vern).

Andøya

Andfjord Salmon AS mener at verneforslaget ikke vil ivareta hensynet til utslipp fra anleggene. Dersom avgrensningene langs Andøya østside ikke endres foreslår Andfjord Salmon AS at verneforskriftens 4 bokstav m) endres slik at det gis anledning til mindre endringer av inntaks- og utslippspunkt innenfor et avsatt område og at § 5 bokstav c) endres fra "Utslipp fra brønnbåt" til "Utslipp fra akvakulturvirksomhet". Videre gis det innspill på at vernegrensen følger reguleringsplangrensene.

Fiskeridirektoratet ber Statsforvalteren å vurdere om utslippsområdene til lokalitetene Kvalnes, Breivik og Fiskenes bør grenses ut evt. at de får fleksible akvakultursoner for fysiske driftsendringer i et avgrenset område.

Statsforvalterne tilrår at den igangsatte akvakulturvirksomheten på Kvalnes og den planlagte akvakulturvirksomheten i Breivik, inkludert vanninntak og avløp, grenses ut av verneområdet.

FNF Troms uttrykker bekymring over om utslipp fra landbasert oppdrett i området ikke vil bli underlagt tilstrekkelig krav for å beskytte verneverdier.

Statsforvalterne deler denne bekymringen, men forutsetter at forurensningsmyndigheten legger naturmangfoldloven § 49 til grunn for sin saksbehandling. Paragrafen sier at verneformål og verneverdier utgjør et pliktig hensyn ved vurdering etter annen lovgivning.

Miljødirektoratet viser til vurderingene i kap. 6.2.4 (Geografisk avgrensing) når det gjelder igangsatt og planlagt landbasert akvakulturvirkosomhet.

Generelt

FNF Troms ønsker seg strengere regulering av akvakultur, mens Sametinget og Folkeaksjonen Leve Havet mener at det bør være forbud mot akvakultur i verneområdet. FNF Troms skriver at akvakultur er en næring med stort økologisk avtrykk og det vil være klargjørende å avklare hva som er i strid med verneformålet når det gjelder utslipp, type anlegg, rømming, sykdom og naturrisiko, før eventuelle søknader om etablering. FNF Troms mener at konsekvensene av et marint vern gir mindre negative virkninger for akvakultur enn fremstilt. Sametinget sier det gir et dårlig signal at marint vern ikke skal bidra til å hindre ytterligere oppdrettsvirkosomhet i de områdene som vernes, samtidig som man vet at konsekvensene av akvakultur kan være negative for marint miljø.

Sjømat Norge viser til at det i forslaget til verneplan åpner for dispensasjonsadgang for akvakultur som ikke er i strid med verneformålet. Sjømat Norge ber om at det defineres klare kriterier som beskriver hva slags påvirkning som aksepteres på forskjellige naturverdier.

Nordland fylkeskommune mener også at kriteriene for dispensasjon ikke er godt nok beskrevet. Dette gjelder spesielt for akvakultur som med et marint vern i Andfjorden vil få en situasjon som er mindre forutsigbar. De forutsetter at grunnleggende utredningskrav for dispensasjoner fra verneforskriften beskrives i verneforskriften.

Statsforvalterne viser til at Stortingsmelding nr. 43 (1998-99) *Vern og bruk i kystsona* har lagt føringer for at akvakultur skal kunne kombineres med marint vern, men under forutsetning at det ikke er i strid med verneformålet. Vurderingen av om akvakultur kommer i strid med verneformålet avhenger av type akvakultur og sårbarheten til det undersjøiske naturmangfoldet i resipienten. Akvakultur omfatter alt fra taredyrking, med liten miljøpåvirkning, til akvakultur av fisk, med stor miljøpåvirkning på sjøbunnen. Havforskningsinstituttet skriver i rapport om effekter fra utslipp fra akvakultur (2016) at det i hovedsak er lite kunnskap om hvilke effekter utslipp av næringssalt, partikulært materiale og fremmedstoff fra akvakultur har på de fleste av naturtyper og arter. Dette gjør det vanskelig å sette generelle kriterier og utredningskrav. Dette må vurderes i hver enkelt sak. Uansett må man regne med strengere forvaltning av akvakultur innenfor verneområdet.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes kommentar, og tilføyer at det ved sluttbehandlingen av alle de ni marine verneområdene som ble opprettet i juni 2020, ble tatt inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse om akvakultur som ikke er i strid med verneformålet. Klima- og miljødepartementet viste til at akvakultur er en næring i rask utvikling, og at det i fremtiden kan være mulig at akvakultur kan forenes med verneformålet i områder der dette ikke er aktuelt i dag.

Ulike former for akvakultur påvirker naturmangfoldet på ulike måter og i ulik grad. Akvakultur, medregnet fiskeoppdrett, kan påvirke verneverdier gjennom bl.a. forurensende utslipp og forankring av anlegg i sjø som kan medføre fysiske inngrep i sjøbunnen. En spesifisert dispensasjonsbestemmelse,

innebærer at det ved eventuelle søknader om tiltak, må gjøres konkrete vurderinger i lys av bl.a. verneformål. Formuleringen "kan etter søknad gi dispensasjon til", betyr at forvaltningsmyndigheten må gjøre en reell vurdering av om tiltaket er i tråd med verneformålet, og om det dermed er adgang til å gi dispensasjon. Utfallet av en søknad vil således kunne avhenge både av hvilken type tiltak det er snakk om, teknologi, størrelse/omfang og lokalisering innenfor et marint verneområde.

Selv om et omsøkt tiltak er innenfor rammen av en spesifisert dispensasjonsbestemmelse, må det likevel foretas en selvstendig vurdering av om dispensasjon skal gis. Når verneforskrifter bruker formuleringer som "kan gi tillatelse til" eller "kan gi dispensasjon til" betyr ikke det at forvaltningsmyndigheten skal gi dispensasjon, men at forvaltningsmyndigheten kan vurdere om en søknad gir grunnlag for å gi dispensasjon. Se også kap. 5.5.4.

6.2.11 Masseuttak

Statsforvalterne viser til at det er ikke kommet inn innspill om masseuttak i høringen.

Miljødirektoratet viser til at det heller ikke er kommet henvendelser om slik virksomhet i etterkant av statsforvalternes tilråding.

6.2.12 Samisk næringsgrunnlag

Sametinget er enig med konsekvensutredningen som vurderer at etableringen av det marine verneområdet i Andfjorden vil kunne være positivt for de sjøsamiske interessene i området. Det legges til grunn at et marint verneområde kan bidra til styrking av næringsgrunnlaget for det tradisjonelle kyst- og fjordfisket, som er viktig for samisk natur- og kulturgrunnlag. Selv om det ikke foreligger registreringer av samiske fiskeriinteresser i området, er området historisk et samisk område. Det kan derfor likevel være samiske fiskeriinteresser i området som ikke er videre kjent eller kartlagt.

Statsforvalterne tar Sametingets innspill til etterretning.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes kommentar og til vurderingene i kap. 5.5.6.

6.2.13 Forsvaret, forsvarsindustri og romfartsvirksomhet

6.2.13.1 Innspill til verneforslaget som ble sendt på høring 11.04.23 (ordinær høringsrunde)

Forsvarets skyte- og øvingsfelt

Forsvarsbygg bemerker at Andfjorden er et viktig skyte- og øvingsfelt. De indre farvann som Andfjorden utgjør, er av stor verdi med skjerming mot vær og innsyn fra internasjonalt farvann. Hovedsakelig skytes det med øvingsammunisjon uten sprenglegemer, men skyting med stridsammunisjon forekommer også, bl.a. som et innledende beredskapstiltak i en forestående operasjon. Forsvarsbygg foreslår et tillegg i vernebestemmelse § 4a for å tydeliggjøre at eksisterende øvingsvirksomhet skal være tillatt: «Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet, likevel slik at eksisterende bruk av militære skyte- og øvingsfelt er tillatt.» Videre foreslår de å erstatte «kalde granater» med «øvingsammunisjon uten sprenglegemer» i vernebestemmelse § 4b.

Statsforvalterne tar begge innspillene til følge og foreslår endringer i verneforskriften. Det første vil være, som Forsvarsbygg skriver, en tydeliggjøring at den eksisterende bruken av skyte- og øvingsfeltet i all hovedsak kan fortsette også etter området vernes. Videre vurderes både begrepet «kalde granater» og «øvingsammunisjon uten sprenglegemer» som dekkende, men siden Forsvaret foretrekker sistnevnte, foreslås det endret.

Forsvarsbygg viser til at verneforskriften legger opp til at det må søkes dispensasjon til sprenging av eventuelle blindgjengere. Forut for sprenging av blindgjengere, vil Forsvaret vurdere alle forhold knyttet til det konkrete oppdrag om eksplosivrydding, regulert gjennom «*Reglement for eksplosivrydding under vann*». Et av vurderingsmomentene er *Marine verneområder, gyteområder og fuglereservat*. Den viktigste vurderingen av sprenging på stedet eller flytting, vil være personellets sikkerhet. Denne sikkerhetsvurderingen må foretas av Forsvaret. Det foreslås derfor at bestemmelsene om sprenging av blindgjengere etter søknad endres til «*Forsvaret skal varsle forvaltningsmyndigheten før sprenging av blindgjengere*».

Nord Fiskarlag og Fiskebåt er uenig i forslaget om at undervannssprenging skal være tillatt i referanseområdene. Nord Fiskarlag og Fiskebåt begrunner dette med at detonering av sprenglegemer under vann kan påvirke referanseområdene negativt, og dermed også redusere verdien av disse i forskningssammenheng. Ånderdalen nasjonalparkstyre trekker frem at de som besøker nasjonalparken oppsøker villmarksopplevelser med storslått natur og stillhet. Med dette som bakgrunn, ber nasjonalparkstyret om at Statsforvalteren vurdere strengere regulering av detonering av sprenglegemer over vann og i vannoverflaten i beskyttelsesområde sone A.

Statsforvalterne tar Forsvarsbyggs innspill om blindgjengere til følge, med unntak for sone A, B, C og D. Statsforvalterne går bort ifra at sprenging av blindgjengere skal være søknadspliktig i skyte- og øvingsfeltene, og aksepterer at det er nok at Forsvaret varsler forvaltningsmyndigheten i forkant av sprenging.

Innspillet fra Forsvarsbygg har synliggjort for at all bruk av eksplosiver, også over og i vannoverflaten, vil innebære risiko for blindgjengere og potensiale for skade på naturmangfoldet på sjøbunnen ved sprenging av disse. På bakgrunn av dette bør ikke beskyttelsesområdene (sone A, B og C) og referanseområdene (sone D) være målområde for noen form for skyting av ammunisjon med sprenglegemer. Dette er en innskjerping i forhold til høringen, og det medførte det våren 2024 ble gjennomført en tilleggshøring, se kap. 6.2.13.2.

Forsvarsbygg mener at forbudet i vernebestemmelsene mot detonering av sprenglegemer under vann nærmere enn 1000 meter fra kjente korallforekomster bør erstattes av forskningsbaserte og differensierte grenser basert på trykkbølgeberegninger, og viser til at bestemmelsen slik den står nå ikke skiller mellom små detonasjoner på noen gram eksplosiver i vannoverflaten og større detonasjoner på bunnen. Forsvarsbygg mener dette manglende skillet vil legge unødvendige restriksjoner på øvings- og treningsaktiviteten i skytefeltet. Forsvarsbygg viser til at Forsvarets forskningsinstitutt, som er en av de ledende forskningsinstitusjonene på undervannsstøy, mener at koraller ikke er spesielt sårbare organismer for påvirkning fra detonasjoner, slik som fisk og pattedyr med gassfylte organer er, og at reell skadeavstand vil avhenge av typen ammunisjon som brukes. Forsvarsbygg foreslår at man bestiller simuleringer av trykkbølgeutbredelse fra Forsvarets forskningsinstitutt for å skaffe kunnskapsgrunnlag for å kunne fastsette tallfestet maksimal trykkbølge mot sjøbunn og reelle grenseverdier for detonasjonsforbudet. De viser til samtaler med forskere ved Havforskningsinstituttet og andre forskningsinstanser om nødvendige avstander til koraller i forbindelse med utarbeidelsen av høringsnotatet til høringen av «*Forskrift om skyte- og øvingsfelt i sjø*». Denne informasjonen er også lagt til grunn for forslagene til risikoreduserende tiltak for hvert enkelt skyte- og øvingsfelt, der det anbefales at det ikke skal utplasseres mål eller utføres detonasjoner nærmere enn 500 meter fra kjente korallforekomster.

Havforskningsinstituttet uttaler at de er bekymret for at et marint verneområde skal være gjenstand for påvirkning fra øvingsaktivitet som inkluderer skyting med skarp ammunisjon og mulig tap av noen typer forsvarsmateriell innenfor området. Havforskningsinstituttet viser til at detonasjoner er en ekstrem påvirkning i marine økosystemer, med en rekke effekter fra akutt dødelighet, til fysiske skader og stress hos en rekke marine organismer. Havforskningsinstituttet skriver videre at et krav om minimum 1000 m avstand fra undervannsdetonasjon til nærmeste kjente korallforekomst er en begrensning som på ingen måte tar hensyn til det marine økosystemet. Havforskningsinstituttet mener militær øving som inkluderer undervannsdetonasjoner ikke er forenlig med intensjonene i marint vern og anbefaler at Andfjorden marine verneområde kun tillater øving som består av navigasjon og skyting med øvingsammunisjon.

Folkeaksjonen Leve Havet mener at detonering av sprenglegemer bør utelukkes så langt det er mulig.

Statsforvalterne bemerker at bakgrunnen for forslaget om at det ikke bør utføres detonasjoner under vann nærmere enn 1000 meter fra kjente korallrev og hornkorallskoger, er basert på forvaltningsråd datert 03.11.2021 fra Havforskningsinstituttet. Statsforvalteren forstår at avstandskrav basert på trykkbølgeberegninger, som Forsvarsbygg peker på, ville vært en bedre tilnærming, men vurderer at dette ikke lar seg gjennomføre i denne verneplanprosessen. Foruten trykkbølgesimuleringer, vil dette kreve feltstudier som undersøker detonasjoners effekter på de forskjellige artene og naturtypene. Slikt arbeid bør uansett gjennomføres, for at Forsvaret og forsvarsindustrien skal ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å lage skytefeltinstrukser for de ulike skyte- og øvingsfeltene, men vil bli for tidkrevende å få gjennomført for denne verneplanen.

Statsforvalterne viser til at Forsvaret i egne utredninger knyttet til høring av forslag til ny forskrift om skyte- og øvingsfelt i sjø i 2021, har foreslått å pålegge seg selv et forbud mot detonasjoner nærmere enn 500 meter fra nærmeste registrerte korall-, svamp-, sjøfjær- og/eller kalkalgeforekomst. I Forsvarets høringsnotat fremkommer det at særlig kystnære, grunnere forekomster er spesielt utsatt fordi de kan treffes direkte av prosjektiler, og trykkbølger fra detonasjoner vil kunne slå av og ødelegge hele eller deler av koraller/-rev, og de øvrige sjøbunnstypene.

Statsforvalterne har forstått av Havforskningsinstituttet at øyekorall, som er arten som danner korallrev, er den arten som antas å være mest følsom for trykkbølger. Det vurderes som nødvendig at det opprettholdes et forbud mot detonasjoner nærmere enn 1000 meter for å ivareta både korallrevene og det sammensatte økosystemet korallrevene representerer. Korallrev vokser sjeldent inne i fjorder. Det forventes ikke være mange korallrev i Andfjorden, og et avstandskrav på 1000 meter vil ikke komme til å bli av vesentlig betydning for Forsvaret. Hornkorallskoger vil det være flere av, men disse antas å være mer robuste for trykkbølger enn korallrev. Statsforvalterne foreslår derfor at avstandsbegrensning reduseres til 500 meter for hornkorallskoger, som er lik det Forsvaret selv har foreslått.

Andøya Space Defence AS uttalte seg ikke til verneplanforslaget da det var på høring våren 2023.

Statsforvalterne viser til at Miljødirektoratet har påpekt at virksomhetens skyte- og øvingsaktivitet kan medføre forurensninger og at den derfor må reguleres gjennom en tillatelse etter forurensningsloven. Etter en søknadsprosess fikk virksomheten utslippstillatelse 18.01.2024. Virksomhet som kan medføre forurensing og forsøpling kan komme i konflikt med verneformålet. I lys av dette og Havforskningsinstituttets innspill om skadevirkningene av slik aktivitet, foreslår statsforvalterne at forsvarsindustrien må håndteres strengere i verneforskriften enn det som i utgangspunktet var lagt opp til i høringsdokumentet.

Statsforvalterne vurderer at skyte- og øvingsaktiviteten i regi av forsvarsindustrien bør skje innenfor Forsvarets skyte- og øvingsfelt med de samme rammer som Forsvaret gis gjennom verneforskriften. Forsvarsindustrien vil imidlertid gis anledning til å søke dispensasjon fra verneforskriften. Eventuelle tillatelser vil kunne knyttes til enkeltkampanjer eller områdeavklaringer over flere år. Dette er en innskjerping i forhold til høringen som ble gjennomført våren 2023. Det medførte at det våren 2024 ble gjennomført en ny begrenset høring av dette til partene som berøres av forslaget.

Miljødirektoratet har i brev av 10.10.25 sendt ut varsel om endring av tillatelse etter forurensningsloven for Andøya Space Defence AS (ASD). (Varselet inneholder en forventning om at ASD forholder seg til det som er kommet frem av kunnskap og hensyn som må tas i forbindelse med arbeidet med marint vern av Andfjorden. Det legges videre til grunn at ASD innretter sin virksomhet etter de bestemmelser som vil komme frem i et eventuelt vedtak om vern av Andfjorden marine verneområde.) Vi viser ellers til kommentarene og vurderingene i kap. 6.2.13.2 og kap. 5.5 (Positive og negative virkninger av vern).

6.2.13.2 Innspill til tilleggshøring 08.03.24 om innskjerpede regler for detonasjoner

Forsvarsbygg skriver i denne høringen at et forbud mot sprenging over og i vannoverflaten i område A, B, C vil sterkt begrense Forsvarets bruk av skytefelt Andfjorden II, og mener det vil legge uakseptable restriksjoner på øvings- og treningsaktiviteten for norske og allierte fartøyer, og kan ikke aksepteres av Forsvaret. Forsvarsbygg mener at det skal tas nødvendige hensyn til verneinteressene, men Forsvarets behov for skyte- og øvingsvirksomhet i et område med veletablerte skytefelt gjennom mange tiår må gis førsteprioritet.

Fiskarlaget Nord, FNF Troms og Fiskebåt uttaler alle at de støtter forslaget om at skyting med ammunisjon som detonerer, i minst mulig grad skal skje innenfor verneområdet.

Statsforvalterne viser til at det er foreslått å opprette tre beskyttelsesområder for spesielt verdifullt og sårbart naturmangfold, merket sone A, B og C i verneforskriften. Disse områdene ligger innenfor Forsvarets skyte- og øvingsfelt Andfjorden II. I dette området er det i den begrensede høringen foreslått et forbud mot detoneringer over og i overflaten. Imidlertid er det ikke hjemmel i naturmangfoldloven for å legge begrensninger på detoneringer over vann, bare i vannoverflaten, i vannsøylen og på bunnen. Derfor foreslås forbud mot detonering over vann tatt ut av forskriftsforslaget.

I dialogen har Forsvarsbygg uttrykt at Andfjorden II er av høy verdi fordi det også overlapper med luftrom END 410 Andfjorden/Skrolsvik som har status som 'stadig aktiv' i forhold til luftromsregulering. Forsvarsbygg trekker fram at det muliggjør øvelser med flere våpengrener på kort varsel, noe som gjør dette skytefeltet særlig anvendbart. Statsforvalterne har i den forbindelse hatt kontakt med Luftfartstilsynet om luftromsreguleringene i Andfjorden. Luftfartstilsynet informerte om at det er planlagt en revisjon av luftromsreguleringene i Andfjorden. Luftfartstilsynet skriver i epost at gjeldende luftromsorganiseringen ikke burde være noe tungtveiende argument i diskusjonen rundt marint vern. Luftromsorganiseringen kan endres som nødvendig for å ivareta brukernes nye eller endrede behov.

Kunnskapen om naturmangfoldet som er framkommet i forbindelse med verneplanen viser at det er store naturverdier i disse områdene. Sone C inneholder naturtypen bambuskorallskog, som er svært sjelden og som har status som sterkt truet på den norske rødlisten for naturtyper (2018). Sone B inneholder et av de største og best bevarte kystnære korallrevene langs norskekysten. Verdiene i sone A er ikke like godt kartlagte som de i sone B og C, men modelleringer utført av Havforskningsinstituttet og funn fra fiskere tyder på at det er betydelige naturverdier også i denne sonen. Det er gjort flere registreringer av både korallrev, hornkorallskoger, svampskoger, sjøfjærsamfunn og områder med kalkalger, som alle er sårbare og viktige naturtyper.

Statsforvalterne har forståelse for at Andfjorden er et viktig øvingsområde for Forsvaret og forsvarsindustrien, men kunnskapen om de store naturverdiene som er framskaffet gjennom verneplanprosessen, viser at det i noen områder må tas større hensyn enn det som har vært praksis tidligere.

Statsforvalterne vurderer at sone B og C har så tydelige naturverdier at det ikke lar seg forene med skyteaktivitet. Sone A framstår som en mosaikk av sårbare og viktige naturtyper. Selv om det er areal innimellom uten slike verdier, ser vi det som vanskelig å sikre en god økosystemforvaltning uten at hele sonen forvaltes restriktivt i forhold til detoneringer.

Forsvarsbygg skriver at det i forbindelse med kommunikasjon med ubåter benyttes akustisk undervannsdetonasjon (aktiv og passiv sonar) som teknikk for å sende og motta meldinger i vann. Lydsignalene kan lages med bruk av små detonasjoner. Ubåtenes øvingsaktivitet er helt avhengig av at undervannskommunikasjon kan foregå uhindret.

Statsforvalterne tar innspillet til følge, og foreslår å ivareta dette gjennom et unntak fra vernebestemmelsene for bruk av små detonasjoner i forbindelse med Forsvarets behov for undervannskommunikasjon.

Andøya Space Defence

Andøya Space Defence viser til at konsekvensutredningen legger til grunn at Forsvaret og Andøya Space Defence sine aktiviteter skal kunne fortsette som før vernet innenfor de vedtatte rammer og betingelser som de opererer innenfor. De mener det nye forslaget strider med dette.

Statsforvalterne har i høringsdokumentet flere steder gjort andre vurderinger enn det som kommer frem i konsekvensutredningen. Konsekvensutredningen inngår som en viktig del av arbeidet med å utrede marint vern i Andfjorden, som et supplement til den ordinære utredningen etter naturmangfoldloven. Der forvaltningen fraviker konsekvensutredningen, må dette begrunnes. I forbindelse med verneplanprosesser søkes det å ivareta eksisterende virksomhet, men naturmangfoldloven § 34 gir hjemmel til å kunne forby eller regulere virksomhet som kan motvirke formålet med vernet. Gjennom høringen er det kommet tydeligere frem at skyting- og øving med ammunisjon som detonerer, kan gi store skadevirkninger på både grunne og dype marine arter og naturtyper, samt medføre fare for forurensning og forsøpling i sjø. På bakgrunn av dette vurderer statsforvalterne at det er nødvendig å foreslå reguleringer av detonasjoner i Andfjorden for å kunne ivareta verneformålet.

Andøya Space Defence mener at forbud mot sprenging over og i overflaten i sone A begrenser sterkt viktige potensielle øvingsområder for Andøya Space Defence, med negativ konsekvens.

Statsforvalterne har forståelse for at Andfjorden er et viktig øvingsområde for Forsvaret og forsvarsindustrien, men kunnskapen om de store naturverdiene som er framskaffet gjennom verneplanprosessen viser at det i sone A må tas større hensyn for å ivareta naturverdiene. Som nevnt foreslås forbud mot detonering over vann tatt ut, og statsforvalterne legger til grunn at detoneringer i vannoverflaten også inkluderer detoneringer i objekter som flyter.

Andøya Space Defence er uenig i at ammunisjon som detonerer i og over vannoverflaten skal ha negativ påvirkning, ettersom ammunisjon har lav blindgjengerhyppighet.

Statsforvalterne har forstått at dagens ammunisjon har lav blindgjengerhyppighet, men at det likevel kan forekomme. Forslaget om forbud mot detonering i sone A, B, C og D, har ikke bare bakgrunn i fare for blindgjengere, men også skadevirkninger fra detonasjoner, samt forsøpling og forurensning fra aktiviteten.

Andøya Space Defence skriver at Forsvarets skyte- og øvingsfelt ennå ikke er avklart, og derfor foreløpig ikke kan brukes for Andøya Space Defence sin virksomhet.

Statsforvalterne bemerker at dette ikke medfører riktighet. Regjeringen har gått bort ifra å lage forskrift om skyte- og øvingsfelt i sjø i plan- og bygningslovens virkeområde (ut til 1nm utenfor grunnlinjen). I dette området defineres Forsvarets skyte- og øvingsfelt av hensynssonene angitt i kommunenes gjeldende kystsoneplaner. Statsforvalterne har forstått det slik at skyte- og øvingsfeltene utenfor denne grensen skal etableres som militære forbudsområder med hjemmel i sikkerhetsloven, slik det gjøres i dag. Vernekartet skal vise skyte- og øvingsfelt i tråd med kommunens kystsoneplan på vedtakstidspunktet for verneplanen.

Andøya Space Defence viser til forslag om at det kan søkes dispensasjon fra verneforskriften til aktivitet som ikke er i strid med verneformålet. Andøya Space Defence skriver at de ikke ser behov for å søke dispensasjon fra aktiviteter som ikke er i strid med verneformålet.

Statsforvalterne bemerker at enhver form for skyteaktivitet som gir påvirkninger i form av trykkbølger, forsøpling og forurensning, i utgangspunktet er i strid med verneformålet. I skyte- og øvingsfeltene aksepteres denne aktiviteten, med unntak for beskyttelsessonene for sårbart og verdifullt undersjøisk naturmangfold og referanseområdene. Utenfor skyte- og øvingsfeltene foreslår vi at det i utgangspunktet blir forbudt med skyteaktivitet, men at det åpnes for å kunne søke dispensasjon forutsatt at man har kontroll på at det ikke skader viktige naturmangfoldverdier. En dispensasjon fordrer derfor god kunnskap om både påvirkning fra tiltaket og naturverdier i området. En slik dispensasjon kan innvilges for både kortere tidsrom eller flere år.

Andøya Space Defence viser til at det står i den begrensede høringen at en eventuell økning i skyte- og øvingsaktivitet primært må gjøres utenfor verneområdet. Andøya Space Defence skriver at aktiviteten deres i Andfjorden er begrenset til noen få uker i året og at det ikke er indikasjoner på at denne kommer til å øke i noen særlig grad i fremtiden.

Statsforvalterne tar dette til etterretning, men legger til grunn at Forsvaret har uttalt at den sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier at behovet for skyte- og øvingsaktivitet er økende.

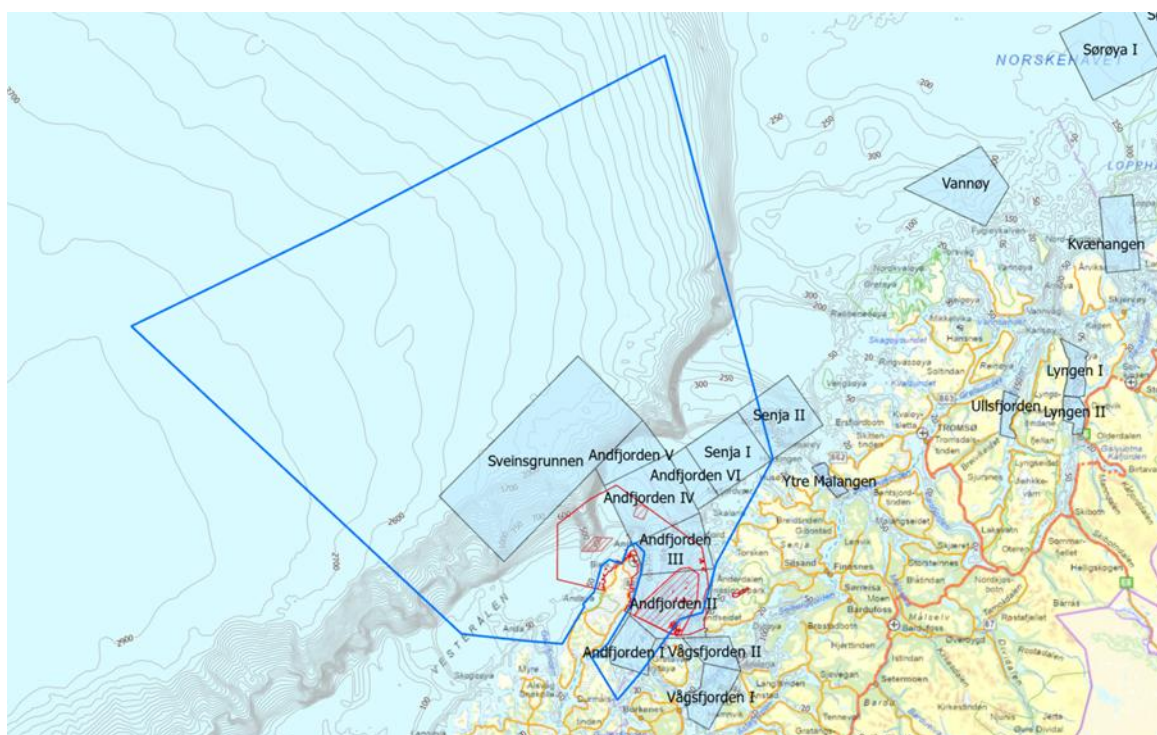
Andøya Space Defence viser til at nytt forslag innebærer forbud om detonering i vannoverflaten (utenfor eksisterende skyte- og øvingsfelt). Andøya Space Defence skriver at dette er en meget vesentlig endring med store konsekvenser, og at Andøya Space Defence ikke kan gjennomføre viktig testing og øvingsaktivitet for norsk og utenlandsk forsvar i det foreslåtte verneområdet overhodet.

Statsforvalterne viser til at Andøya Space Defence i tidligere uttalelse har vist til et bruksområde på nesten 30 000 km². Det oppgis at om lag 5000 km² av disse er i stadig bruk. Det foreslåtte marine verneområdet er på 1854 km². Over 90 % av det foreslåtte verneområdet inngår i det som Andøya Space Defence har henvist til som sitt bruksområde. Forslaget legger opp til at målområder for detoneringer innenfor verneområdet bare kan etableres innenfor Forsvarets skyte- og øvingsfelt, med unntak for beskyttelsesområde for sårbart og verdifullt undersjøisk naturmangfold og referanseområde. Forsvarets skyte- og øvingsfelt overlapper med nesten 60 % av det foreslåtte marine verneområdet. Når

man trekker fra beskyttelses- og referanseområdene, kan fortsatt 40 % av verneområdet benyttes til aktiviteten. Forslaget legger videre opp til at det kan søkes om dispensasjon fra verneforskriften til detoneringer i området utenfor skyte- og øvingsfeltet. Statsforvalterne vurderer at forslag til verneforskrift ivaretar både Forsvaret og Andøya Space Defence sitt behov for skyteaktivitet.

Andøya Space Defence skriver at det er vanskelig å holde all aktivitet utenfor det foreslåtte verneområdet på grunn av tekniske begrensninger, og at det enkelte ganger er nødvendig med ankringsdybder.

Statsforvalterne viser til at dersom det er behov for arealer utenfor Forsvarets skyte- og øvingsfelt, legger forslaget opp til at virksomheten kan søke dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Kart som viser bruksområdet til Andøya Space defence (blå strek), Forsvarets skyte- og øvingsområder som ble hørt i 2020 (lys blå), og det foreslåtte verneområdet med beskyttelsesområde og referanseområder (rødt).

Romfartsvirksomhet

Nordland fylkeskommune mener at følgende punkter må legges til i verneforskriftens § 5 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser): Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- Nedfall fra raketter som skytes opp fra andre rakettbaser enn Oksebåsen og Børvågen, gitt tilsvarende påvirkning på de marine verneverdiene.
- Romnæring som ikke er i strid med verneformålet.

Nordland fylkeskommune har i e-post presisert at tanken bak innspillet var å holde muligheten åpen for at andre aktører enn Andøya Space skal kunne etablere egne romhavner eller eventuelt at Andøya Space skal kunne å utvide/bygge ytterligere oppskytningsplattformer/romhavner i området.

Statsforvalterne viser til at det i verneforskriften i høringsforslaget er en unntaksbestemmelse for nedfall av raketter som skytes opp fra rakettbasene i Oksebåsen og Børvågen (§ 4d). Statsforvalterne har kommet frem til at det ikke er nødvendig å ha med raketter som skytes opp fra Børvågen i denne unntaksbestemmelsen. De satellittbærende rakettene som skytes opp fra denne rakettbasen er så store

at de vil slippe sine drivstofftanker langt utenfor verneområdet i internasjonalt farvann, i motsetning til de mindre forskningsrakettene/sonderakettene som skytes opp fra Oksebåsen. Rakettene fra Børvågen ble inkludert i bestemmelsen fordi deler av sikkerhetssonen til oppskytingen overlapper med det foreslåtte marine verneområdet. Men nedfall av raketter eller drivstofftanker i verneområdet vil kun skje ved ulykkestilfeller, og det er ikke noe man skal ta høyde for i verneforskrifter. Den økte romaktiviteten som Nordland fylkeskommune skisserer i sin epost, vurderer vi som uproblematisk i forhold til verneområdet, da disse rakettene også vil være av en størrelse som normalt ikke medfører nedfall av drivstofftanker i verneområdet. Vi tar derfor ikke fylkeskommunes forslag om spesifisert dispensasjonsbestemmelse til følge.

Forsvarsbygg har kommentert statsforvalternes tilråding i brev 19.09.24 til Miljødirektoratet, og bemerker at verneforslaget som ble sendt på høring i april 2023, la utgangspunktet til rette for mulig sameksistens mellom vern og Forsvarets skyteøvelser i Andfjorden. Det største avviket mellom forslag til vernebestemmelser og Forsvarets bruksbehov gjaldt detonasjonsavstand til korallrev. Endringsforslagene i begrenset høring 08.03.2024 skjerpet vernebestemmelsene på en rekke punkter, og legger uakseptable restriksjoner på skyte- og øvingsvirksomheten. Forsvarsbygg peker videre på at restriksjonene primært gjelder område med spesielt verdifullt og sårbart naturmangfold merket sone A, B og C, og referanseområde merket sone D. I restriksjonsområdene vil detonering av sprenglegemer under vann (§4d) og i vannoverflaten (§4c) være forbudt, samt detonering av blindgjengere (§4e). Restriksjonssone A, B og C ligger alle i skytefelt Andfjorden II, og restriksjonene vil bety at skytefelt Andfjorden II ikke kan anvendes som et skyte- og øvingsfelt for Forsvaret.

Forsvarsbygg bemerker videre at sone D vil ligge som en vernet enklave midt i skytefelt Andfjorden IV. Skytefeltet har blant annet en funksjon som målområde for våpen som avfyres lenger inn i Andfjorden. Vernebestemmelsene for sone D vil vanskeliggjøre bruken av skytefeltet og samspillet mellom skytefeltene i Andfjorden-komplekset.

Vernebestemmelsene (§4e) opprettholder videre et forbud mot detonasjoner nærmere kjente korallrev enn 1000 meter. En avstand på 1000 m vil båndlegge store arealer for Forsvaret og kan ikke aksepteres. Forsvarsbygg gjentar at bestemmelsen bør erstattes av forskningsbaserte og differensierte grenser basert på trykkbølgeberegninger, slik at man får et nødvendig kunnskapsgrunnlag for å kunne fastsette tallfestet maksimal trykkbølge mot sjøbunn og reelle grenseverdier for detonasjonsforbudet. Bestemmelsen slik den står nå skiller ikke mellom små detonasjoner på noen gram eksplosiver helt øverst i vannsøylen (nær overflaten), og større detonasjoner på bunnen. Dette manglende skillet vil legge unødvendige restriksjoner på øvings- og treningsaktivitet for norske og allierte fartøyer. Bestemmelsen vil også ha som konsekvens at ved oppdagelse av nye korallrev, vil restriksjonsområdet øke.

Forsvarsbygg viser til at skytefeltene i Andfjorden er veletablerte skytefelt som har vært mye benyttet i over 70 år. Skytefeltene har med sitt omfang og beliggenhet i Troms unike kapasiteter som muliggjør store, sammensatte flåteøvelser og samvirke med allierte styrker. Det finnes få alternativer til denne kapasiteten, og den sikkerhetspolitiske situasjonen tilsier at behovet for skyte- og øvingsaktivitet er økende.

Miljødirektoratet viser til at Havforskningsinstituttet har gitt forvaltningsråd om undersjøisk naturmangfold i Forsvarets skyte- og øvingsfelt (Mortensen mfl., 2021). I rapporten viser Havforskningsinstituttet til at det for en mer detaljert utredning er nødvendig å innhente mer kunnskap om karakteristikk av trykkbølger fra både seismikk og ammunisjonsdetonasjon. For å kunne sammenlikne disse to aktivitetene er det viktig å bruke felles måleenheter for trykkbølger. Som en føre-

var-tilnærming anbefaler Havforskningsinstituttet at detonasjon ikke foregår nærmere enn 1000 m fra kjente korallforekomster. Vi bemerker området også har annet sårbart naturmangfold enn korallforekomster.

Miljødirektoratet hadde møte med Forsvarsbygg 07.11.24, om Forsvarets virksomhet i området og forslag til verneforskrift. Som en oppfølging av dette møtet oversendte Forsvarsbygg 26.06.25 en rapport (jf. vedlegg) utarbeidet av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) om effekten av Forsvarets øvingsaktivitet på koraller i Andfjorden. Følgende tabell er presentert i rapporten:

Tabell 1. Horisontal og vertikal skaderadius for ulike typer ammunisjon som det er aktuelt for Sjøforsvaret og allierte å bruke i Andfjorden. Skadesonen er definert ved området hvor spisstrykket overstiger 225 dB (re 1μPa)

Type ammunisjon	Horisontal skaderadius m	Vertikal skadesone m	Kommentar
Granat 12,7mm	20	0-20	Detonerer nær overflaten
Granat 40mm	50	0-50	Detonerer nær overflaten
Granat 76mm	100	0-100	Detonerer nær overflaten
Granat 127mm	90	0-90	Detonerer nær overflaten og vil ventilere mot overflaten
Dykkeroppkalling signal	30	0-40	Detonerer nær overflaten
Signal til Ubåt	40	0-50	Detonerer nær overflaten
Torpedo motmiddel	0	0	Detonerer i luft*
Missil	0	0	Detonerer i luft*
Lettvekttorpedo	900	0-900+d	Detonerer dypere i vannsøylen, d=detonasjonsdyp
Tungvekttorpedo	1500	0-1500+d	Detonerer dypere i vannsøylen, d=detonasjonsdyp

*For den type ammunisjon hvor detonasjonen skjer i luft vil så lite av energien forplante seg ned i vannsøylen at skadesonen er satt til 0m.

Med referanse til Havforskningsinstituttets undersøkelser i Andfjorden (Husa et al. 2020), bemerker FFI at Andfjorden har noen av Norges største og flotteste korallrev, og at disse befinner seg på forholdsvis dypt vann, dypere enn 200m. Forsvarets skyteøvelser innebærer i hovedsak at små ladninger som detonerer nær overflaten, og FFI vurderer det slik at trykkbølgen vil dempes så mye før den når bunnen, at den ikke vil skade koraller. Unntaket er skyting med skarpe torpedoer, hvor man trenger sikkerhetsavstander på 1-2 km fra korallforekomster for å unngå skade. Skyting med skarp torpedo vil også kunne skade både fisk og sjøpattedyr over et stort område, og bør etter instituttets vurdering sannsynligvis unngås i et marint verneområde. Koraller er svært følsomme for alle former for mekanisk påvirkning, og derfor bør man også unngå bunnfall av prosjektilfragmenter eller rester fra skytemål som synker til bunns. FFI anbefaler derfor ikke skyting direkte over korallforekomster, men for skyting med alle typer ammunisjon unntatt skarp torpedo ser vi ikke behov for sikkerhetssoner utover dette.

Vi bemerker at forskriftene om de marine verneområdene Jærkysten og Rauerfjorden (kgl.res. 17.06.16), og Krossfjorden og Kråkvåg og Bjugn fjorden (kgl.res. 13.02.26), har et unntak i § 4 for eksisterende bruk av militære skyte- og øvingsfelt, dvs. at det er tillatt. Forskriften om Krossfjorden har i tillegg en spesifisert dispensasjonsbestemmelse om bruk av eksisterende skyte- og øvingsfelt som ikke faller inn under § 4.

I motsetning til ovennevnte forskrifter, omfatter forskriftsforslaget for Andfjorden § 4 i tillegg en rekke andre bestemmelser som også regulerer Forsvarets virksomhet. Dette gjør at forskriftsforslaget etter Miljødirektoratets vurdering er uklart hvordan unntaket for "eksisterende bruk av skyte- og øvingsfeltet" skal forstås. I tillegg utøves aktiviteten ikke utelukkende av Forsvaret, men også av forsvarsindustrien som ikke er omfattet av begrepet militær operativ virksomhet. Noen av unntakene i § 4 i forskriftsforslaget omfatter videre kun Forsvaret, mens andre omfatter både forsvar og forsvarsindustrien. På bakgrunn av høringsuttalelsene vurderer vi at den aktivitet som utføres i området

i øvingsøyemed i dag, er så vidt sammenvevd, at en slik differensiering i praksis blir krevende. Miljødirektoratet vurderer derfor at unntaket for eksisterende bruk av militært skyte- og øvingsfelt, bør omfatte både Forsvaret og forsvarsindustrien. Vi foreslår at det presiseres at "eksisterende bruk" knytter seg til vernetidspunktet, jf. også vurderingen fra departementet som er gjengitt ovenfor.

For å øke lesbarheten foreslår vi at bestemmelsene som regulerer Forsvaret og forsvarsindustriens bruk, skilles ut i en egen bestemmelse.

Rapporten fra FFI, jf. tabellen ovenfor, gir bedre informasjon om skadepotensialet ved bruk av ulike ammunisjonstyper, enn det som lå til grunn for statsforvalternes tilråding.

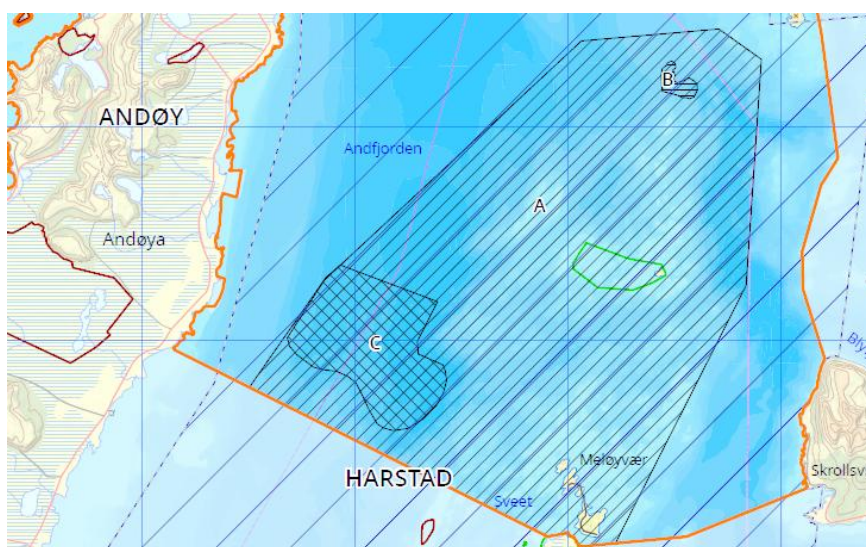
Vi vurderer at bruk av skarp torpedo har et så stort skadepotensial, ikke bare når det gjelder spesielt sårbart naturmangfold, men også når det gjelder andre verneverdier, at slik aktivitet bør unngås i hele det foreslåtte verneområdet. De øvrige ammunisjonstypene som det ifølge rapporten fra FFI er aktuelt å bruke i Andfjorden, har en skaderadius/skadesone i intervallet 0-100 meter.

For bruk av all annen skarp ammunisjon anbefaler vi forbud skyting og detonering er i sonene B, C og D, samt at skyting og detonering ikke skje nærmere disse sonene B, C og D, enn horisontal skaderadius angitt i rapporten fra FFI. Videre foreslår vi en formulering om at det samme gjelder når slik aktivitet medfører bunnfall i disse sonene.

Statsforvalternes tilrådte forslag til verneforskrift omfatter ikke regulering av bestemte skarpe ammunisjonstyper, men setter forbud mot detonering av sprenglegemer i vannoverflaten i sonene A, B, C og D, forbud detonering av sprenglegemer under vann i disse sonene, samt forbud mot detonering av sprenglegemer under vann i områder nærmere kjente korallrev enn 1000 meter og områder nærmere kjente hornkorallskoger enn 500 meter.

Statsforvalterne peker på at verdiene i sone A ikke er like godt kartlagte som de i sone B og C, men modelleringer utført av Havforskningsinstituttet og funn fra fiskere tyder på at det er betydelige naturverdier også i denne sonen. Sone A framstår som en mosaikk av sårbare og viktige naturtyper.

Samtidig er det betydelig overlapp med skyte- og øvingsfelt i Andfjorden, og sone A utgjør en stor andel av det samlede arealet for sonene A-C (ca. 350 km²):

Dersom det i sone A åpnes for detonasjoner i dypere farvann enn den vertikale skadesonen angitt i tabellen i FFI sin rapport, vil det kunne redusere de negative virkningene for Forsvaret og forsvarsindustrien, sammenlignet med et forbud mot all skyting og detonering i hele sone A.

Verneforslaget omfatter to soner D, hhv. i sørvestre og nordøstre del av verneforslaget (til sammen ca. 56 km²). Begge er foreslått som referanseområder, og for at de skal kunne fungere etter hensikten, bør de i minst mulig grad utsettes for påvirkning fra ulike aktiviteter.

Statsforvalterne har foreslått at forbud mot detonering over vann tas ut av forskriftsforslaget, under henvisning til at det ikke hjemmel i naturmangfoldloven for å legge begrensninger på detonerings over vann, bare i vannoverflaten, i vannsøylen og på bunnen. Miljødirektoratets vurdering er at naturmangfoldloven hjemler adgang til å legge begrensninger på aktivitet over vannoverflaten der aktiviteten direkte har virkning som forringer verdier knyttet til sjøbunn, vannsøyle eller vannoverflate. Detonerings over vannoverflaten vil medføre at vannoverflaten brytes og at avfallet havner som søppel på sjøbunnen, og vil dermed være en aktivitet som reguleres av vernebestemmelsene. Se også kap. 6.2.7.

På bakgrunn av dette anbefaler vi at det tas inn en ny bestemmelse i forslaget til verneforskrift, der vedlegg 2 er basert på tabellen i FFI sin rapport:

"§ 4a. (unntak for Forsvaret og forsvarsindustrien)

Vernebestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet, samt Forsvaret og forsvarsindustriens bruk av militære skyte- og øvingsfelt avmerket på vernekart inntatt i vedlegg 1, som skjer innenfor rammene av denne paragrafen.

Skyting med skarp torpedo og andre typer større undervannsdetonasjoner er forbudt. For bruk av all annen skarp ammunisjon gjelder følgende:

- Skyting og detonering er forbudt i sone B, C og D avmerket på vernekartet inntatt i vedlegg 1. Det samme gjelder når slik aktivitet medfører bunnfall i disse sonene.
- Skyting og detonering må ikke skje nærmere sonene B, C og D, enn horisontal skaderadius angitt i tabell inntatt i vedlegg 2. Det samme gjelder når slik aktivitet medfører bunnfall i disse sonene.
- I sone A må detonering ikke skje i grunnere farvann enn den vertikale skadesonen angitt i tabell inntatt i vedlegg 2.

Skyting med ammunisjon uten sprenglegemer er tillatt.

Forsvarets bruk av små detonasjoner i forbindelse med undervannskommunikasjon er tillatt."

Vi viser ellers til vurderingene av positive og negative virkninger av vern i kap. 5.5.5.

6.2.14 Marin samferdsel – havner, farleder og tekniske installasjoner

Kystverket har vurdert verneplanen i forhold til ankring, drift og etablering av nye navigasjonsinstallasjoner, farleder og havneområder, og har ingen merknader til hvordan dette er ivare tatt i planen.

Statsforvalterne tar innspillet til etterretning.

Miljødirektoratet har ingen merknader.

6.2.15 Petroleumsvirksomhet

Oljedirektoratet viser til Rådgivende utvalgs rapport: «Endelig råd til utforming av marin verneplan for beskyttede områder i Norge (2004), vedlegg 1, nest siste avsnitt: «*Utnyttelse av eventuelle petroleumsressurser er ikke nødvendigvis i strid med verneformålet. Ved leting og produksjon må det stilles strenge krav til at det ikke er utslipp eller annen påvirkning som kan skade verneverdier på havbunnen*».

Statsforvalterne bemerker at Rådgivende utvalgs rapporter hovedsakelig er råd for utformingen av marine verneområder. Statsforvalternes vurdering er at leting og produksjon av petroleumsressurser vil være i strid med verneformålet til det foreslåtte marine verneområdet i Andfjorden.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes kommentar, og tilføyer at det ikke er åpnet for slik virksomhet i noen av de andre foreslåtte marine verneområdene, og heller ikke i noen av de vedtatte marine verneområdene.

6.2.16 Kulturminner og kulturmiljøer i sjø

Universitetsmuseet UIT Norges arktiske universitet viser til tidligere innspill, men ønsker å tilføye opplysninger om fire moderne vrak som er med i en nylig utviklet database over skipsfunn fra moderne tid i norske farvann utviklet av norsk maritimt museum.

Statsforvalterne takker for ny kunnskap og tar det til etterretning.

Miljødirektoratet bemerker at forslaget til verneforskrift inneholder en spesifisert dispensasjonsbestemmelse om istandsetting, skjøtsel og vedlikehold av kulturminner.

6.2.17 Kabler og rørledninger

Olje- og Energidepartementet kommenterer at det strekker seg kraftkabler gjennom området. Det er nødvendig at disse fortsatt kan driftes og vedlikeholdes som i dag og at det er mulighet for å gjøre oppgraderinger og utvidelser dersom dette viser seg å være nødvendig. Bestemmelsene i forskriftens avsnitt 5.2.10 § 4n) og o) om kabler og rørledninger ivaretar etter departementets syn dette behovet. Departementet har ingen ytterligere kommentarer ut over dette.

Norges vassdrags- og energidirektorat orienterer om at nettselskapene Arva AS og Noranett AS har sjøkabler som krysser det foreslåtte verneområdet. Arva AS har en sjøkabel som krysser indre Selfjorden, vest på Senja. Noranett AS (tidligere Hålogaland Kraft Nett AS) har en sjøkabel som krysser Krøttøysundet, sørøst i det planlagte verneområdet. I begge tilfeller er kablene nødvendige for å opprettholde strømforsyningen. Norges vassdrags- og energidirektorat skriver at nettselskapene må ha anledning til å vedlikeholde og videreutvikle strømforsyningen også etter et eventuelt vern av området, og ber om at standardbestemmelsene for nettanlegg blir inkludert i verneforskriften. Videre ber direktoratet om at de nevnte nettselskapene inkluderes på høringslisten i den videre prosessen for marint vern av Andfjorden for at de skal få muligheten til å uttale seg om vern kommer i konflikt med øvrig nettanlegg.

Statsforvalterne beklager at Arva AS og Nordanett AS har falt ut av høringslista. Høringen er offentliggjort i et bredt utvalg av plattformer for å kunne nå alle relevante parter. Begge nettselskapene er på kopilista i brevet fra NVE og skal dermed være informert om høringa. Nordanett AS har også fulgt opp med egen uttalelse.

Nordanett skriver at de på sikt har behov for å vedlikeholde eksisterende 22kV anlegg som forsyner Meløya med strøm. Gitt at selskapets behov for vedlikehold og videreutvikling av dagens strømforsyning blir ivare tatt etter vern av området har selskapet ikke innvendinger til at området vernes.

Statsforvalterne bemerker at nettselskapenes drift, vedlikehold og oppgradering av eksisterende sjøkabler er unntatt de foreslåtte vernebestemmelsene. Eventuell legging av nye kabler eller flytting av kabler til ny trasé, fordrer at det søkes dispensasjon fra verneforskriften. Dette for at forvaltningsmyndigheten skal få mulighet til å påvirke trasévalg for nye kabler av hensyn til sårbare naturverdier.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes kommentar.

6.2.18 Friluftsliv

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms viser til tidligere innspill om at FNF og SABIMA ikke var enige i konsekvensutredningen sin konklusjon om at vern er negativt for friluftsliv. Etter FNF sin erfaring er naturverdiene og naturopplevelsene viktigere for friluftsliv enn behovet for flere brygger, moloer og den type tilrettelegging (som allerede finnes i området). FNF er derfor positiv for at Statsforvalter legger til grunn at vern er positivt for friluftsliv. FNF fremhever at opplevelsen av et marint verneområde innebærer et transekt kyst-hav gir større uttelling for friluftslivsinteressene enn om man ikke har et transekt som inkluderer Selfjorden. FNF mener at opplevelsen av landskapet, fuglene og kunne drive marint friluftsliv i et marint verneområde er en stor verdi.

Statsforvalterne deler FNF og SABIMA sitt syn på at vern er positivt for friluftsliv.

Miljødirektoratet slutter seg til dette, og viser til vurderingene i kap. 5.5 (Positive og negative virkninger av vern).

6.2.19 Reiseliv

Whale2Sea viser til at de driver helårlig hvalturisme med base på Andenes. Whale2sea mener at etablering av et slikt verneområde vil være svært positivt i forbindelse med turisme ettersom den gir «*økt status*» til havområdet samt bidrar til en ny dimensjon knyttet til kunnskapsformidling.

Statsforvalterne er enige med Whale2Sea om at et marint vern vil være positivt for reiseliv, ettersom vernet bidrar til å ta vare på naturverdiene og naturopplevelsene.

Miljødirektoratet slutter seg til dette, og viser til vurderingene i kap. 5.5 (Positive og negative virkninger av vern).

6.2.20 Virkninger for andre planer

Andøy kommune mener at verneplanforslaget har manglende forståelse for hvordan vernet skal fungere i praksis - da spesielt for kommunene som skal praktisere og har myndighet etter sektorlovverk som plan- og bygningsloven, forurensningsloven og vannressursloven med flere. Spesielt er dette knyttet til konsekvensene for aktivitet på land - som tilstøtende areal til verneplanavgrensningen, verneplanens avgrensning i forhold til lovlig eksisterende aktivitet, og forvaltning av sektorlovverk med effekt for verneforskriften.

Nordland fylkeskommune stiller seg bak Andøy kommunes bekymring angående manglende vurdering av verneforslagets konsekvenser for kommunens myndighetsområder og tiltak som planlegges utenfor vernegrensene. Det er viktig at man kommer frem til en løsning som ivaretar kommunens selvvråderett,

planlegging og mulighet for utvikling, særlig innenfor 100-metersbeltet. Nordland fylkeskommune forutsetter at Statsforvalteren følger opp bekymringen og oppretter dialog med Andøy kommune med mål om at disse forholdene avklares før Statsforvalterens tilrådning sendes til Miljødirektoratet.

Statsforvalterne har fulgt opp med eget møte med Andøy kommune den 31.01.24, og vurderer at marint vern ikke vil påvirke planer på land ettersom marint vern utlukkende handler om vern av marint naturmangfold. Det marine vernet vil derfor ikke gjøre strandsonevernet strengere. Marint vern kan, indirekte, medføre begrensinger på land, ettersom det er forbudt med avløpsvann og konsentrerte forurensningstilførsler. I høringsforslaget var det foreslått unntak fra vernebestemmelsene for drift og vedlikehold av eksisterende kloakkanlegg. Det ble videre lagt opp til at det må søkes om tillatelse til legging av nye kabler og rørledninger. Implisitt i dette legges det opp til at man må søke dispensasjon til nye og utvidelser av eksisterende utslipp. Kommunen viser til et misforhold i vernet, ved at selv små avløp fra enkelthusstander vil være forbudt, mens det samtidig tillates svært store utslipp fra landbaserte akvakulturanlegg. Kommunen mener det er viktig at verneforskriften ikke legger opp til unødvendig søknadsbehandling.

Statsforvalterne ser at det er behov for å tydeliggjøre håndteringen av utslipp fra bebyggelse i verneforskriften, og at det bør innføres en nedre grense for når man må søke dispensasjon. Slike utslipp vurderes ikke å utgjøre noen stor trussel mot verneformålet i Andfjorden, såfremt at bestemmelsene i forurensningsforskriften følges. Statsforvalterne tilrår unntak fra vernebestemmelsene for etablering av nye utslipp av sanitært avløpsvann mindre enn 50 pe (personekvivalenter), og at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi dispensasjon til for utslipp av sanitært avløpsvann mer enn 50 pe. Dette er også grensen for rensekrav ved utslipp etter forurensningsforskriftens kapittel 12. Statsforvalterne tilråd videre at etablerte utslipp også er søknadspliktig dersom de økes vesentlig (>25%).

Miljødirektoratet slutter seg til statsforvalternes vurdering og tilråding.

FNF Troms mener det er viktig at Statsforvalteren synliggjør hvordan verneområdet oppfyller kriterier satt i internasjonale avtaler for å klargjøre i hvilken grad verneområdet korresponderer med slike forpliktelser.

Statsforvalterne bemerker at verneplanen for Andfjorden har ikke hatt som målsetting å oppfylle kriterier satt i internasjonale avtaler. Andfjorden inngår i marin verneplan av 2004, som svarer til et nasjonalt mål om bevaring et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner fremmet i St.meld. nr. 68 (1980-81), Vern av norsk natur, og nærmere definert i St.meld. nr. 43 (1998-99) Vern og bruk av kystsonen og St.meld. nr. 12 (2001-02) Rent og rikt hav. Statsforvalteren vurderer at verneplanen er et lite steg i riktig retning for Norge i å nå de internasjonale målene om vern av kyst- og havområder i avtaler som Regjeringen har undertegnet. Det foreslåtte marine verneområdet i Andfjorden er på 1854 km². Dersom dette området vedtas vernet vil prosentandelen vernet sjøareal innenfor territorialgrensen øke fra 4,5 til 5,7 %. Norge har gjennom FN-konvensjonen om biologisk mangfold i 2010 vært med på å vedta mål om vern av 10 % av kyst- og havområdene innen 2020 (Aichi-mål) og gjennom deltakelsen i Havpanelet i 2023 vært med på å vedta mål om at 30 % av kyst- og havområdene innen 2030 skal bevares gjennom marint vern og andre effektive bevaringstiltak (internasjonal avtale om bevaring av bærekraftig bruk av marint biologisk mangfold på det åpne hav). Det er Miljødirektoratet som vurderer IUCN-kategorisering av verneområder, og det skjer etter at vedtak om vern er fattet. Da vet man hvilke vernebestemmelser som blir gjeldene.

Miljødirektoratet bemerker at vern av Andfjorden vil oppfylle både nasjonale mål og internasjonale forpliktelser, se kap. 2.

6.2.21 Skjøtsel

FNF Troms skriver at naturrestaurering ikke bare er viktig på land, men også i hav, og at det er ønskelig med restaureringsmål for de deler av Andfjorden der det er behov for dette.

Statsforvalterne bemerker at naturrestaurering er også relevant for marine områder. Eksempler på dette er rydding av fiskeredskaper, desimering av kråkebollebestand for å ivareta tareskog og bekjempelse av fremmede arter som havnespy. Restaureringsmål og skjøtsel er temaer for forvaltningsplan.

Miljødirektoratet viser til statsforvalternes kommentar, og tilføyer at NIVA på oppdrag fra Miljødirektoratet har utarbeidet rapporten "Kunnskapsoppsummering om marine områder som er viktige for karbonlagring" (Hancke mfl., 2022). Ifølge rapporten er nedbeiting fra kråkeboller den største trusselen for tareskog i Midt- og Nord-Norge, mens på Sørlandet og deler av Vestlandet er utslipp av næringssalter fra land i kombinasjon med varmere havtemperatur ansett som de mest alvorlige truslene for både tang og tare. I rapporten fremkommer det også at:

På 1970-tallet ble det meste av tareskogen fra Trøndelag og nordover beitet ned av kråkeboller. Gundersen m.fl. (2011) estimerte at bortimot 10 000 km² (100 millioner tonn) tareskog ble beitet bort i denne perioden. Nyere forskning tyder på at overfiske av kråkebollenes predatorer, som steinbit, kysttorsk og hyse, var årsaken til dette regimeskiftet (Norderhaug m.fl. 2020). Imidlertid har tareskogen gradvis vokst tilbake fra Trøndelag og nordover, de siste tiårene, antageligvis på grunn av varmere klima og høyere krabbepopulasjoner som begge bidrar til redusert kråkebolleoverlevelse (Rinde m.fl. 2014; Christie m.fl. 2019). Man antar at denne trenden vil fortsette nordover i tiden fremover, men enn så lenge er enorme tareskogsområder i Troms og Finnmark nedbeitet. Tangen er i mindre grad påvirket av kråkeboller, siden kråkebollene stort sett lever dypere enn de fleste tangartene (Hancke mfl., 2022).

6.2.22 Forvaltningsplan

Andøy kommune, Nordland fylkeskommune, Andfjord Salmon AS, Sjømatbedriftene og Sjømat Norge mener at arbeidet med forvaltningsplan bør startes opp og kjøres som en parallell prosess fram mot endelig vernevedtak. Nordland fylkeskommune mener at dette kan bidra til å sikre god lokal involvering og forutsigbarhet for berørte parter. Sjømatbedriftene mener det er viktig for å synliggjøre hvilke konsekvenser vernet vil få. Sjømat Norge ber om at det må være en grundig, åpen prosess med utarbeidelse av denne før planen blir vedtatt.

Andøy kommune mener at det i verneforskriften må komme frem saksbehandlingsregler for dispensasjoner og søknader ihht. §§. 5 og 6.

Statsforvalterne mener at det som er relevant i verneprosessen allerede er belyst i verneforslaget, og at det ikke er behov for å skrive forslag til forvaltningsplan før verneforskriften vedtas. Man vet heller ikke hvordan den endelige verneforskriften blir. Videre er det vanlig praksis at forvaltningsplaner utarbeides av forvaltningsmyndigheten. Hvem dette blir er heller ikke avklart før vernevedtaket er fattet.

Miljødirektoratet viser til Statsforvalternes kommentar, og tilføyer at saksbehandling ved dispensasjonssøknader er nærmere omtalt i direktoratets rundskriv om forvaltning av verneforskrifter: <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m106/m106.pdf> Positive og negative virkninger av vern er vurdert i kap. 5.5. Forvaltningsplan må utarbeides så snart som mulig etter vernevedtak, se også kap. 7.2.

6.2.23 Forvaltningsmyndighet m.m.

Andøy kommune mener at det må opprettes et verneplansenter, lokalisert på Andenes.

Nordland fylkeskommune støtter dette og ønsker å jobbe for at det opprettes et marint besøkssenter på Andenes for kunnskapsformidling, forskning og samarbeid. Et senter kan bidra til en aktiv og inkluderende forvaltning av verneområdet.

Sjømat Norge mener kommunene bør få forvaltningsansvaret for marint vern, med Statsforvalteren som faglig og rådgivende instans.

Ånderdalen nasjonalparkstyre anbefaler at det etableres lokal forvaltningsmyndighet, tilsvarende det som er etablert for Lopphavet marine verneområde. Videre anbefaler nasjonalparkstyret at denne samlokaliseres ved forvaltningsknutepunktet for Ånderdalen nasjonalparkstyre på Øvrebotn på Senja. Dette for å etablere et fagmiljø og for å ivareta arbeidsmiljø og faglig utvikling for begge forvaltere.

Ånderdalen nasjonalparkstyre anbefaler et styrket naturoppsyn og anbefaler at det opprettes en ny SNO stilling, med båt lokalisert på Sør-Senja og med kontorsted i det etablerte forvaltningsknutepunktet i Øvrebotn (Sážža). Det vil kunne sikre mer tilstedeværelse i det marine verneområdet, men også i de andre verneområdene på og rundt Senja.

Statsforvalterne viser til § 9 i verneforskriften. Miljødirektoratet vil fastsette hvem som blir forvaltningsmyndighet for Andfjorden marine verneområde. Verneområdet strekker seg over to fylker og tre kommuner. Statsforvalterne vurderer at det kan gjøre det mer utfordrende å få til en helhetlig forvaltning av sjøområdene. I tillegg er det mange brukerinteresser som gjør seg gjeldende innenfor området. Ut ifra dette vil den beste forvaltningsordningen være et interkommunalt verneområdestyre og egen forvalter.

Sametinget ber om at følgende setning vurderes å tas inn under § 9 Forvaltningsmyndighet: «Samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres». Dette vil være i tråd med ILO-konvensjonen 169 om urfolk, artikkel 15 nr. 1, som forplikter staten til å ivareta og sikre samisk deltaking ved bruk, forvaltning og bevaring av ressursene i samiske områder.

Statsforvalterne tar dette innspillet til følge, og har innarbeidet formuleringen i § 9 i forslaget til verneforskrift.

Miljødirektoratet har myndighet til å fastsette hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdene, og det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen. I tråd med oppdragsbrev 08.09.14 fra Klima- og miljødepartementet, blir forvaltningsmyndighet for mindre verneområder i første omgang tilbydd til den aktuelle kommunen, med unntak for verneområder som i dag grenser inntil områder som i dag blir forvaltet av et nasjonalpark- eller verne-områdestyre. Tilbudet omfatter heller ikke verneområder som strekker seg over flere kommuner. Delområdet Indre Selfjorden i det foreslåtte marine verneområdet grenser inntil Ånderdalen nasjonalpark, som forvaltes av Ånderdalen nasjonalparkstyre.

Lopphavet marine verneområde forvaltes av et verneområdestyre. Verneområdet har et areal på ca. 1322 km², og er per i dag landets største marine verneområde. I svar på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet i forkant av vernevedtaket i 2022, pekte Miljødirektoratet på at etablering av et verneområdestyre, slik det er praksis for når det gjelder nasjonalparker og store landskapsvernområder, kan være en mulighet. Verneforslaget for Andfjorden omfatter 1853 km², og det knytter seg mange ulike interesser til området. Vi er innstilt på at forvaltningsmyndigheten vurderes delegert til et styre, enten ved at nasjonalparkstyret for Ånderdalen utvides, eller ved at det opprettes et nytt verneområdestyre.

Når det gjelder kommentarene om verneplansenter/marint besøkssenter, bemerker vi etablering nye besøkssentre ikke er noe som avklares i verneplanprosesser, men på grunnlag av politiske vurderinger. Ifølge Meld. St. 35 (2023-2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur*, vil departementet fortsette arbeidet med å videreutvikle besøkssenterordningen.

Vi slutter oss til at det tas inn en formulering om samiske interesser i § 9 i forslaget til verneforskrift, slik det er gjort i verneforskriften for LoppHAVet marine verneområde: *Samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres.*

6.2.24 Rådgivende utvalg

Nordland fylkeskommune mener at det må opprettes et rådgivende utvalg for forvaltning av verneområdet. Det er kjent at fiskerinæringen, forsvarsindustri og Forsvaret i dag har utfordringer med sameksistens i Andfjorden. Opprettelse av et rådgivende utvalg for forvaltning av verneområdet vil skape en nøytral arena der berørte parter sammen kan diskutere bruk og forvaltning av det marine verneområdet.

Statsforvaltnernes tar fylkeskommunens innspill til etterretning. Det vil ikke bli tatt stilling til etablering av et rådgivende utvalg før etter et vernevedtak. Det er forvaltningsmyndigheten som tar stilling til om det er behov for et slikt utvalg og eventuell sammensetning av utvalget.

Miljødirektoratet viser til statsforvaltnernes kommentar, og tilføyer at det følger av forslaget til verneforskrift at det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av verneområdet.

7 Forvaltnings- og budsjettmessige vurderinger

7.1 Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet er innstilt på at forvaltningsmyndigheten vurderes delegert til nasjonalparkstyret for Ånderdalen, eller til et nytt verneområdestyre, se kap. 6.2.23.

7.2 Forvaltningsplan og kartlegging

Forvaltningsplan for området må utarbeides så snart som mulig etter vernevedtak, slik at man har et godt planverktøy for å forvalte verneområdet. I forbindelse med dette vil det også være behov for nærmere kartlegging av naturmangfoldet i området, som grunnlag både for overvåking av tilstand, bruk av området som referanseområde, vurdering av tiltak for å ivareta verneverdiene og behandling av dispensasjonssøknader. I sum vil dette bidra til en mer treffsikker forvaltning av verneområdet.

7.3 Kostnader, inkludert erstatning

Utarbeidelse av forvaltningsplaner blir finansiert over kap. 1420.21. Kartlegging kan finansieres over kap. 1420.32.

Kostnader ved utarbeidelse av forvaltningsplaner varierer fra område til område, og avheng er blant annet av områdenes størrelse og kompleksitet når det gjelder brukerinteresser. Erfaringer fra arbeid med forvaltningsplaner for de marine verneområdene Gaulosen, Rødberget og Saltstraumen, tilsier en kostnad i størrelsesorden 0,2-0,4 mill. kr.

Kostnader ved kartlegging av naturmangfoldet varierer også fra område til område, og avhenger av områda sin størrelse, kompleksitet når det gjelder naturforhold og hvor detaljert kartlegging det blir lagt opp til. En annen faktor er hvor godt områdene er kartlagt på forhånd. For de fleste vedtatte og foreslåtte marine verneområdene, har dette omfattet innhenting av eksisterende kunnskap og kartlegging med sikte på å identifisere aktuelle områder som kan bidra til et representativt vern.

Kunnskapsgrunnlaget for Andfjorden er omtalt i kap. 2.2. For å oppnå en treffsikker forvaltning, kreves ytterligere kartlegginger. Erfaringer fra andre områder, tilsier en kostnad i størrelsesorden 0,2-1 mill. kr. Noe av denne kartleggingen vil også kunne være aktuell under nullalternativet.

Eventuelle utgifter til erstatning og gjennomføring av en eventuell erstatningsprosess, samt merking og oppsetting av skilt, fortsettes dekket innenfor bevilgningen under kap. 1427 post 32. Utgiftene pr. område er nå vurdert til 0,2 mill. kr i gjennomsnitt. Det foreslåtte verneområdet omfatter ikke privat grunn.

8 Miljødirektoratets tilråding

Miljødirektoratet har i denne saken vurdert nullalternativet, høringsforslagene (avgrensningsalternativ A og B) og statsforvalternes tilråding (avgrensningsalternativ C).

Alternativ A er det alternativet som kommer best ut etter en ren samfunnsøkonomisk vurdering. Det er alternativ A som gir størst vernet areal, jf. kap. 5.6.

I ytre del av Selfjorden (inkl. Leikvika) er det i dag lakseoppdrett på fem lokaliteter, med en samlet produksjonsramme på 21 600 tonn. Dette området omfattes av alternativ A, men ikke av alternativene B og C. Det utgjør et stort areal (111 km²), men likevel bare en begrenset del av verneforslaget (5,7 prosent).

Statsforvalterne har bemerket at det ikke er ideelt med akvakultur med store utslipp i et marint verneområde. Utslippene har økt betydelig de siste 20 årene, samtidig som man er blitt mer oppmerksom på at flere marine naturtyper er svært følsomme for disse utslippene. Lokalitetene i ytre del av Selfjorden har meget god til god tilstand i henhold til kartlegginger. Statsforvalterne har vurdert at det likevel ikke er til å unngå at denne delen av fjordsystemet, spesielt de dypeste områdene med begrenset vannutskifting, påvirkes av at det har vært drevet akvakultur i fjordområdet i flere tiår. Statsforvalterne kjenner ikke til at det er gjort registreringer av viktig naturmangfold i de ytre delene av Selfjorden. Statsforvalterne har i e-post opplyst at NGU, Kartverket og Havforskningsinstituttet har laget marine grunnkart for området, og at NIVA har kartlagt området gjennom Nasjonalt program for kartlegging av biologisk mangfold – kyst. Deler av Ytre Selfjorden består av grunne områder og har bunnforhold (sand, grus og stein) som gjør at de ikke er interessante for HI sine kartlegginger av dypvannskoraller og svamper. NIVA har ikke modellert eller registrert noen viktige tareskogforekomster her. I dyprenna utenfor, har fiskerne rapportert om korallforekomster. Det vil være bergveggene på begge sidene av renna som er interessante når det gjelder koraller. Derfor inngår hele renna i verneforslaget.

Statsforvalterne har vurdert at målsettingen om å holde verneverdiene uten større grad av ytre påvirkning, taler for at den ytre delen av Selfjorden ikke bør inkluderes i verneplanen. Anleggene ligger relativt nært hverandre i en avgrenset del av det foreslåtte verneområdet, og det er mulig å grense ut anleggene uten at man får en vesentlig reduksjon av vernet areal og variasjon av naturtyper. Statsforvalterne har også vektlagt innspill fra Senja kommune og Flakstadvåg Laks AS.

Vi presiserer at høringspartene har uttalt seg til alternativ A og B, og ikke et alternativ som inkluderer Indre Selfjorden samtidig som ytre del av Selfjorden er utelatt (alternativ C). Unntaket er Senja kommune, som har kommentert statsforvalternes tilråding og uttrykt at heller ikke Indre Selfjorden bør omfattes av vernet, av hensyn til fremtidig næringsvirksomhet.

Vi bemerker at miljøundersøkelsene knyttet til akvakulturvirkomheten omfatter forholdsvis grunne områder, og ikke de dypere delene i ytre del av Selfjorden, jf. statsforvalternes vurdering om påvirkning av de dypeste områdene. Et annet forhold er at kartleggingsmetodikken som er brukt i disse undersøkelsene (NS 9410:2016), er godt egnet for bløtbunnsområder, men dårligere egnet for områder med hardbunn og blandingsbunn. Vi vurderer derfor kunnskapsgrunnlaget når det gjelder effekter av eksisterende akvakulturanlegg som usikkert.

En fordel med å inkludere ytre Selfjorden (alternativ A) ut fra et vernefaglig ståsted, er at man da får et sammenhengende verneområde som fanger opp variasjonen langs hele gradienten fra indre fjord til hav, som var intensjonen med anbefalingen fra Rådgivende utvalg for marin verneplan. Dette knytter seg også til det nasjonale målet om bevaring om av et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner. Verdien av å få med variasjonen langs hele gradienten reduseres imidlertid av at ytre deler av Selfjorden er påvirket av de fem oppdrettsanleggene. Områder som skal representere norsk natur bør i størst mulig grad omfatte intakt natur, og tyngre påvirket natur søkes unngått innenfor verneområder. Vi legger til grunn at akvakulturvirkomheten blir værende i området i overskuelig fremtid.

Selfjorden og Transekt fra Steinavær ble foreslått som marint verneområde av Rådgivende utvalg for marine verneområder allerede i 1995, basert på naturfaglige kriterier. Forslaget ble i 2003 og 2004 videreført i foreløpig og endelig tilråding fra det partssammensatte Rådgivende utvalg for marin verneplan, i form av Transekt fra Andfjorden. Dette utvalget pekte på at hovedformålet med vernet for de fleste av områdene er å beskytte bunnen med tilhørende artsmangfold. Med bakgrunn i dette vurderte utvalget at lakseoppdrett og annet havbruk i vannsøylen ikke nødvendigvis vil ha negativ innvirkning på verneformålet. Utvalget vurderte videre at bruk i de fleste tilfeller bør kunne kombineres med vern, under forutsetning av at relevante krav om overvåking av driftens eventuelle påvirkning på bunnsubstratet og bunndyrsamfunnene følges opp.

I tiden etter at Rådgivende utvalg for marin verneplan ga sine anbefalinger, har det vært en sterk utvikling i akvakulturnæringen, med blant annet økt produksjon og en markant økning i anleggenes størrelse. Samtidig er det vedtatt nye lover, deriblant naturmangfoldloven som inneholder en egen vernekategori for marine områder.

Naturmangfoldloven § 39 (marine verneområder) inneholder ulike vilkår for vern. Når det arbeides med forslag om verneområder, vurderes det hvordan et område som helhet oppfyller de ulike vilkårene. I diskusjoner om arrondering i forhold tekniske inngrep og andre påvirkningsfaktorer, er det likevel naturlig å vurdere hvordan enkelte deler av et foreslått verneområde oppfyller vilkårene. Bokstav a knytter seg til særegne eller representative økosystemer og som er uten tyngre naturinngrep. Vi vurderer at de fem etablerte oppdrettsanleggene er å anse som tyngre naturinngrep og at ytre del av Selfjorden isolert sett derfor ikke oppfyller vilkåret om "uten tyngre naturinngrep". Ytre deler av Selfjorden oppfyller heller ikke noen av de andre alternativene for å kunne verne etter bokstavene b (truet, sjelden eller sårbar natur), d (har særlig betydning for biologisk mangfold), e (spesiell geologisk forekomst) og g (særsilt betydning som økologisk funksjonsområde for en eller flere nærmere bestemte arter). Vi viser til statsforvalternes merknad om at det ikke er kjente registreringer av viktig naturmangfold i denne delen av området. Bruk av vilkåret om særskilt naturvitenskapelig verdi i bokstav f, forutsetter etter vår vurdering en lavere påvirkningsgrad enn det som er tilfelle i ytre del av Selfjorden. Det gjelder også for vilkåret i bokstav c om at området skal representere en bestemt type natur, jf. merknaden om intakt natur ovenfor.

Naturmangfoldloven § 39 femte ledd angir den ytre rammen for rettsvirkningene av å etablere et område som marint verneområde. Av bestemmelsen går det frem at ingen må foreta seg noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Gitt at akvakulturvirkomheten videreføres uten restriksjoner på de fem lokalitetene, og at kunnskapsgrunnlaget om effektene i dag ikke er sikkert, er det også usikkerhet knyttet til hvorvidt aktiviteten oppfyller kravet i femte ledd.

Videre kan det settes spørsmålstegn ved om inkludering av ytre del av Selfjorden med oppdrettsanleggene, harmonerer med formuleringen i § 1 (formål) i forslaget til verneforskrift om at det er en målsetting å holde verneverdiene uten større grad av ytre påvirkning, jf. også statsforvalterne og Fiskeridirektoratets merknader om dette. Alle de vedtatte forskriftene for marine verneområder har en tilsvarende formulering.

I likhet med statsforvalterne, vurderer vi at det i denne saken er mulig å grense ut de eksisterende anleggene, uten at man får en vesentlig reduksjon av vernet areal (5,7 prosent) og samtidig i all hovedsak beholder variasjonen av naturtyper.

Når det gjelder Indre Selfjorden (som inngår i alternativene A og C), vurderer Miljødirektoratet at inkludering av denne terskelfjorden er viktig for variasjonsbredden og at den har en verdi i seg selv.

Etter en samlet vurdering der måloppnåelse med tanke på langsiktig, representativ bevaring, verneformål/-verdier, samfunnsøkonomiske vurderinger og innspill som er kommet i prosessen er tatt i betraktning, tilrår vi alternativ C (statsforvalternes tilråding) med mindre justeringer, slik at arealer som overlapper med vedtatte reguleringsplaner for industriparkene Kvalnes og Breivik utgår. Disse arealene utgjør til sammen ca. 1,1 km². Miljødirektoratets tilråding omfatter et areal på 1852,7 km².

Valg av avgrensningalternativ, vurderes å ha liten betydning for Forsvaret og forsvarsindustrien og for fiskeriene, i og med at sonene A-D hvor det i forskriften er foreslått strengere restriksjoner enn ellers i området, inngår i alle de tre alternativene (A-C).

Av naturmangfoldmeldingen går det frem at det skal legges vekt på lokalpolitisk enighet som grunnlag for gjennomføring av verneplanprosesser, og i Innst. 557 S (2020-2021) viser energi- og miljøkomiteen blant annet til at i prosesser med marine verneplaner i kystnære områder, skal berørte kommuner og fylkeskommuner sine synspunkter vektlegges. Senja kommune og Troms fylkeskommune ønsker at hele Selfjorden tas ut. Vår vurdering er at tilrådommen om alternativ C i stor grad sammenfaller med kommunen og fylkeskommunens ønsker, da ytre del av Selfjorden ikke inngår i verneforslaget.

Gjennom overvåkingen som det legges opp til (se kap. 7.2), vil utviklingen i tilstand i forhold til verneverdiene kunne følges. Dette kan gi grunnlag for å sette i verk tiltak ved negativ påvirkning av verneverdiene, samt et bedre grunnlag for å vurdere samlet belastning ved behandling av dispensasjonssøknader, jf. naturmangfoldloven § 10.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver, jf. naturmangfoldloven § 11. Vernevedtaket i seg selv medfører ikke miljøforringelse. I forslaget til verneforskrift er det gjort generelle unntak fra forskriftens forbudsbestemmelser. I unntaket om mindre fortøyningsfester for småbåt og til låssetting av fisk, er det foreslått at "Fortøyningsmiddel på faste fortøyninger må være i materiale som ikke forurenser". Dersom dette vil være fordyrende, vil tiltakshaver måtte dekke dette selv. For noen typer tiltak har det i verneprosessen vært vurdert om det bør bli åpnet for tiltaket gjennom en unntaksbestemmelse i forskriften, eller om det bør være en spesifisert dispensasjonsbestemmelse. Når valget har falt på dispensasjonsbestemmelse, har anledningen til å kunne sette vilkår av hensyn til

verneverdiene vært et viktig argument. Det er tiltakshaver som må dekke eventuelle merkostnader slike vilkår medfører.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er vektlagt i verneprosessen i forbindelse med forslaget til verneforskrift, medregnet spesifiserte dispensasjonsbestemmelser. Forslaget om forbud mot fiske med aktive redskaper som slepes og i den forbindelse kan berøre bunnen, er et eksempel på dette.

Prinsippene i naturmangfoldloven vil bli vurdert og vektlagt ved behandling av søknader om dispensasjon fra verneforskriften og i arbeidet med forvaltningsplan.

Når det gjelder fremtidig belastning, setter den foreslåtte verneforskriften forbud mot, eller regulerer tiltak og aktiviteter, som vurderes å kunne ha negativ effekt på naturmangfoldet i det marine miljøet.

Gjennom hele verneplanprosessen er det gjort avveininger mellom områdets verneverdier og andre viktige samfunnsinteresser, jf. naturmangfoldloven § 14. Det er også utarbeidet en konsekvensutredning i tråd med forskriften om konsekvensutredninger. Vi viser til nærmere omtale av påvirkningsfaktorer og interesser, samt omtale av relevante temaer under kap. 5 og 6.

Gjennom avgrensning av området og gjennom direkte unntak og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i forslaget til verneforskrift, er det tatt hensyn til næringsmessige interesser.

Med unntak for begrensninger for Forsvaret og forsvarsindustriens bruk i sonene A-D, innebærer opplysningene som er kommet inn og vurderingene som er gjort gjennom verneplanprosessen, etter vårt syn at gjennomføring av vern som foreslått i liten grad vil påvirke eksisterende bruk, vedtatte planer og tillatelser/konsesjoner.

Miljødirektoratets vurdering er at det vil gi betydelig samfunnsøkonomisk nytte å bevare naturverdiene i området, og særlig på lang sikt, jf. det nasjonale målet om representativ bevaring av norsk natur og politiske målsettinger om styrket marint vern. Vi vurderer at verneforslaget har positiv virkning for en rekke økosystemtjenester, som naturarv, friluftsliv, rekreasjon, naturbasert reiseliv, kunnskap og læring.

Vi anbefaler at Andfjorden blir vernet som marint verneområde med hjemmel i naturmangfoldloven § 39, og at geografisk avgrensning i all hovedsak blir i tråd med statsforvalternes forslag. Vi foreslår mindre justeringer, slik at arealer som overlapper med to vedtatte reguleringsplaner utgår. Med unntak av bestemmelser som regulerer Forsvaret og forsvarsindustriens aktiviteter, foreslår vi enkelte mindre endringer sammenlignet med statsforvalternes forslag til verneforskrift, herunder også redaksjonelle endringer.

Miljødirektoratet viser til vedlagte forslag til verneforskrift og kart med forslag til avgrensning. Vi viser også til kopi av statsforvalternes tilråding, høringsinnspill og uttalelser.

9 Referanseliste

Aanesen, M., Armstrong, C., Czajkowski, M., Falk-Petersen, J., Hanley, N., & Navrud, S. (2015) *Willingness to pay for unfamiliarity public goods: preserving cold-water coral in Norway*. Ecological Economics 112, 53-67

Artsdatabanken (2025) *Sammendrag av ekspertkomiteens vurderinger – Norsk rødliste for naturtyper 2025*.
<https://artsdatabanken.no/sites/default/files/2025-11/Sammendrag-av-ekspertkomiteenes-vurderinger-RLN-2025-artsdatabanken.pdf.pdf>

Aslesen, S., Jakobsen, E. & Nerdrum L. (2023) *Menons prognoser for norsk reiseliv mot 2030*. Menon Economics. Menon-publikasjon nr. 144/2023. <https://menon.no/prosjekter/menons-prognoser-for-norsk-reiseliv-mot-2030>

Bertelsen, B., Olaussen, E. D., Pihlstrøm, M., Solås, A.-M., & Hansen, T. & Nedreaas, K. (2024) *Kunnskapsstatus og forslag til forvaltningstiltak for lokale fiskerier og bestander i Andfjorden og Vågsfjorden*. Fiskeridirektoratet. [sluttrapport-pilot-regional-ressursforvaltning-v-17062025-med-vedlegg.pdf](https://www.fiskeridir.no/utredning-og-analyse-av-statlige-tiltak/kunnskapsstatus-og-forslag-til-forvaltningstiltak-for-lokale-fiskerier-og-bestander-i-andfjorden-og-vagsfjorden)

DFØ (2023) *Veileder i samfunnsøkonomisk analyser*. Direktoratet for Økonomistyring.
<https://www.dfo.no/fagomrader/utredning-og-analyse-av-statlige-tiltak/samfunnsokonomiske-analyser/veileder-i-samfunnsokonomiske-analyser>.

Hancke, K., Andersen, G. S., Gundersen, H., Kvile, K. Ø., Trannum, H. C., & Borgersen, G. (2022) *Kunnskapsoppsummering om marine områder som er viktige for karbonlagring*. NIVA Rapport L.NR. 7788-2022.
<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2023/februar-2023/kunnskapsoppsummering-om-marine-omrader-som-er-viktige-for-karbonlagring/>

Husa, V., Kutti, T., Grefsrud, E. S., Agnalt, A.-L., Karlsen, Ø., Bannister, R., Samuelsen, O., & Grøsvik B. E. (2016) *Effekter av utslipp fra akvakultur på spesielle marine naturtyper, rødlista habitat og arter*. Kunnskapsstatus. Miljødirektoratet: M-504/2016. <https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/publikasjoner/m504/m504.pdf>

Husa, V., Gonzalez-Mirelis, G., Kutti, T., Mortensen, P., Søvik, G., Jensen, G., Bakkeplass, K. & Skjoldal, H.R. (2020) *Marinbiologisk mangfold i Andfjorden marine verneområde*, Rapport fra Havforskningen, prosjektnr. 15554.
<https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/dokument-fmno/miljo-og-klima-dokumenter/verneomrader/marin-verneplan/andfjorden/rapport-fra-havforskningen-2.pdf>

Hynes, S., Chen, W., Vondolia, G. K., Armstrong, C. W., & O'Connor, E. (2021) *Valuing the ecosystem service benefits from kelp forest restoration: A choice experiment from Norway*. Ecological Economics volum 179.
<https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2020.106833>

Innovasjon Norge (2024) *Turistundersøkelsen – Årsrapport. Feriereisende i Norge 2024*.
<https://cdn.sanity.io/files/loal7n8w/reiseliv-prod/33c8a3999a8cb318bb50f47a1637e78e1ed1ff13.pdf>

Løkkeborg, S., Bakkeplass, K., Diesing, M., Gjøsæter, H., Gonzalez-Mirelis, G., Hvingel, C., Jørgensen, L. L., Moland, E., Norderhaug, K. M., & Rastrick, S. (2023) *Effekter av bunntråling – Sammenstilling av kunnskap om bunnpåvirkning fra trål og snurrevad relevant for norske farvann*. Rapport fra havforskningen 2023-1, Havforskningsinstituttet.
<https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2023-1>

Meld. St. 21 (2023-2024) *Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene*. Klima- og miljødepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20232024/id3032474/>

Miljødirektoratet (2024) *Vanndirektivet – Om vanndirektivet – EUs rammedirektiv for vann*.

<https://www.vannportalen.no/regelverk-og-foringer/eu-direktiver-og-andre-eu-rettsakter-av-betydning-for-forvaltningen-av-vann/vanndirektivet/>

Miljødirektoratet (2025) *FNs klimapanel (IPCC)*. <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/>

Mortensen, P., Husa, V. & Espeland S.H. (2021) *Forvaltningsråd om undersjøisk naturmangfold i forsvarets skyte- og øvingsfelt*. Havforskningsinstituttet. <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/blokker-nordland/miljo-og-klima/verneomrader/forvaltningsplaner-for-verneomrader/forvaltningsplan-for-saltstraumen-marine-verneomrade/forvaltningsrad-om-undersjoisk-naturmangfold-i-forsvarets-skyte--og-ovingsfelt-3.11.2021.pdf>

Naustvoll, L-J., Asplin, L. & Kleiven, A.R. (2022) *Forvaltningsråd Verneområde Andfjorden*. Havforskningsinstituttet. <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/dokument-fmno/miljo-og-klima-dokumenter/verneomrader/marin-verneplan/andfjorden/forvaltningsrad-om-strom-og-maling-av-vannkvalitet-i-andfjorden.pdf>

NOU 2013: 10 (2013) *Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester*. Miljøverndepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/c7ffd2c437bf4dcb9880ceeb8b03b3d5/no/pdfs/nou201320130010000dd.pdf>

Senja kommune (2021) *Kommuneplanens arealdel for kystområdene (Kystsoneplan) Senja kommune*. Vedtatt 11.03.2021. <https://arealplaner.no/senja5530/arealplaner/270?planTypeId=20%2C21%2C22>

Senja kommune (2024) *Offentlig ettersyn – kommunedelplan for sjøområdene (kystsoneplan) Senja kommune*. <https://www.senja.kommune.no/administrasjon/planer-og-horinger/aktuelle-kunngjoringer-og-horinger/kommunedelplan-for-sjoomradene-kystsoneplan-pid-202108-offentlig-ettersyn-av-planforslag-frist-19-februar-2025-utvidet-fra-15-januar.19877.aspx>

SSB (2025) *Statistikk om befolkning*. Hentet tall for kommune og region fra. 1.1. 2025. Statistisk sentralbyrå. [Befolkning – SSB](#).

Statsforvalterne i Nordland og Troms og Finnmark (2023) *Andfjorden marine verneområde – Forslag til opprettelse av vern*. <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/dokument-fmno/miljo-og-klima-dokumenter/verneomrader/marin-verneplan/andfjorden/horing-av-verneplan-for-andfjorden-marine-verneomrade.pdf>

Statsforvalterne i Nordland og Troms og Finnmark (2024) *Tilråddning av Andfjorden marine verneområde* <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/blokker-nordland/miljo-og-klima/verneomrader/marint-vern/tilradning-om-opprettelse-av-andfjorden-marine-verneomrade.pdf>

Vevatne, K. I., Eilertsen, M., Nordtveit, I., Rieck, N., Todt, C., Tverberg, J., & Lunde, R. (2021) *Konsekvensutredning av marint verneområde for Andfjorden*. Statsforvalterne i Nordland og i Troms og Finnmark <https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-nordland/dokument-fmno/miljo-og-klima-dokumenter/verneomrader/marin-verneplan/andfjorden/konsekvensutredning-marint-verneomrade-andfjord-22.04.21.pdf>